

Publikums forståelse av TV2s nyhetssending

Retorisk analyse av TV2s nyhetssending og empirisk kvalitativ
resepsjonstudie av publikums forståelse

Kamilla Alver

Summary:

This thesis seeks to describe what the audience remember and understand from TV2s newscast. By combining reception analysis and cognitive oriented theories, and based on earlier work on reception analysis and schema studies we can visualize what and how much the audience remembers and see what triggers their memories. This study also takes into account the multimodality of television, memory theories from the rhetorical field, and analyses what the audience remembers by their own recalling of factual and/or visual memory. Combining this to the different production choices in TV2s newscast will hopefully lay out a framework which can point us in the right direction for successful dissemination. The aspects which I have chosen to study are the audience memory, the role of multimodality (sound, text (written and spoken) and visuals) and the voice over in news elements, the personification of characters and the visual and emotional persuasion of the newscast. This results in suggestions for further studies in this field, knowledge of what seems to benefit audiences understanding and pointing out situations that indicate that the dissemination doesn't facilitate information processing in the audience.

Innhold

1 Innledning.....	1
2 Teori.....	4
Ambivalens.....	4
Publikums resepsjon og hukommelse	5
Skjemateori	8
Emosjoner.....	10
Forståelse, hukommelse, minne og erindring.....	12
Om TV2s nyhetssending.....	13
3 Metode:	15
Kvalitativ metode og resepsjonsstudier	16
Analytisk avgrensning	20
Forskningsdesign og Gjennomføring	22
Survey	28
Etikk.....	29
Transkripsjon.....	29
4 Analyse, resultater og funn.....	31
Saker av spesiell karakter.....	35
Personifisering, saken vs. personen.....	44
Når voice over ikke korresponderer med den visuelle fremstillingen.....	47
Fester seg ved visuelle avvik.....	52
Grafiske fremstillinger: visuelle forklaringer.....	56
Tall i nyhetene.....	62
Manglende forankring.....	65
Bemerkninger - visualitet.....	68
Framing og spill på følelser	71
Bemerkninger - emosjoner.....	76
Bemerkninger - metodisk tilnærming	79
5 Konklusjon.....	81
6 Litteratur:	84
Elektroniske ressurser.....	86
Illustrasjoner.....	86
7 Appendiks.....	87
Appendiks 1 - Intervjuguide.....	87
Appendiks 2 - Spørreskjema-undersøkelse.....	88

Appendiks 3 - Samtykkeerklæring.....	94
Appendiks 4 - Nyhetssendingenes innhold:.....	95

Det er mange som skal takkes når jeg leverer fra meg masteroppgaven.

Først og fremst informantene som stilte til intervju. Jeg er takknemlig for at dere ga av deres tid, og gjorde prosjektet mulig.

Peder har fungert som pålitelig datastøtte, og har sammen med Camilla og Maria lest korrektur, og kommet med vennlige og konstruktive kommentarer. Jeg vet hvor tidkrevende det er å sette seg inn i andres prosjekter. Takk for at dere har engasjert dere og tatt dere tid til å gjøre dette.

Jeg retter en spesiell takk til..

Min fine familie, Peder, Thea og Viljar. Det er alltid godt å komme hjem etter lange dager, og oppleve at hjemme er alt som alltid. Takk for tålmodigheten.

Mine foreldre som har hjulpet meg på utallige måter gjennom hele studietiden. Mamma og pappa, mest av alt takk for at hjemmet deres er et minst like godt sted å være for mine barn, som det alltid har vært for meg. Det kommer godt med i arbeidskrevende tider. Dere er verdens beste.

Jeg vil også rette en stor takk til min veileder, Jens E. Kjeldsen. Takk for ideer, støtte, og ikke minst, pedagogikk underveis, og for at du har latt ditt engasjement og din glede for faget smitte over på meg.

Kamilla Alver

11.02.2011

1 Innledning

Jeg skal i dette prosjektet, gjennom å kombinere analyse av TV2s nyhetsending og empirisk kvalitativ resepsjonsstudie av publikums forståelse av programmet, forsøke å belyse hvordan publikum forstår budskapet i nyhetssendingen. Dette skal gjøres gjennom å analysere uttrykksformer i nyhetssendingen og intervju informanter for å finne ut hvordan deres forståelse av de forskjellige sakene er. Materialet fra informantintervjuene skal også analyseres for å tydeliggjøre hvordan deres utsagn om meningsbærende og emosjonelle aspekter kan forstås. Når publikum ser nyheter på fjernsyn er det flere aspekter som er delaktig for deres forståelse og erindring av budskapet. I tillegg til emosjonell påvirkning er de mest innlysende aspektene kanskje publikums egen interesse og deres generelle kunnskapsnivå. Disse kan undersøkes med fokus på publikums bruk av mediet og deres tolkninger av hvordan nyhetene oppleves for dem som publikum; noe som må ses i sammenheng med hvordan mennesker tenker, husker og prosesserer informasjon. Jeg tar utgangspunkt i ulike studier som omhandler dette men fokuserer på hvordan nyhetssendingen er meningssskapende i forhold til publikums forståelse og hukommelse. Slik omhandler prosjektet produksjon, budskap og publikum, og problemstillingen lyder som følger:

Hva karakteriserer resepsjonen av uttrykk og innhold i TV2s nyhetssendinger?

For å avgrense prosjektet vektlegger jeg å finne uttrykksformer innenfor nyhetsgenren som publikum husker og kan gjenfortelle eller som publikum har en manglende forståelse for, og vurdere hvordan resepsjonen av disse uttrykksformene arter seg. Som jeg skal omtale senere har emosjoner en stor rolle for menneskets hukommelse, det blir derfor aktuelt å belyse hvilken rolle informantenes opplevelse av emosjonelle uttrykk i nyhetssendingens spiller. Som et overordnet analytisk aspekt vurderer jeg sendingens multimodalitet, samspillet mellom visuelle, tekstlige og lydbaserte elementer. De tre fokusområdene er overlappende, men ved å stille disse opp mot hverandre og se dem i lyset av det empiriske materialet fra informantintervjuene, prøver jeg å besvare problemstillingen.

2 | Innledning

En nyhetssending er et interessant studieobjekt særlig på grunn av nyhetsinstitusjonens rolle i vårt samfunn. Denne defineres ofte som «den fjerde statsmakt» (Allern 1993: 16). Redaksjonen balanserer mellom å være motmakt til de andre statsmaktene og megafon for andre (mektige) grupperinger (Allern 1993: 16). Fjernsynsnyhetene har som oppgave å definere verden for publikum (Hagen og Helland: 1993: 7). Denne definisjonen bærer preg av å være idealistisk, men i realiteten er det også et kommersielt aspekt som må tas med i betraktningen. Nyheter må siles og kilder må benyttes for å gjengi en representasjon av de nyhetene redaksjonen velger å presentere (Hagen og Helland: 1993: 7). I tillegg til dette har produksjonen av fjernsynsnyheter likhetstrekk med dokumentarfilmgenren, og benytter seg selvsagt av virkemiddel av retorisk karakter i sin representasjon av nyheter (Sørenssen 1993: 124). Jeg skal senere omtale studier som viser at publikum har tillit til nyhetene, altså at nyhetsinstitusjonen for dem fremstår som en troverdig aktør (Højjer 1991 og Hagen 1994). Nyhetsgenren forbindes ikke med fiksjon, men med realitet, "som et vindu mot verden" (Højjer 2000: 196). Dette skjæringspunktet mellom publikums oppfatning av nyheter som realisme og nyheter som representasjon skapt av en redaksjon etterlater et område som burde undersøkes med fokus på publikums/informantenes evne til å forstå nyhetssendingens budskap. Jeg vil ikke ta utgangspunkt i hvordan nyhetene representerer verden, og kan dermed utelate en diskusjon om kildekritikk og utvalg av nyheter, men undersøke hvordan publikums resepsjon av redaksjonens valg i produksjonen av en nyhetssending fortøner seg, basert på deres tillit til nyhetsinstitusjonen som formidler av virkelighet, den multimediale uttrykksformen nyhetssendingene presenteres i, og produksjonens innhold av emosjonell appell. Denne studien kunne vært basert på mange andre faktorer som kjønnsforskjeller, etnografiske ulikheter, økonomisk og intellektuell status for å nevne noen. Det er ikke rom for å gjøre undersøkelsen så bred, og jeg konsentrerer derfor studien rundt analysen av informantenes hukommelse og forståelse av den enkelte sending.

En annen grunn for å undersøke publikums resepsjon av en nyhetssending er det økonomiske perspektivet. I følge statistisk sentralbyrås undersøkelse Norsk mediebarometer 2009 har nyheter de høyeste seerprosentene blant fjernsynsprogrammene. 53 prosent av fjernsynsseerne har sett nyhetene på TV2 en gjennomsnittsdag, og 73 prosent av seerne har sett Dagsrevyen på NRK. Nyhetene her i landet har altså svært høye seertall og i så måte er de kanalens flaggskip og svært økonomisk lønnsomme. Teknologiske fremskritt gjør det enklere å presentere visuelle virkemidler i nyhetene de siste tyve årene, noe som for eksempel kommer til uttrykk når nyhetene viser fotoreportasjer fra krigssteder. Siden tid og plassmangel gjør at intervjuer og andre innslag blir kortet ned er politiske taler vist i korte klipp og forenklete versjoner (Kjeldsen 2004: 56). Jeg antar

at disse aspektene er viktige for programmets popularitet, som er en viktig faktor i kanalens ønske om å opprettholde seertallene. Det kan diskuteres om den ideelle eller den kommersielle faktoren blir best ivaretatt i produksjonen, og hvordan disse innslagene fungerer for publikums forståelse og resepsjon av det intenderte budskapet.

Som materiale for prosjektet har jeg valgt TV2 nyhetenes hovedsending, 21-nyhetene. Grunnen til at jeg valgte denne er at TV2 historisk sett har brukt flere visuelle virkemidler enn NRKs Dagsrevyen (Syvertsen 2004: 203-204). I tillegg er TV2 en kommersiell kanal, som er avhengig av høye seertall for å tjene penger på annonseinntekter. En lisensiert kanal, som NRK, vil også ha dette kravet om å opprettholde seermassen, dog på et annet plan, da deres rett til lisens kan trues hvis ikke programmene appellerer til et tilstrekkelig antall seere (Hagen 1998: 149). Blant enkelte kritikere råder det en oppfatning om at visuelle fremstillinger, spesielt i fjernsynet, ved å forenkle politiske budskap ikke klarer å formidle rasjonelle argumentasjoner og kompliserte sammenhenger (Kjeldsen 2002: 239). I følge Graber (2001: 99) frykter kritikerne at publikum sitter igjen med en forståelse av verdensbildet som er utilstrekkelig i forhold til de valgene de tar som borgere, noe som virker skadelig på flere samfunnsgrupper både sosialt og politisk. Det er spesielt det multimodale aspektet i fjernsynsendte nyheter som danner grunnlaget for denne påstanden. I stor grad dreier påstanden seg rundt visuelle, og da også ofte emosjonelle, fremstillinger av saker som tradisjonelt sett blir ansett som faktabaserte og som dermed burde presenteres med rasjonell argumentasjon. Dette argumentet faller på mange måter for sin egen urimelighet da innslag uten visuelle virkemidler kan fremstilles med emosjonell appell i likhet med at visuelle fremstillingsmåter også kan brukes for å fremstille noe rasjonelt og logisk som et kakediagram. Andre forskere anser multimediale uttrykksformer som spesielt gode for læring fordi budskap formidlet i tekst og bilder lettere forstås (Mayer 2009).

Tidligere undersøkelser av dette temaet innehar fellestrekk som viser publikums ambivalens i forhold til hvorfor de ser, og hvorfor de mener det er viktig å se nyheter (Hagen 1993: 150). På grunn av at fjernsynsnyheter brukes med en viss ambivalens er det viktig å skille ut hvilke uttrykksformer som fungerer best for publikum. Selv om studien tar utgangspunkt i få informanter, og det er vanskelig å forskuttere resultater av analysen, håper jeg å kunne skissere uttrykksformer som fungerer og uttrykksformer som fungerer mindre godt for mitt utvalg. Ved å besitte denne kunnskapen kan produsenter av fjernsynssendte nyheter produsere et bedre produkt¹. Jeg er også forberedt på at informantene husker mindre informasjon fra nyhetene enn det de kanskje selv antok

¹ Her tar jeg utgangspunkt i undersøkelsen *Forstå verden- politisk journalistik for fremtiden* av Kock m/fl fra 2002. I denne undersøkelsen benytter forskerne seg av retoriske teorier, og utarbeider forskjellige grep som kan forbedre dagspressen i Danmark. Jeg mener at funnene deres kan overføres til fjernsynsmediet, og at det er plausibelt å tro at forbedringspotensialet til en avisredaksjon i mange tilfeller kan overføres til en fjernsynsredaksjon.

4 | Innledning

før undersøkelsen. I følge Klaus Bruhn Jensen (1986: 15ff) ligger spørreskjema-undersøkelser til grunn for fjernsyns- og nyhetstilbudet, og Jensen mener at disse ikke er basert på valide undersøkelser som sier noe om meningsdannelsen til publikum. Da disse i tillegg viser at publikum ikke sitter igjen med mye kunnskap etter sendingene, mener Jensen at det bør utføres kvalitative undersøkelser av resepsjonsprosessen i en sosial kontekst (Jensen 1986: 15 ff). Hvis det viser seg at informantene husker og kan gjenfortelle store deler av budskapet i sendingen betyr ikke dette nødvendigvis at jeg kan motbevise tidligere undersøkelser som viser at publikum oppfatter svært lite konkret informasjon fra nyhetene, men snarere at nyhetsendingen ikke var problematisk å avkode for det utvalget av informanter som jeg har tatt utgangspunkt i. Om jeg skulle komme frem til det ytterpunktet som er beskrevet over vil ikke undersøkelsen være forgjeves. Jeg vil likevel ha utbytte av å analysere datamaterialet for å se på hvordan publikums resepsjon av forskjellige typer innslag i en nyhetsending kan karakteriseres. Slik kan jeg anslå hvilke virkemidler som virker mest formålstjenlig, enten for å holde på interessen til publikum, eller for å formidle et budskap i tråd med ideologien om nyhetsinsitusjonen som premissgiver i samfunnet.

2 Teori

I dette kapittelet skal jeg utdype de teoriene jeg mener er hensiktsmessig å benytte for å belyse temaet, og for å danne grunnlaget for hvordan jeg kan finne svar på de spørsmålene jeg søker i problemstillingen. Jeg vil gjennomgå teorier og begreper som multimedia-læring, genreteori, kognitivt orienterte teorier og retorisk teori i et forsøk på å vise at de ulike teoretiske fagfeltene kan knyttes sammen, og forhåpentligvis frembringe fruktbare resultater.

Ambivalens

For å vurdere om publikum forstår nyhetsendingens innhold og budskap er det også viktig å forstå hvilken rolle sendingen har i publikummerens liv. Hvorfor ser de nyheter? Dette er et undersøkt felt i medievitenskapen, og de fleste skandinaviske undersøkelser viser at publikummere selv vil si at de ser nyheter for å få med seg hva som skjer i verden (Hagen 1992, Jensen 1986). Jeg har ikke funnet studier som tar utgangspunkt i nyhetsforståelse fra Skandinavia. Her er studiene preget av humanistisk tankegang, og spørsmål som "hvordan oppleves nyheter og medier". Ingunn Hagen har i sin doktoravhandling *News Viewing Ideals and Everyday Practices: The Ambivalences of watching Dagsrevyen* (1992) undersøkt årsakene til at publikum ser fjernsynsnyhetene. Her viser hun at publikum oppfatter sin egen bruk av fjernsynsnyheter som et resultat av vane, plikt og at det kan virke følelsesfremkallende i form av at man setter seg inn i andre menneskers skjebner og dermed får en følelsesmessig reaksjon. Hun omtaler dette som en ambivalens, fordi publikum selv mente de så nyheter fordi det er viktig å vite hva som skjer i verden. Likevel føler publikum at de

ikke får så mye ut av å se fjernsynsnyheter (Hagen 1998: 113). Hun viser også at Dagsrevyens bruk av levende bilder er en viktig grunn for at de velger fjernsynssendte nyheter. Dette forklares med at publikum opplever en nærmere forbindelse til nyhetssakene enn hva man oppnår av å lese nyheter i avis eller høre dem i radio, de appellerer sterkere til følelsene. Klaus Bruhn Jensen har gjennomført en analyse av hvordan publikum skaper mening av fjernsynsnyheter - *Making sense of the News. Towards a theory and an Empirical Model of Reception for the study of Mass Communication* (1986). Jensens funn viser også denne ambivalensen i publikums egen grunn for å se nyheter. Hans informanter mener informasjonsfunksjonen er grunnen til at de ser nyheter men det vises tvert imot at publikum oppfatter lite systematisk informasjon. Han konkluderer også, i likhet med Hagen, med at legitimasjonsgrunnen er en viktigere årsak til informantenes bruk av fjernsynsnyheter enn informasjonsgrunnen. Publikum oppfatter det å være en samfunnsorientert person som svært viktig i sin sosiale hverdag (Jensen 1986: 15-19). Det er mulig å bygge videre på disse studiene fordi de sier en hel del om publikums nyhetsvaner og viser hvordan nyhetsinstitusjonens rolle fungerer i vårt samfunn. Den sier også noe om gjengse oppfatninger av nyhetsending og institusjon, og det er plausibelt å tenke seg at også informantene som bidrar i denne undersøkelsen har en lignende innstilling til nyheter og nyhetsinstitusjonen. Disse studiene ligger som et bakteppe for mine forventninger til informantenes opplevelse av fjernsynssendte nyheter og nyhetsvaner, og bidro som korrigerende faktor i planlegging og gjennomføring av resepsjonstudien.

Publikums resepsjon og hukommelse

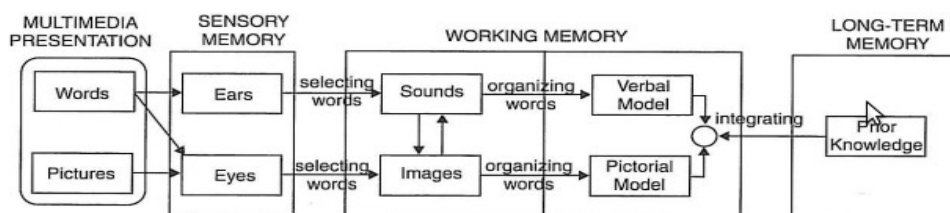
Prosjektet benytter seg hovedsaklig av to teoretiske tradisjoner. Kognitivt orienterte teorier og retorisk teori og metode. Valget av kognitive teorier, som først og fremst brukes i kognitiv psykologi, et av psykologiens hovedområder, er et naturlig valg siden problemstillingen tar sikte på å tydeliggjøre publikums forståelse. Fagfeltet psykologi er spesialisert for å studere menneskets hjerneprosesser gjennom samtale og eksperimenter i tett samarbeid med mennesker (Helstrup og Kaufmann 2000). Medievitenskaplige studier har benyttet seg av slike teorier tidligere (Graber 2001, Høijer 1991, 1992, 2000). Jeg vil også se på bruken av kognitivt orienterte teorier i informasjonsvitenskapen, og multimedielæring, fordi jeg mener det som har sprunget ut fra dette feltet er fruktbart å vurdere ettersom fjernsynet er et multimodalt medie, og fordi læring og forståelse henger tett sammen. Kognisjon kan betraktes som prosessering av informasjon (Helstrup og Kaufmann 2000: 43 ff). Feltet omhandler bl.a. menneskets evne til å prosessere, lagre, og omforme informasjon. På samme måte sier retoriske teorier noe om hvordan man skaper et budskap slik at det enkelt kan prosesseres, lagres og forstås. Retorisk teori bærer mange likheter til kognisjonsteorier i antagelsene om hjernens funksjon og virkemåte. Vi kan si at retoriske og

kognitive teorier baserer seg på at all tolkning er basert på en metaforisk struktur, vi forstår verden ut i fra metaforer (Kjeldsen 2004: 250- 253). De har begge en grunnleggende forståelse av sammenhengen mellom tanke, språk og handling (Kjeldsen 2004: 252-256). Retorikken gir meg også et velutrustet begrepsapparat som er formålstjenlig å benytte i analysearbeidet.

Kommunikasjon som informasjonsprosessering bygger på den enkle kommunikasjonsmodellen: sender => (inn)koding av budskap => kanal => (av)koding av budskap => mottaker. Som den metaforiske, og kanskje også reelle, sammenligningen av hjernen og datamaskinen blir også en lignende operasjon utført i hukommelsen; Hukommelsen som informasjons-prosessor (Helstrup og Kaufmann 2000: 46). Når budskapet har gått fra avsenderen, gjennom mediet (kanalen) og frem til mottaker når det hukommelsen og vårt sensoriske register. Her filtreres inntrykkene og deler av inntrykkene forsvinner ut mens andre fortsetter videre i hukommelsessystemet. Sensorregisteret er et svært viktig filter. Her kommer impulsene, som i psykologisk forstand er lys- og lyd bølger på dette stadiet i et filter som lett siler bort de delene som er overflødige (Helstrup og Kaufmann 2000: 47). Det er i dette registeret inntrykkene går fra å være sanset til persepsjon som må bearbeides (Helstrup og Kaufmann 2000: 82). Meningsbærende informasjon som ikke kan passere ukodet må derfor passere til korttids/arbeidshukommelsen hvor den vil bearbeides enten ved berikelse fra tidligere tillært informasjon, eller ved forenkling. En kognitivt aktiv person vil kunne berikelseskode informasjonen her for å kunne lagre den i langtidshukommelsen (Helstrup og Kaufmann 2000: 49, 56). Ved berikelse må det hentes frem tidligere lagret informasjon fra langtidshukommelsen til sammenligning og videre arbeid med budskapet. Når budskapet er prosessert i arbeidshukommelsen vil deler lagres i langtidshukommelsen som en oppdatert versjon, eventuelt benyttes til å gi en respons eller reaksjon. I langtidshukommelsen vil informasjonen ligge lagret mer eller mindre tilgjengelig i et lagringssystem som er tilnærmet ubegrenset (Helstrup og Kaufmann 2000: 49). Dette vil grovt sett si at et innslag i nyhetene først og fremst entrer hukommelsen i det sensoriske register som lys- og lydbølger før det holdes aktivt i arbeidshukommelsen. Basert på om personen er kognitivt aktiv, ønsker (enten bevisst eller ubevisst) å lære noe blir det beriket med tidligere tillært informasjon og lagres som oppdatert fil i langtidsminnet. Hvor oppstår så meningen i budskapet? Gjennom respons og reaksjon kan vi se at sensorregisteret sender videre de viktige impulsene, korttidsminnet holder/arbeider med dem sammen med informasjon som ligger i langtidsminnet, basert på personens egen bevisste eller ubevisste interesse. All informasjon blir kontrollert gjennom en kontrollenhet, og reaksjonen blir sendt ut gjennom en reaksjonsgenerator. Meningsproduksjonen/persepsjonen skjer med andre ord i møtet mellom det sensoriske register og kort- og langtidshukommelsen (Helstrup og Kaufmann 2000: 82-83). Dette er en enkel fremstilling

som forklarer hvordan informasjon arbeider seg gjennom hele prosesssystemet. Det er naturligvis ikke alltid all informasjon gjør dette, og da vil den sige ut fra kortidsminnet uten å bli prosessert og lagret i langtidshukommelsen. Dette er noe medievitenskaplige studier også har foreslått etter studier som viser tegn til liten hukommelse eller ingen erindring av nyheter. Dette prosjektet vil gjennom den metodiske tilnærmingen prøve å få tak i den informasjonen som har klart seg gjennom hele hukommelseforløpet frem til langtidshukommelsen².

Det finnes imidlertid forskjellige, uavhengige systemer for å prosessere visuell og auditiv informasjon (Helstrup og Kaufmann: 2002: 81, 132). En av de som benytter en slik teori i forbindelse med læring og forståelse, er Richard E. Mayer. I *Multi-media learning* (2009) kartlegger Mayer multimedial læring, og viser gjennom eksperimenter hvilke uttrykksformer som fungerer, med en kognitiv teori i bunn, *The cognitive theory of multi-media learning*. Mayers studie er en del av informasjonsvitenskaplig tradisjon som oftest beskjeftiger seg med nye medier. Ved å vurdere studier som er mer typiske for multi-mediellæring og informasjonsvitenskap kan man kanskje bruke en annen innfallsvinkel til problemstillingen. Forskning på nye medier, og da også på muliti-media læring, tar ofte utgangspunkt i internett. Men fjernsynet er også et multimedie, det eldste vi har, og burde derfor også kunne benytte seg av erfaringer gjort på dette feltet. Han definerer multimedia ganske enkelt som "Technology for presenting material in both visual and verbal forms" (Mayer 2009: 5). Utgangspunktet er at man lettere kan forstå en forklaring hvis den er uttrykt i flere modi, som tekst (trykket eller auditiv) og bilder. Mayer omtaler *Separate information processing channels*, som fordrer at mennesket prosesserer informasjon i to ulike kanaler (Mayer 2009: 65) . Prosessering av visuelle inntrykk/bilder foregår i bilde/syn/lys kanalen, mens lyd og stemmer prosesseres i den verbale/auditive kanalen. Prosessering av trykte ord bearbeides gjennom begge kanalene, først den visuelle/lys-kanalen, så den verbale kanalen (Mayer 2009: 57). Figur 2.1. viser en skjematisk oppstilling av Mayers (2009: 61) *Cognitive theory of multimedia learning*. Modellen viser hvordan det oppstår kryssede kanaler når budskapet som leveres er et modi, men må tolkes i et annet.

Figur 2.1

² Det spiller inn andre faktorer enn ren kognitiv aktivitet. For eksempel kan følelsene utgjøre en stor forskjell i hukommelsen av budskap som ikke lagres på bakgrunn av bestemt konsentrasjon (Graber 2001: 36)

Mayer forklarer at for eksempel nonverbal musikk kan oppfattes i den nonverbale kanalen, men da i et presentasjonsmodi, eller den kan oppfattes i den auditive kanalen, men da i et sensormodi (Mayer 2009: 65). Da det ikke foreligger noen klar empirisk forskning på hvordan de to kanalene separeres, har Mayer redusert antall kombinasjoner til at sensormodi tilnærming brukes til å skille mellom visuelt og auditivt materiale, mens representasjonsmodi skiller visuelle og verbalt baserte modi i korttid/arbeidshukommelsen (Mayer 2009: 65). Skillet mellom disse kanalene er likevel ikke så enkelt å påvise da trente mediebrukere enkelt vil kunne overføre disse inntrykkene fra den ene kanalen til den andre (Mayer 2009: 65). I forhold til kognitiv kapasitet kan man indikere rekkevidden av denne basert på teorien om at vi kan holde, og huske, ca. fem til syv bolker med informasjon. Hvis disse ikke er satt sammen, men står som enkeltdeler, er det forholdsvis lite informasjon som kan holdes, vurderes og entre langtidsmindet. Eksempel, tallrekken :8-3-7-2-9-4-4-7, som er åtte individuelle bolker, ville vært lettere å huske hvis den så slik ut: 837-29-447, redusert til tre bolker med informasjon (Mayer 2009: 67, Helstrup og Kaufmann 2000: 113-114). Hvis effektiviteten til det sensoriske register eller rekkevidden på innholdet er for stort tvinges vi til å velge hvilke informasjon som skal prosesseres (Mayer 2009: 67). Hvis innholdet er for komplekst eller forvirrende vil det også oppstå en kognitiv overbelastning i sensorregisteret, det er ikke rom for å prosessere flere inntrykk (Mayer 2009: 85-87). Slik kan man også trekke konklusjonen om at multimodalitet ikke nødvendigvis støtter forståelse, den kan også forhindre forståelse ved å presentere for mange budskap på en gang.

Skjemateori

By watching similar programs over and over again we build up cognitive schemas about genres.

Høijer 2000: 197

Et av de mest sentrale begrepene i kognitiv psykologi, *skjemabegrepet*, peker mot den strukturen hukommelsens rekonstruksjon av det man har opplevd er organisert i (Helstrup og Kaufmann 2000: 23). Forskeren Birgitta Høijer benytter seg av skjemabegrepet i sine studier. *Lystfull glömska, kreativ illusjon ock realitetsprövning. Om publikens tankeprosesser vid tittande på fiksjon ock fakta* (1991) og *Socio-cognitive Structures and Television Reception* (1992) viser svensk publikums forventninger til og fortolkninger av bl.a. nyhetsgenren, og deres forhold til nyhetene som troverdig og realistisk meningskapende. Høijer mener genreteori spiller en viktig rolle når man undersøker medieresepsjon. Hun forklarer at kognitiv skjemateori er basert på forståelsen av at sosiokulturelle erfaringer er organisert i kognitive skjema som veileder tolkning av nye erfaringer. Dette kan være gjennom direkte erfaringer, eller indirekte erfaringer som gjennom genre (Høijer 1995: 16). Høijer

vektlegger kognitive skjema som en medvirkende faktor til hvordan publikum tolker budskap. I publikums dynamiske lesning av tekster dannes deres tolkningsgrunnlag av budskapet gjennom en prosess der et utall skjema fra deres erfaringsverden, både selvopplevde og medieskapt skjema spiller inn i samspill med teksten (Høijer 1995: 17). Slik fungerer ulike genre som en type arkiveringsmetode, ved å bygge opp kjennskap til ulike genre skapes forventninger til innholdet som igjen lagres på en tilpasset plass i minnet, sammen med annen lignende informasjon. Dette betyr at man, ved å gjenkjenne genren budskapet presenteres i, tidlig har forventninger til hvordan budskapet skal tolkes og med hvilke skjema man henter fra minnet for å supplere sin tolkning (Høijer 1995: 11, Høijer 2000: 197). Høijer benytter seg av denne strukturen når hun studerer publikums resepsjon av medieinntrykk, og den informasjonen hun får fra informantene koder hun etter en liste med ulike tolkningsgrunnlag. Dette er en god modell for å finne ut hvilke deler av nyhetsinnslaget som oppfattes, og hvilke deler som kanskje går informantene hus forbi.

Høijers undersøkelse viser også at publikum ikke kobler nyhetssendinger til fiksjon, men baserer seg utelukkende på realisme i sin tolkning av nyhetsgenren. Hun mener det narrative elementet i fjernsynssendingene bidrar til en grad av fiksjon i presentasjonen av budskapet og studien viser at dette ikke nødvendigvis tas høyde for i publikums tolkning (Høijer 2000: 196). Dette bringer oss til et problemområde i forhold til nyhetsforståelse. Fiksjon er ofte bygget opp dramaturgisk eller narrativt av mange scener som til slutt danner et helhetlig bilde som igjen danner grunnlag for helhetlig tolkning, mens nyhetsgenrens korte og presise fremstillinger gjør at hele deler av nyhetssendingen ofte ikke huskes i det hele tatt (Høijer 1995: 91ff). Er det da slik at publikum også best husker de narrative delene i nyhetssendingen? En narrativ oppbygning gir, ifølge Høijer, utslag i dype og rike gjenfortellinger av informantene. De identifiserer seg med- eller kjenner igjen ulike mennesketyper, og leser sosiale situasjoner. Oftere gjengir de engasjement og egne betraktninger eller minner i tolkningen av budskap fremført i narrativt forløp (Høijer 2000: 198-199).

Doris A. Graber (2001), som også forsker basert på kognitiv orientert teori, legger til grunn en mer komplisert teori enn Høijers. Hun begrenser seg ikke til skjema basert på indirekte erfaringer skapt gjennom kjennskap til en genre, men tar også høyde for alle deler av et menneskes erfaringsgrunnlag og de skjema som ligger til grunn for deres tolkning av mediebudskap. Denne bruken av teori ligger nærmere ren kognitiv psykologi, slik den beskrives av Helstrup og Kaufmann (2000). Kognitive skjema er ikke bare en måte å organisere forskjellige genre på, men også en måte å arrangere alle inntrykk som lagres i langtidshukommelsen. Fordi nye inntrykk kommer inn i arbeidshukommelsen og berikes med informasjon fra langtidshukommelsen, gjerne flere ganger, blir det naturlig å lagre inntrykk av samme karakter i samme arkiv. Graber peker også ut en del

utfordringer i forhold til forskning på publikums resepsjon av nyheter. Det er for eksempel vanlig at visuelle data oppfattes lettere, og fortere enn tekstuelle (Graber 2001: 25ff). Hun påpeker hvordan mange amerikanske publikummere er "Teflon-coated news consumers" fordi de fleste medieinntrykk forsvinner ut av arbeidshukommelsen deres, uten å lagres i langtidsminnets arkiv (Graber 2001: 129). Hun registrerer også at de fleste (amerikanere) bare følger nøye med de sakene de allerede har hørt om eller saker som angår dem spesielt. Et annet aspekt, fra produksjonens side, er at tyngre reportasjer om for eksempel skatt eller lignende ikke blir satt i kontekst, linken som sier at dette har betydning for den enkelte publikummer er ikke tydelig nok, noe som gjør det vanskelig for publikum å skape mening av innholdet (Graber 2001: 139-140). Disse aspektene bidrar ofte til at det skapes mentale stereotypier om situasjoner, som siden benyttes på en tilfeldig måte når den hentes frem og kombineres med nye budskap eller situasjoner fra arkivet (Graber 2001: 16). I de mentale arkivene ligger det lagret informasjon av rasjonell og faktisk karakter, men også emosjonelle inntrykk ligger til grunn for materialet som ligger her. Fordi mennesket ofte glemmer situasjonen eller avsenderen til ulike budskap vil også emosjonene spille en stor rolle i gjenhenting av informasjon ettersom følelser ofte trigger andre tanker (Graber 2001: 26, 36). Man husker og kjenner igjen følelsen og sinnsstemningen man var i da man registrerte og lagret informasjonen i det mentale arkiv, selv om budskapets avsender ikke lenger kan erindres.

Emosjoner

Det er en vanlig antagelse at nyhetene presenteres i et logisk, rasjonelt og argumenterende format som ikke appellerer til følelser, og at det er nødvendig med en fiktiv narrativ struktur for å fremkalle publikums følelser (Høijer 1995: 109.110, Hagen 1992, Bondebjerg 1994: 77). Dette skillet er ikke nødvendigvis et skille mellom følelser og rasjonelle betraktninger, men om publikums egen forståelse av seriositet, der alvor og realisme ikke anses som emosjonelt fremstilt. Faktisk kan dette realitetsaspektet forsterke den emosjonelle effekten i følge Høijer (Høijer 1995: 110). Hagen (1992) har som nevnt funnet følelsepåvirkning som grunn for at publikum valgte fjernsynssendte nyheter i sin studie av Dagsrevyen, dette resultatet er også basert på ambivalente svar fra publikum vedrørende deres opplevelse av egen bruk av nyheter. At publikum ikke umiddelbart tolker et nyhetsprogram som emosjonelt er ikke så rart, men likevel er det ingen som kan si at de ikke har følt provokasjon, tristhet eller glede ved å se nyhetene, og at ikke enkelte innslag har gjort seg bemerket nettopp fordi de appellerte til følelsene.

Selv om nyhetene først og fremst viser innhold av seriøs karakter blir ikke sendingen bygget opp uten det retorikken kaller pathos, overbevisningen som skjer gjennom mottakerne når disse påvirkes av en følelsesmessig affekt (Kjeldsen 2004: 31). Budskap fremført av en med troverdighet

og sterkt ethos overbeviser ikke nødvendigvis bare ved bruk av rasjonelle argumenter, følelsene til tilhørerne må også appelleres til. Dette er fordi et publikum ikke alltid handler som rasjonelle mottakere av et budskap som umiddelbart vurderer et argument og handler deretter (Kjeldsen 2004: 309). Det er også påvist at emosjonene er viktige i kombinasjon med rasjonelle tanker for at mennesker skal evne å være beslutningsdyktige (Graber 2001: 37). I retorikken anerkjennes emosjonenes rolle som en nødvendig vei til erkjennelse og handling og emosjoner fremkalles gjennom vurderinger og tenkning (Kjeldsen 2004: 308). Fjernsynsmediet har stor gjennomslagskraft for pathosappell og emosjonelle bevegelser. Når vi ser bilder som ligner noe vi kjenner fra virkeligheten, kan dette vekke følelser som ligner de vi ville hatt hvis vi opplevde dette i virkeligheten. Bilder har evnen til å fremstille noe slik at publikum får fornemmelsen av å se det med egne øyne (Kjeldsen 2004: 264). Dette kalles mediert evidentia (evidens), og er en videreføring av begrepet evidentia som oppstår når en avsender maner frem språklige bilder med detaljerte beskrivelser, slik at mottagerne indirekte ser det for seg (Kjeldsen 2004: 264). I nyhetsendingen har evidenselementet som oppgave å gjøre innholdet virkelig for seeren, dette omfavner ikke bare bruk av bilder men alle former for detaljert beskrivelse som er med på å gi en historie virkelighet og nærvær (Andersen 2002 a: 235), enten dette er teksten anker leser opp, et intervju med en som er berørt eller levende bilder som illustrerer omfanget av en hendelse. Begrepet mediert evidentia er viktig i denne sammenhengen, nettopp fordi det fokuserer på kombinasjonen av visuelle og auditive budskap.

Som vi skal se nærmere på i analysekapittelet er det vanlig at nyhetsredaksjonene velger å generalisere gjennom personifisering når de presenterer. Gjennom å vise et menneske som er rammet av noe, gis det en allmenn gyldighet for hvordan denne saken rammer hele eller grupper i samfunnet. Dette appellerer til publikums følelser fordi man ved å sette et ansikt på saken lettere kan identifisere oss med problematikken. Iyengar og Kinder (1987) viser gjennom et eksperiment at dette ikke nødvendigvis virker slik mange antar. Ved å personifisere vekkes gjerne publikums følelser, men det fører også til at publikum avskriver en trussel til å handle bare om det spesifikke vedkommende, og tar slik ikke høyde for at dette problemet gjelder flere enn den som er personifisert, publikum klarer ikke å overføre saken til eget liv. Som nevnt over har det amerikanske publikummet også problemer med å overføre saker til eget liv hvis konteksten ikke er klar, og innholdet er for komplisert. Den samfunnsmessige konteksten som ofte er grunnlaget i nyhetsendinger står i fare for å falle bort hvis budskapet presenteres med personifisering. Et av personifiseringens sterke emosjonelle aspekter er ansiktet. Ved å få et nærbilde av en persons ansikt tydeliggjøres dennes emosjonelle uttrykk, og publikum får en viss kjennskap til personen. Det er

også påvist at mennesket er utstyrt med biologisk bestemte detektorer for ansiktspersepsjon som gjør det lettere å kjenne igjen ansikter (Helstrup og Kaufmann 2000: 92).

Forståelse, hukommelse, minne og erindring

For å undersøke publikums forståelse av nyhetsendingen er det viktig å drøfte hva forståelse er. Rent kognitivt vil forståelse omhandle evnen til å lære og arkivere (huske) budskap og reflektere over budskapets rolle i forhold til egen oppfatning. Man kan si at forståelse har en teoretisk og en praktisk funksjon. Den teoretiske funksjonen er "å lære", mens den praktiske funksjonen virker som en bedømmende faktor. Denne omhandler kunnskap som ikke nødvendigvis er handlingsbestemmende, men bedømmende, og kalles "klokskap" av Aristoteles (1999). I denne sammenhengen er det kanskje mer riktig å si at klokskap er den formen for forståelse som ønskes siden en overordnet grunn for å se nyheter som regel er å orientere seg om hva som skjer i samfunnet, og hva som skjer i verden.

Forståelse er som nevnt i et overordnet mål for de fleste publikummere (Hagen 1992, Høijer 1995, Jensen 19986). I tillegg kommer antagelser om at publikum, som vanedyr, gjerne har et ambivalent forhold til sine nyhetsvaner. Undersøkelser viser at følelsesmessig påvirkning, vane og ønsket om å være samfunnsengasjert er grunner som virker sammen for å opprettholde publikums nyhetsinteresse. Nyhetenes daglige plass på sendeskjemaet blir et rituale, og en legitim grunn for å tilbringe 20 minutter på sofaen hver kveld klokken ni. Det er også en sosialkontrollerende grunn; som en samfunnsmessig plikt alle gode borgere må utføre for å kunne delta i samtaler med familie, venner og kollegaer, gjerne for å vise seg som et ansvarlig og samfunnsorientert menneske (Hagen 19992, Jensen 1986) Det er selvsagt at publikums kulturelle nyhetsbehov er en kombinasjon av ovenstående, og at ulike publikummere har ulike interesser og utgangspunkt for å se nyheter. Som overordnet disse ulike grunnene er likevel forståelse en viktig årsak til å være en dedikert nyhetspublikummer.

Mayer (2009: 19ff) påpeker at multimedia-læring har to overordnede mål: Hukommelse og forståelse. Forståelse/understanding "Is the ability to construct a coherent mental representation from the presented material" (Mayer 2009:19). I forskningsprosjekter på det kognitive feltet undersøkes disse ved hjelp av metoder som *recall* (gjenkalling), *retrival* (gjenhenting) og *recognition* (gjenkjenning) (Helstrup, Kaufmann 2002: 142-143). Mayer viser i sine undersøkelser at man ved å benytte gjenkalling som en metode for å finne ut hvor mye en person husker, vil oppdage at man ikke nødvendigvis forstår et innslag selv om man husker det (Mayer 2009: 19). Gjenkallingsmetoden innebærer at man klarer å gjenfortelle essensielle deler av budskapets innhold. Han viser også at man må foreta *transfer-tests* (overføringstest) for å undersøke om innholdet er

forstått. Dette kan undersøkes ved å presentere et problem som ikke var omtalt i budskapet og la informanten komme med løsningsforslag basert på de de har lært. Dette kan være svært vanskelig å oppnå i prosjektet, da man ikke kan forberede en slik problemstilling innenfor tidsrammen, men ikke nødvendigvis uoppnåelig. I noen av informantintervjuene finner jeg eksempler på at informantene uoppfordret overførte deler av innholdet i sendingen på en måte som viser at de har forståelse.

Mayer (2009: 22) påpeker også at læring best oppnås når mottakeren er aktiv. Da skiller han mellom aktiv og deltagene, som for eksempel ved å svare på spørsmål, fylle inn manglende ord etc., og kognitivt aktiv. En mottaker kan altså sitte helt passivt og ta i mot et budskap, og likevel være kognitivt aktiv. Det vil si at man ved egen-forklaring bidrar til å drive frem tekstens budskap (Mayer 2009: 22). Dette forutsetter at man prøver å lære – noe publikum ikke nødvendigvis har et bevisst forhold til når de ser nyhetsmeldinger. Ved å kartlegge informantenes nyhetsvaner kan man si noe om hvor konsentrerte de selv mener de er når de ser nyheter. Man kan selvsagt ikke kontrollere den kognitive aktiviteten, men gjennom nevnte metoder, kan man vurdere deres forståelse basert på de utsagnene i informantintervjuene.

I forhold til erindring, forståelse og hukommelse er det som nevnt ikke gjennomført mange studier i Skandinavia. Ettersom de fleste av de som faktisk finnes er kvantitative studier er det kanskje også slik som Graber foreslår; at disse undersøkelsene ikke benytter en valid metode i gjennomføringen av forskningsprosjektene. At tidligere forskning ikke har lyktes i å framdrive valide data, eller at mediebudskapet ikke er produsert etter kunnskap om multi-medie læring. Hvis publikum ikke husker nyhetene er det vel ingen grunn til at de skal ha så høye seertall?

Om TV2s nyhetsmelding

Nyhetsmeldinger har en sosialt bestemt funksjon da de ideelt sett skal fungere som premissgivere i en demokratisk samfunnsorden. Denne funksjonen gir nyhetsmeldinger generelt en høy sosial status (Helland 1999: 189). TV2s melding innehar de kvalitetene en nyhetsmelding vanligvis har i hele den vestlige verden. Den er bygget opp og disponert etter visse kriterier og følger slik fastsatte normer. I daglige meldinger forteller de om verden slik den er nå, og programmet er alltid en variant av samme mal, nyhetsgenren (Larsen 1993: 110). Fordi oppbygningen av nyhetsmeldingen er så rigid, vil publikum over tid opparbeide seg en kompetanse om genren (Helland 1999: 190). Det er denne kompetansen Høijer omtaler som kognitivt skjema.

Produksjonen av nyhetene foregår raskt, og de skal være aktuelle. TV2s 21-nyheter starter med en vignett, presenterer så tre av dagens overskrifter og etablerer dagens anker, som sier «god kveld», og fortsetter direkte på sakene. Så kommer en sekvens med nyhetsinnslag, før en ”teaser”

avbryter ca. halvveis i programmet, for å vise hva som kommer senere i sendingen. I de tre sendingene (for liste: se appendiks) jeg har analysert i dette prosjektet har teaseren vært for sendingens siste sak, nyhetsfrokost og for en del av et innslag om billigere sydenferier. Alle bærer preg av å være såkalte "*myke saker*"³. Etter teaseren følger en ny sekvens med nyhetsinnslag, som avsluttes med en myk sak, før kveldens anker gir ordet til sportsanker som presenterer sportsoverskriftene. Til slutt presenterer TV2s anker en sak, ofte av humoristisk karakter, som man kan lese mer om på TV2.no, før det hele rundes av med "denne sendingen er slutt, fortsatt god kveld", og vignetten signaliserer slutten på nyhetssendingen.

Produksjonsmessig opererer nyhetene bl.a. med tre forskjellige virkemidler for å vise sine produksjonsomstendigheter da dette fungerer som en virkelighetsgaranti. Ved å produsere sekvenser som inneholder små hint av virkelighet bidrar denne garantien til å oppnå og vedlikeholde troverdigheten til institusjonen. De tre virkemidlene er synk, stand up og direkte sending (Helland 1999: 200). Et eksempel på hvordan disse kan brukes er når en korrespondent fra TV2 rapporterer direkte fra London. med Parlamentet og Big Ben i bakgrunnen. I dette tilfellet benytter reporteren seg av omstendighetene i sin tale til «de hjemme», som et argument i seg selv. Dette er et eksempel på stand up og direkte sending. Dette kan også kombineres med en synk, for eksempel ved å legge til et kort klipp fra pressekonferansen som det rapporteres fra. Det kan også legges til at reporteren her har øyekontakt med publikum, en frihet som stort sett tilhører kveldens ankerperson. Disse aspektene gir et sterkere inntrykk av å ha vært tilstede, og slike virkelighetsgarantier er med på å opprettholde troverdigheten til nyhetsinstitusjonen. Hvis vi skal si noe om hvordan denne oppbygningen fungerer i forhold til kognitive prosesser, ville det være hensiktsmessig å vurdere om de visuelle bildene som viser London kommer i konflikt med innholdet i reporterens utsagn. Vises det tekst på skjermen, korresponderer denne med det reporteren sier, eller må publikum fylle begge kanalene for å kunne kode innholdet som fremføres gjennom de ulike modalitetene? Hva knytter innslagets deler sammen, og forankres disse delene til hverandre? Med framing, eller innrammingen på norsk, menes måten redaksjonen setter saken i en ramme gjennom ulike forankringsteknikker, og slik plasserer sakene i en bestemt forståelsesramme. Begrepet forankring stammer fra Roland Barthes (1964: 27), og beskriver hvordan både tekst og bilder ofte trenger å ankres fast i en mening, da mange tekster er flertydige. Forankring mellom de ulike modalitetene, det talte og viste uttrykk, kan være viktig for å motvirke flertydighet og tydeliggjøre saken. Innledningsvis i innslagene når anker introduserer innslaget vises det ofte et bilde i øvre, venstre hjørne, og innslagets tittel vises under bildet. Dette bildet omtaler jeg som overskriftsbilde. Ved å vise denne tekst/bilde

³ Myke saker er saker som ikke er viktige for at publikum skal kunne oppfylle samfunnets- og offentlighetens plikter (Gans 2003: 28).

kombinasjonen, mens anker forteller om saken, forankres de tre elementene sak, bilde og tekst i innslaget publikum skal få se.

3 Metode:

For å belyse problemstillingen som omhandler publikums forståelse av TV2s nyhetssending benyttes det to metoder i undersøkelsen. Det er nødvendig å gjøre en analyse av programmet som skal danne grunnlaget for publikums forståelse, TV2s nyhetssending. Denne vil fokusere på bruk av uttrykksformer og retoriske virkemiddel, men også innhold og tekniske vurderinger ligger til grunn. Uttrykksformene som benyttes i nyhetssendingen, på fjernsyn og i alle multi-modale medier er bygget opp rundt verbale og visuelle fremstillinger. En kombinasjon av ord, tekst, lyd og bilde. Retoriske virkemiddel gir utslag i de ulike tekstene ved valg av appellformer og argumentasjon, både visuelle og verbale. Analysen fyller også et viktig krav fordi den danner grunnlaget for å forstå nyhetssendingen fra et analytisk perspektiv, da min tolkning alene selvsagt ikke kan danne grunnlaget for å evaluere hvordan sendingen forstås av informantene. Hvordan og hvor mye av sendingen publikum forstår, og hvilke uttrykksformer kombinert med retoriske appellformer som viser seg effektive for den ulike publikummer må undersøkes gjennom en metode som fungerer for å drive ut innholdsrik informasjon fra publikum. Aspekter som informantenes oppfatning av nyhetssendingens troverdighet og deres vurdering av nyhetssendingens generelle formål spiller også viktige roller i informantintervjuene.

I dette prosjektet benyttes empirisk kvalitativ resepsjonstudie da denne fokuserer på publikums opplevelse av medietekster og humanistiske perspektiver av resepsjon (Hagen og Wasko 2000: 8). Prosjektet beveger seg innenfor feltene for psykologiske og samfunnsvitenskapelige perspektiver, og jeg vurderer også det humanistiske perspektivet som handler om menneskevitenskapene, som en viktig rettesnor for prosjektet. Dilthey definerer hermeneutikken som humanioras grunnlagsdisiplin, altså tolkning i menneskevitenskapene (Kjørup 1996: 273, 265, 13), og humanioras hermeneutiske tradisjon tilfører en innsikt i studier der åndsvitenskapen har til hensikt å forstå fremfor naturvitenskapens hensikt om å forklare (Kjørup 1996: 94). Det er ikke nok informanter i studien til at dette kan kalles et representativt utvalg, og det er heller ikke slik at disse informantene kan behandles som konstante kunnskapsbanker. Emneområdene som undersøkes i menneskestudier må rette seg etter egne metoder som ikke kan ha til hensikt å bevise, men snarere belyse et emne. Teorier på feltet er avhengig av iakttagelser og iakttagelser er avhengig av teorier, selv om denne kunnskapen ikke kan verifiseres (Kjørup 1996: kap. 4.). Da prosjektet tar hensikt på å forstå og få tilgang på publikums forståelse av en nyhetssending må både sending og publikums uttalelser tolkes i et hermeneutisk perspektiv.

Jeg gjennomfører kvalitative intervju og analyse for å få en empirisk innsikt i informantens oppfatning og tolkning av kommunikasjonen. En empirisk kvalitativ tilnærming forutsetter et mer avgrenset prosjekt enn hva man kan gjennomføre i en kvantitativ studie som kan favne bredt i sin tilnærming. Kvantitative studier fokuserer på å finne ut forholdsvis lite informasjon, men fra et stort, ofte generaliserbart antall respondenter. Den kvalitative studie krever på grunn av sitt smale omfang mer innhold og dybde for å kunne gi meningsfulle resultater (Gentikow 2005: 36). Lange inngående intervjuer krever mye tid og arbeid, både å gjennomføre rent praktisk, men også på koding, tolkning og analyse. En slik dybde kan i beste fall føre til erfaringsbasert teori (Gentikow 2005: 34). Denne undersøkelsen vil derfor, i likhet med de fleste kvalitative undersøkelser, ikke danne grunnlaget for generaliseringer og statistikk da antallet informanter er for lite til å gi et representativt utvalg av befolkningen, eller en bestemt gruppe (Gentikow 2005: 78). Men et mål har vært å hente ut informasjon som man vanligvis ikke kan få svar på ved å stille et enkelt spørsmål.

Kvalitativ metode og resepsjonsstudier

Resepsjonsforsknings-tradisjonen beskrives ofte som en forholdsvis ny disiplin i medievitenskapen (Gentikow 1999 a: 13), men den har sitt utspring og bygger ofte på problemstillinger fra flere inspirasjonskilder. Dette er hovedsaklig Uses and gratification research og Cultural studies tradisjonen. Som en motsetning til den tidligere effektforskningen, som tok sikte på å undersøke hva «mediene gjør med menneskene», innførte Uses and gratification studier som først og fremst omhandlet hva «menneskene gjør med mediene», og dermed studerte denne også menneskenes behov som rasjonelle mediebrukere (Gentikow 1999 b: 65). Cultural studies tar sikte på å integrere sosial og humanvitenskaplige disipliner i studier som fokuserer på det kulturelle uttrykket som meningsbærende i tolkningen av medietekster og mediebrukerens aktive rolle i fortolkningen av mediebudskap (Hall 1973, Gentikow 1999: 103). Et essensielt hovedtrekk i resepsjonsforskningen er at den er mer opptatt av tolkningsprosessen til publikum enn av resultatet (Hagen 1998: 98). Dette prosjektet beveger seg innenfor rammene av resepsjonsforskningen, men avviker i forsøket på å kombinere publikums opplevelse med publikums forståelse av fakta, og hukommelse. Dette kommer også til syne i valget av teorier, da noen av hovedteoriene som benyttes som bakgrunn for undersøkelsen stammer fra informasjonsvitenskapen og kognitiv psykologi.

Historisk sett har publikumstudier ofte en a priori tilnærming til teksten. Dette betyr at tekstens mening er tolket og tillagt en bestemt mening på forhånd. Med dette som grunnlag kan man så undersøke publikums respons til denne, hva de husker og hvordan teksten påvirker dem i deres handlinger (Lindlof 1995: 55). Man kan da utelate en undersøkelse som tar høyde for publikums egen tolkning av budskapet, skapt av deres identitet, holdninger og bruk av mediet (Lindlof 1995:

55). En slik forenkling tar ikke høyde for publikums meningsdannelse, og da heller ikke for at teksten kan tolkes på flere måter, tekstens polysemi. Dette er en del av Cultural Studies kritikk av publikumsforskningen (Hagen 1998: kap. 4). Med Cultural Studies, og senere resepsjonsforskningen, kom antakelsen om at en tekst kan tolkes på flere måter, den innehar polysemi. Dette gjør publikums egen tolkning av teksten til meningsbærende for håndteringer av dens budskap. Ved å ta høyde for tekstens polysemi og publikums egen tolkning av teksten, kan man demonstrere ulike lese måter samt muligens finne et mønster i hvordan de ulike informantene aksepterer, rekonstruerer eller forkaster budskapets intenderte mening (Lindlof 1995: 55). Jeg mener det er mulig, og ligger i nyhetsgenrens natur, å tillegge teksten et intendert budskap (en dominerende lese måte), og likevel ta høyde for publikums egen tolkning av teksten. Som omtalt tidligere bruker publikum teksten på ulike måter, som informasjonskilde eller tidsfordriv, men deres hukommelse og resepsjon av tekstens argumenter kan likevel etterprøves. Dette er fordi nyhetsteksten er produsert i en spesifikk genre som innehar en spesiell tilknytning til sine fortolkningsrammer. Hvis produksjonen av nyhetssendingen skaper vidt ulike tolkninger fra publikum, har den kanskje ikke oppnådd den effekten som i utgangspunktet er intendert. Det er også mulig å tenke seg at ideologien må vike for det kommersielle aspektet. Derfor må det også legges til grunn at man ved å registrere hvordan ulike virkemidler oppfattes som spesielt effektive kan vurdere produksjonens kvalitet, og dermed si noe om hvor godt nyhetsinstitusjonen oppfyller sin rolle som premissgiver i en demokratisk samfunnsorden.

Reliabilitet, validitet og generaliserbarhet

Resepsjonsforskningen er kritisert for å vektlegge både metoden og det empiriske publikumet for mye, noe som øker risikoen for å utelate andre aspekter som produksjonsinstitusjonens makt (Hagen 1998: 111). Ved å gjøre en grundig analyse av nyhetssendingene og la det empiriske materialet tale sammen med analysen tar studien hensyn til produksjonsinstitusjonens makt, og på mange måter undersøkes også denne makten i prosjektet. Den resepsjonsmetodiske vektleggingen av informantene kan likevel være et problem da det for eksempel kan oppstå forskningseffekter i intervjuene ved tett samarbeid mellom intervjuer og informant. Slike forsknings/intervjueffekter kan være ødeleggende for resultatene (Malterud 2003: 44-45). Etersom prosjektet trekker på tre forskjellige utgangspunkt; primærmaterialet (nyhetssendinger), resepsjonsintervju og utvalgt teoretisk rammeverk, er det en utfordring å synliggjøre alle perspektiver i en flytende tekst, slik den best presenterer det rike analyse materialet, og viser åpenhet om intervjusituasjon og tolkning. Ved å gi tilgang på materiale fra informantintervju og ved å beholde en åpen reflekterende holdning

synliggjør jeg håndverket i prosjektet, og avdekker eventuelle forskningseffekter hvis disse mot all formodning skulle oppstå.

Kravene om reliabilitet, validitet og generaliserbarhet må følges for å sikre at studiens kvalitet holder mål. Barbara Gentikow (2005: 56) har utarbeidet alternative tolkninger av kravene. Disse er tilpasset resepsjonsforskning og kvalitative studier, fordi det er vanskelig å oppnå kravene slik de er skissert i faglitteraturen, spesielt med tanke på kvantitative studier. Etersom undersøkelsen baserer seg på dybdeintervjuer, er det for eksempel ikke mulig å gjennomføre disse med et representativt antall, samtidig som ethvert intervju ville omhandlet et enkelt individ. Et krav om reliabilitet kan derfor kun gjennomføres ved å implementere en reflekterende rolle, legitimere arbeidet, unngå fusk og kritisk vurdere valg og fortolkninger som er gjort i arbeidet med prosjektet (Jf. Gentikow 2005: 58). I dette prosjektet vil gjennomføringens kvalitet og min selvrefleksjon være bakgrunn for å vurdere om kilder og materiale fremstilles og behandles på en reliabel måte. Dette medfører blant annet at jeg gjennom hele forløpet, fra prosjektskisse gjennom rekruttering, intervjuer og analyseperiode til resultater og konklusjoner er nedskrevet, har ført notater for å kunne begrunne og tydeliggjøre endringer og valg jeg har tatt i forbindelse med prosjektets gjennomføring.

Undersøkelsens relevans spiller også en stor rolle i spørsmålet om reliabilitet. Denne undersøkelsen bidrar til å styrke teoretiske antagelser som allerede er kjent på feltet. Den tilfører også noe nytt i kraft av at den utforsker en metodekombinasjon som er forholdsvis ny, i et forsøk på å forholde seg til nyhetstekstens umiddelbare funksjon og virkemåte. Jeg vil derfor også gi en grundig gjennomgang av metodiske fortrinn, svakheter og tilføyelser for videre bruk av metoden (Jf. Malterud 2003: 24). Det er påvist metodiske svakheter i prosjektet, både i forhold til gjennomføring og i forhold til hvordan intervjuguiden blir mangelfull ettersom den må lages innen for et kort tidsrom etter nyhetsprogrammet er sendt. Dette stiller store krav til kvaliteten på spørsmålene. Under intervjuene opplevde jeg i noen tilfeller å gå glipp av verdifulle oppfølgingsspørsmål fordi jeg ikke evnet å forberede meg godt nok på den korte tiden mellom nyhetssending og intervju. Dette var noe som bedret seg underveis i prosessen, og de avsluttende intervjuene ble betraktelig bedre enn de tidlige. Jeg diskuterer denne og andre metodiske fortrinn, svakheter og tilføyelser under metodiske betraktninger i oppsummering etter analysekapittel.

Validitet kan sjekkes (i likhet med reliabilitet), ved å utføre studien to ganger og få det samme svaret, noe som heller ikke er mulig i kvalitative undersøkelser. Barbara Gentikow (2005: 59) foreslår en løsning ved å anse validitetskravet som en undersøkelse av om studien faktisk undersøker det den tar sikte på å undersøke. Hvordan det frembringes valide data i en undersøkelse av publikums nyhetsforståelse er i utgangspunktet omdiskutert. Forskere har tidligere studert forståelse uten å ta hensyn til kognitive teorier som omhandler hva en menneskelig hjerne er i stand

til å oppfatte av informasjon, eller basert seg på spørreskjemaundersøkelser og konkludert med at publikum ikke forstår eller husker noe fra nyhetssendingene. Ved å kombinere resepsjonsstudien og analysen med kognitivt orienterte teorier og retorikk, forsøker jeg å skape et annet fundament for studien, som forhåpentligvis frembringer valide svar på problemstillingen. Videre er utførelsen av analysen et viktig neste steg for å gjennomføre en valid studie. Man kan også se på intern validitet, ved å vurdere om det jeg finner ut er det jeg tar sikte på å finne ut, om jeg stiller spørsmål og sådan retter oppmerksomheten i riktig retning (Malterud 2003: 24). Et av operasjonaliseringspunktene i den tidligste versjonen av prosjektet var troverdighet. Spørsmålsformuleringen i intervjuguiden og forsøket på å undersøke publikums oppfatning av troverdighet viser meg at informantene tolker troverdighetsbegrepet på ulike måter, og at mine spørsmålsformuleringer retter skytset i feil retning under intervjuene. Forsøket fungerer bare delvis, noe som er en av grunnene til at troverdighet ikke behandles i like stor grad som de resterende operasjonaliseringspunktene⁴.

Gentikow avviser kravet om generaliserbarhet som et passende eller ønskelig forskningskrav og mener det er formålstjenlig å heller forsøke å oppnå analytisk kompleksitet. Dette viser at det i studien er tatt høyde for temaets kompleksitet (Gentikow 2005: 63), som for eksempel ambivalenser som nevnt funnet i tidligere undersøkelser. Jeg var innledningsvis lite optimistisk i håpet på å oppnå en metningstilstand da studien tar utgangspunkt i få informanter, dette ble selvsagt bekreftet under arbeidet med transkripsjonen. Temaet er på ingen måte mettet etter syv informantintervjuer. Jeg kan derimot se konturene av en felles struktur innad i intervjuene, og områder der enkelthendelser kan støtte og eksemplifisere en måte å forstå disse på. Dette omhandles i analysekapittel.

Retorisk multimedie-analyse

Valget av retorisk multimedie-analyse er gjort fordi den identifiserer de virkemidlene som benyttes på produksjonssiden for å lykkes i kommunikasjonssituasjonen. En retorisk analyse av nyhetsprogrammet vil lokalisere strategiene og de retoriske virkemidlene nyhetsinstitusjonen bruker i produksjonen ved å se på appellstrukturer (bruk av ethos, logos og pathos), argumentasjon og språkbruk, samt den retoriske situasjonen og genren budskapet er et produkt av (Kjeldsen 2002: 71-74). I analysen av nyhetssendingene vil jeg vektlegge tre ting; Formidling av fakta, bruk av retoriske virkemiddel og produksjonens multimodalitet. Ut fra disse egenskapene skal jeg operasjonalisere problemstillingen og trekke ut konkrete spørsmål som skal stilles informantene for å gi meg innholdsrike svar i tråd med problemstillingen. Slik kan jeg stille spørsmål om publikums

4 En annen grunn til at troverdighet ikke behandles i samme grad som emosjoner, hukommelse og multimodalitet i undersøkelsen er at troverdighet fremstår også som en element på siden av de andre temaene. Omfanget av prosjektet ikke er stort nok til å omfatte alle de initielle operasjonaliseringspunktene, og spesielt ikke et punkt som krever en egen tilnærming i teori og under informantintervju.

hukommelse, deres respons til fjernsynet og nyhetsinstitusjonens multimodalitet og publikums emosjonelle betraktninger. Jeg mener den retoriske analyseformen også er formålstjenlig å benytte i tolkningen av informantintervjuene da den er spesielt egnet til å tydeliggjøre både kognitive og emosjonelle erfaringer (Gentikow 2005: 149).

Analytisk avgrensning

Hukommelse

Kjeldsen (2010: 52) refererer til Hans Georg Gadamer når han kaller hermeneutikken og retorikken for siamesiske tvillinger. Man kan ikke forstå uten å kommunisere, man kan heller ikke kommunisere uten å forstå. Det er fordi vi ikke kan si å ha forstått noe hvis ikke vi kan gjenfortelle og videreføre denne forståelsen til andre. For å gradere om man forstår innholdet i en nyhetsending må man ta utgangspunkt i om publikum evner å gjenfortelle sentrale fakta i saken og vurdere sakens avsender og troverdighet (Andersen 2002: 260). Undersøkelsen vektlegger å analysere de svarene de får som er forstått eller delvis forstått, og utelater de spørsmål som ikke besvares fra undersøkelsen. Tolkningsgrunnlaget vurderes ut i fra det som er forstått, og ikke det som er misforstått (Jf. Andersen 2002: kap.11). Slik kan man i større grad vurdere effekten av de produksjonsmessige forhold uten å nødvendigvis ta høyde for alle de faktorer (misforståelse, utdannelse, alder, kjønn, livssyn etc.) som spiller inn på informantenes forståelse. Ved å gjennomføre resepsjonsanalyse kan man i tillegg oppnå en dypere forståelse av de svarene informanten gir, slik at man ikke bare tar for gitt at informanten ikke husker eller forstår innholdet i nyhetssendingen hvis de ikke klarer å gjøre rede for denne umiddelbart. Arbeidet med å frembringe denne informasjonen gav resultater i form av at informantene husket stadig flere detaljer fra nyhetssendingen. Det skiller seg også klart ut enkelte typer innslag som viser seg som lite effektive i kraft av at informantene har gått glipp av informasjon de selv sier de kunne tenkt seg å besitte.

Multimodalitet

Det vil også være formålstjenlig å vurdere kombinasjonen av ulike modaliteter i innslagene. Bilder, tekst på skjermen og lyd som for eksempel voice over. Det er et vanlig grep i nyhetene at publikum får se (ofte dramatiske) bilder mens en fortellerstemme rapporterer i bakgrunnen. Eksempler på dette kan være nyhetsdekning av den politiske situasjonen i et krigsherjet område. Fortellerstemmens budskap omhandler et politisk skifte eller en avtale om våpenhvile, mens på skjermen vises det bilder fra gatene, mennesker som er rammet av krig eller soldater. Et annet eksempel kan være et nyhetsinnslag som omhandler økonomien i helsesektoren. Voice-overstemmen forteller om politiske vedtak eller budsjett mens fjernsynsbildene viser en pasient på gangen i sykehuset. Det hender også at slike reportasjer blir avsluttet med et intervju av en som er

berørt av saken. I disse tilfellene forteller tekst og bilder to forskjellige historier. Et slikt intervju er med på å skape nærmere relasjon til publikum, og slike innslag har høy grad av evidens for å gi publikum følelsen av å ha "sett det med egne øyne". Det er et problem i forbindelse med bruk av evidens, at visuelle virkemiddel lett kan stå i veien for de allmenne betydninger som gir en dypere forståelse av nyhetssaken (Andersen 2002a: 235). Er det slik at nyheten omhandler politiske vedtak i forbindelse med eldreomsorg, og dette formuleres i voice over, er det et premiss at informantene får med seg rammene for det politiske vedtaket. På den andre side, uttrykkes dette gjennom å fortelle en historie om et eller en gruppe mennesker, og viser dette gjennom visuelle uttrykksformer, uten at det politiske vedtaket huskes, kan man si at den visuelt fremstilte historien står i veien for det rasjonelle budskapet.

Emosjoner

En annen tendens er at budskap med sterk følelsesappell huskes lengre enn fakta (Hall Jamieson 1992: kap. 1). Dette er noe Graber (2009) kobler til den emosjonelle delen av hukommelsen. Hun forklarer at kroppen også tolker emosjonelle reaksjoner, og behandler disse kognitivt på linje med annen informasjon. Disse er deltagende for avgjørelser man tar, og ofte er det følelsen man hadde da man lagret et minne som sterkest henter tilbake dette fra våre mentale arkiv (Graber 2009: 36-37). Derfor er det viktig å vurdere hvordan informantene karakteriserer resepsjonen av formidlingsmåtene, og om utfallet av deres forståelse er et resultat av begge disse. Dette er naturligvis vanskelig å påpeke, men ved å stille spørsmål som tillater informantene å reflektere rundt tema og fortelle hva de husker best, kan man forhåpentligvis finne ut om følelser ligger sterkt til grunn for deres hukommelse. Hvis de husker sakens innhold, men ikke fremstillingen, vil dette vise at sakens argumentasjon er det som ligger sterkest til grunn. Hvilken kjennskap og personlige interesse informantene hadde av dette fra tidligere vil også være en faktor.

Genrekunnskap er ikke bare et verktøy for å produsere retoriske ytringer, men også for å forstå dem. Slik situasjonen indikerer hva som skal sies, ligger det også en oppfatning av hvordan publikum bør oppfatte og forstå budskapet (Kjeldsen 2004: 106). En allerede etablert genre som nyhetsgenren utgjør et viktig retorisk vilkår for produksjon, resepsjon og retorikk, fordi det er en systematisk forbindelse mellom forskjellige typer mentale funksjoner som aktiveres i en genre, og publikums følelsesmessige opplevelser (Kjeldsen 2004: 101). Sansning, tenkning, følelse og handling henger funksjonelt sammen (Kjeldsen 2004: 308). Denne tilnærmingen står i opposisjon til forståelsen om at mediene oppfattes og tolkes med rene intellektuelle prosesser, men at emosjoner og kognitive former for forståelse koopererer (Gentikow 2005: 149), og slik danner kognitive skjema som publikum forholder seg til i lesningen av genren. Ved å stille spørsmål til informantene

om deres opplevelse av og forventninger til nyhetssendingen er det mulig å se hvilke nyhetsvaner informantene har.

Forskningsdesign og Gjennomføring

Informanter – utvalg og rekruttering

De fleste teknikkene for rekruttering av informanter i kvalitative studier tar ikke høyde for å gi et tilfeldig utvalg av informanter, det er snarere vanlig å benytte seg av et kalkulert utvalg. Dette betyr at man rekrutterer informanter med tanke på hvem som kan tilføre studien gode data (Lindlof 1995: 126). Jeg valgte informanter som opplyser at de har for vane å se nyheter på daglig basis. Ved å foreta dette valget ønsket jeg å unngå å intervju passive nyhetskonsumenter. Utvalget skulle inneholde kvinner og menn i voksenalder (fra 18 år) med forskjellig bakgrunn. Det må påpekes at dette utvalget uansett er for lite til å representere befolkningen, men rekrutteringen burde likevel gi et blandet utvalg fordi jeg ønsket å unngå å gjennomføre studien basert på en bestemt gruppe. Jeg unngikk ungdomssegmentet fordi det ikke vil være mulig å vurdere denne gruppen for seg selv i en så liten undersøkelse, det ville snarere være sannsynlighet for at jeg ville få magrere data ved å inkludere yngre brukere.

Jeg planla intervjuer med ni informanter. Dette tallet er forholdsvist lavt da faglitteraturen opplyser at det er ideelt å intervju mellom 12 og 25 informanter (Gentikow 2005, Lindlof 1995), men på grunn av prosjektets karakter og tidsramme ville det ikke være tid til å gjennomføre eller behandle data fra flere intervju. Ideelt sett skulle undersøkelsen baseres på tre nyhetssendinger, med tre informantintervju knyttet til hver av sendingene. Tre informanter stilte ikke til intervju og da undersøkelsen var gjennomført satt jeg igjen med syv brukbare informantintervju, hvorav ett var pilotintervjuet. Til de tre sendingene fikk jeg bare gjennomført en intervjurekke etter planen med tre informanter pr. sending.

Rekrutteringen av informanter var vanskelig og interessen var sparsom. For å få kontakt med et noenlunde tilfeldig og blandet utvalg av informanter brukte jeg snøballmetoden i rekrutteringsprosessen (Gentikow 2005: 80) Metoden fungerer slik at en informant setter intervjuer i kontakt med en annen mulig informant. Det er selvfølgelig fare for at man kommer inn i en strøm av informanter som alle har en tilknytning til hverandre gjennom sosiale grupper og at dataene slik kan virke magre på noen områder, når man benytter denne metoden. Dette problemet løste jeg ved å starte flere snøballer (Jf. Lindlof 1995: 128). Frafallet var likevel stort og tre informanter møtte som nevnt ikke til intervju, disse fortsatte heller ikke snøballen, og jeg var nødt til å supplere med informanter jeg selv rekrutterte gjennom venner og bekjente. Det er ikke nødvendigvis ideelt å rekruttere gjennom venner og bekjente, men etter å ha prøvd andre forsøk på å rekruttere, inklusiv

en plakat på nærbutikken, ble dette et nødvendig steg å ta. Jeg ba mine medhjelpere om å rekruttere informanter som ikke hadde kjennskap til meg fra før, og unngikk slik å intervju bekjente. Jeg fikk tilbakemeldinger på at interessen var sparsom, og at tidspunkt for gjennomføring, å se nyhetssendingen fredag kveld og stille til intervju lørdag formiddag, opplevdes som upassende for de fleste. Mange ble også avskrekket av tanken på bli utspurt om sentrale fakta fra nyhetssendingen. Jeg endte opp med et forholdsvis skjevt antall kvinner og menn, hvor jeg startet med syv menn og to kvinner i tillegg til pilotintervjuet. En mann og to kvinner (hvorav den ene ikke stilte til intervju, fordi hun satt askefast etter et vulkanutbrudd på Island) meldte avbud kort tid før intervjuene. Utvalget av informanter endte med seks menn, pluss pilot, i alderen 22-33, alle under (master og stipendiat), eller med gjennomført høyere utdanning. Dette betyr at resepsjonstudien tar utgangspunkt i en spesiell gruppe: Høyt utdannede, unge, norsketniske menn.

Ansikt-til-ansikt intervju

Intervjuene ble gjennomført ansikt-til-ansikt, på Universitet i Bergen. Ansikt-til-ansikt intervjuet er den klassiske varianten av kvalitative studier (Gentikow 2005: 84). Denne intervjuformen gir forskeren muligheten til innhente grundige opplysninger i intervjusituasjonen. Ettersom forsker og informant befinner seg i samme rom har forskeren mulighet til å be om utdypende forklaringer hvis noe er uklart eller lite informasjonsrikt. Forsker og informant kan i en slik samhandling også, gjennom kroppsspråk, eller samtale drive frem mer innholdsrikt datamateriale (Gentikow 2005: 84). Valget om å gjennomføre intervjuene på UiB er tatt fordi universitetet ligger sentralt til, og fordi informantintervju er forholdsvis lange. Jeg ønsket også å samle intervjuene på én plass, slik at det ikke skulle gå for mye tid vekk i reising mellom ulike steder. Det ville også vært stor sannsynlighet for at det oppsto avbrytelser hvis intervjuene ble gjennomført i informantens hjem eller på et nøytralt sted som for eksempel en kafè. Alle informantene hadde kjennskap til universitetet via egen utdanning, og jeg opplevde ikke at valget om sted for gjennomføring var et problem for dem. Et stille rom er også det beste med tanke på båndopptakeren, og dette lettet transkriberingsarbeidet etter intervjuene.

Jeg jobbet ut fra en semistrukturert intervjuguide. Denne intervjuformen kjennetegnes ved at temaene det skal spørres om er definert på forhånd (Østbye m/fl. 2002: 102), og jeg måtte selv vurdere situasjonen fortløpende og stille oppfølgingsspørsmål eller dreie samtalen inn på rett spor hvis det oppsto for store sidesprang. For å forberede meg på informantintervjuene avholdt jeg en pilotundersøkelse to uker før intervjurunden startet. Jeg anså det som helt avgjørende å gjennomføre piloten for å sikre at intervjuene var gjennomførbare. Jeg fikk etter pilotintervjuet en pekepinn på hvordan intervjuguiden fungerte, og hvordan jeg kunne sjonglere intervjuguiden med mine lister og

notater fra sendingen. Intervjusituasjonen måtte også testes for å se hvor lang tid jeg trengte til informantintervjuene. Etter gjennomgang av pilotundersøkelsen satt jeg av en og en halv time til hvert intervju. Dette kravet var tilstrekkelig, og de fleste intervjuene er ca. en time lange.

Gjennomføring av intervju

Jeg laget en avtale med informantene om å se TV2s hovedsending fredagene 23.04.10, 31.04.10 og 07.05.10. Fredagssendingen ble lagt til grunn da informantene forhåpentligvis ville ha fri dagen etter slik at informantintervjuet kunne gjennomføres tidlig på dagen, lørdag. Nyhetens genre er bygget på det faktum at det er stadig oppdaterte saker som fornyes og følges opp på daglig basis. Dette er også et element i lesningen av nyheter, da disse leses med en underliggende forståelse om at de stadig endres og oppdateres. Jeg antar at publikum forholder seg til nyhetene med visshet om at de vil få stadige oppdateringer, og at det derfor ikke vil være naturlig å huske detaljert fra programmet over lengre tid. Det var derfor viktig å gjennomføre intervjuene innen forholdsvis kort tid etter at informantene hadde sett nyhetsprogrammet, og jeg la rammen for intervjuet senest innen et døgn etter nyhetssendingen. Graber foreslår at det bør gå minst fire timer før informantenes inntrykk blir samlet inn for at dataene skal inneholde og reflektere normal glemsel (Graber 2001: 193). På den annen side mener Steen Folke Larsen (1981: 14ff i Jensen 1986: 103) at nyhetsdekoding bør undersøkes under et tett tidsløp hvis de skal bevare en *økologisk validitet*. Det er derfor naturlig å gjennomføre intervjuene tidlig påfølgende dag, slik at intervjusituasjonen tillater normal glemsel, og likevel ligner en situasjon der informanten vanligvis ville gått på skole eller jobb og snakket med venner og kolleger om nyheter og samfunn⁵. Slik opprettholdes en økologisk validitet i forhold til informantens hukommelse.

Ettersom jeg ikke kunne intervju 9 informanter innen et døgn etter den aktuelle sendingen tok jeg utgangspunkt i tre ulike sendinger og la derfor opp til å intervju tre informanter etter hver sending. Det er ikke uproblematisk å basere seg på intervjuer fra tre forskjellige programmer da materialet for analysen blir svært omfattende, men det er heller ikke ønskelig å løse problemet med å vise informantene en gammel nyhetssending da den retoriske situasjonen og konteksten nyhetene representeres i blir falsk og uklar. I et slikt tilfelle ville informantene også hatt en annen forståelse og opplevelse av sakene i sendingen fordi de har versert i ulike medier over tid, og dataene ville reflektert dette. Ved å gjennomføre tre bolker med intervjuer la jeg til rette for å samle inn data fra et tilstrekkelig antall informanter, og bevarte likevel muligheten for å basere analysen på en reell kontekst. Operasjonaliseringen kartlegger hvilke fokusområder intervjuene skal ha, og en variasjon

⁵ Som nevnt innledningsvis finner Jensen (1986) at legetimeringsgrunnen er en viktig årsak til å følge med på nyhetene, det er en viktig del av publikums sosiale hverdag.

i innhold trenger ikke å bety at jeg ikke kan identifisere analyseområdene. Denne metoden ga meg også tid til å utvikle intervjuteknikken, og å gjøre forbedringer underveis. Bakdelen er som nevnt ovenfor at den gir lite tid til å forberede intervjuene. Informantintervjuene vil ikke gjengi økologisk validitet da informantene på forhånd vet at de skal besvare spørsmål som omhandler programmet, og derfor mest sannsynlig er ekstra oppmerksomme og ser programmet grundigere enn det de vanligvis ville gjort. Dette anser jeg som uproblematisk da dataene i så fall vil være mer innholdsrike enn de vanligvis ville vært. I tråd med problemstillingen vil dataene likevel skille ut forskjeller i publikums resepsjon og forståelse basert på produksjonsmessige valg i sendingen.

For å forberede intervjuet operasjonaliserte jeg problemstillingen slik at jeg kunne danne konkrete spørsmål som gav svar på det jeg ville vite (Gentikow 2005: 90). Første ledd er her gjennomført under avsnittet "analytisk avgrensning". En videre utvikling av spørsmålene skal brukes i intervjuguiden til informantintervjuene (Gentikow 2005: 91). Disse er konkretisert og tilpasset for intervjusituasjonen i håp om at de gir prosjektet valide svar i tråd med problemstillingen.

Intervjuguide

Jeg begynte informantintervjuet med noen oppvarmingsspørsmål. Dette innebar at informanten fikk muligheten til å varme opp med enkle spørsmål og slik venne seg til, og bli avslappet i intervjusituasjonen. Spørsmålene i oppvarmingsrunden dreier seg rundt informantens personlige opplysninger som alder, yrke og nyhetsvaner. Jeg stilte også spørsmål om situasjonen informanten var i når han så nyhetssendingen dagen i forveien, genre og opplevelse av nyhetsinstitusjonen. Hoveddelen av intervjuet går med til at informantene forteller om det de husker fra nyhetssendingen. Jeg anså det som et mulig problem at informantene utelot å svare utfyllende nok i intervjuet fordi de ikke føler seg komfortable med å gjengi detaljer i gjenfortellingen som de er usikre på i frykt for å avsløre mangler på kunnskap eller hukommelse. Det er som nevnt ganske vanlig å se nyheter av plikt, fordi nyhetene har høy sosial status som premissgivere i et samfunn, og det kan oppfattes som flaut hvis man ikke husker sentrale deler av innholdet. Før intervjuet ble informantene instruert til å se nyhetssendingen slik de vanligvis ville gjort en vanlig dag. Jeg påpekte at det ikke var ønskelig at de noterte eller så sendingen flere ganger på nett-tv før de møtte til intervju. Jeg har også informert dem om undersøkelsen i korte trekk, og påpekt at det ikke er deres intellekt som skal vurderes, men TV2s formidlingsevne⁶.

⁶ Denne formuleringen avviker fra min problemstilling som tar utgangspunkt i hvordan publikums resepsjon kan karakteriseres. Grunnen til dette er at prosjektet har utviklet seg i retning en smalere problemstilling i tiden etter informantintervjuene. Endringen medfører ingen forskjelle for informantene, og intervjuene gikk som planlagt. Endringen er også i tråd med samtykkeerklæringen de deltagende informantene signerte i intervjuet.

Spørsmålene i intervjuguiden er innrettet kategorisk etter analyseområdene. Disse ble selvsagt ikke fulgt slavisk, fremst av alt ble nyhetssendingens innslag, og informantenes hukommelse av ulike saker bestemmende for rekkefølgen på spørsmålene. Slik virket intervjuguiden mest som en sjekklister, der jeg kunne holde tritt med hvilke analyseområder som var gjennomført og hvilke jeg trengte å pense samtalen inn mot. Intervjuguidens spørsmål sentrerer rundt spørsmålskategoriene: innledende spørsmål, genre, nærhet og hukommelse, visuelle betraktninger, troverdighet og avsluttende debriefing. For full gjengivelse av semistrukturert intervjuguide se appendiks 1.

Rapport

Etter gjennomføringen av informantintervjuene skrev jeg en rapport hvor jeg drøftet eventuelle feil, svakheter og uforutsette hendelser. Dette gjorde jeg for å kunne vurdere underveis hvordan prosjektet levde opp til kriteriene reliabilitet, validitet og analytisk kompleksitet (Gentikow 2005: 63). Rapportskrivningen lettet arbeidet med å justere prosjektet underveis. Jeg velger å se rapportskrivningen som en metode for å skape tid til selvrefleksivitet underveis i en travel intervju og analyserunde.

Jeg forsøkte å kode intervjuet etter operasjonaliseringens tre punkter underveis, for å lette kodingsarbeidet. Tanken var at jeg skulle stille spørsmål til hvert av punktene ved hvert innslag vi behandler under intervjuet. Dette viste seg å være vanskeligere enn jeg hadde trodd. Det var i enkelte tilfeller et problem at informantene gjorde seg ferdig med svaret før jeg fikk stilt oppfølgingsspørsmål, noe som gjorde at de var lite villige til å utdype egne svar utover deres første uttalelser.

I arbeidet med informantintervjuene opplevde jeg at samarbeidet og samtalen av og til gikk i stå. Dette har å gjøre med materialet jeg stiller spørsmål fra. Man kan ikke forvente at informanten husker alle nyhetssendingens saker umiddelbart og jeg var i mange tilfeller nødt til å hjelpe informanten i gang. I og for seg er ikke dette et problem da det kommer klart frem i transkripsjonen og analysen av intervjuene når og hvordan informanten trengte og fikk hjelp. Baksiden ved å hjelpe informantene på denne måten er at det satt en tone i intervjuet som var vanskelig å forholde seg til. Informantene ble mer avventende og spørrende og jeg fikk inntrykk av at de ønsket at jeg skulle steppe inn og fylle i informasjon der de selv var usikre. Det var ikke vanskelig å la være å gjøre dette, men informantene beholdt den litt usikre og spørrende holdningen gjennom deler eller hele intervjuet, som om de anså intervjuet som en eksamen, og nylig var blitt klar over at jeg satt på fasiten. I intervjuene førte dette til at informantene formulerte seg utydelig hvis de ikke følte seg sikre.

Første ledd i analysearbeidet er gjort ved å lage en deskriptiv analyse, eller en essensiell beskrivelse (Gentikow 2005: 138, Kvale 1997: 128). Slik har informantenes utsagn blitt fortettet og essensielle deler og utsagn er fortolket og stilt spørsmål ved. Denne metoden har jeg benyttet fordi jeg mener det er svært viktig å gjennomgå alle stegene mot en god fortolkning av intervjuene fordi dette prosjektet har hatt en så krevende tidsramme og såpass differensiert materiale. Jeg har valgt å bruke den deskriptive analysen som egenrapportering der tanker, ideer og mulige problemområder har blitt nedskrevet etter hvert intervju. Jeg har også benyttet en meningsfortetting (Kvale og Brinkmann 2009: 212) på de innledende spørsmålene i intervjuene. Dette er for å forkorte og kondensere betydningen i den delen av intervjuene som kan kalles sammenlignbare. Videre har informantenes utsagn også blitt plassert i en matrise inndelt i fem kategorier; faktaresepsjon, generelle betraktninger, holdninger og emosjonelle betraktninger, og multimodale/visuelle betraktninger.

Under intervjuene stilte jeg spørsmål i en form som ikke alltid var åpen, men som kan karakteriseres som ledende. Jeg spurte til tider informantene direkte om hva de *ser* i innslagene. Problemstillingen tar utgangspunkt i at visuelle inntrykk ligger sterkt til grunn for forståelsen man får ved å se fjernsynssendte nyheter. Det må argumenteres for at dette også er en naturlig måte å ordlegge seg når man diskuterer et fjernsynsprogram, ”å se på tv”, ”så du nyhetene i går?”. Informantene gjenga ofte visuelle beskrivelser av nyhetsinnslagene uoppfordret, da visuelle betraktninger ofte er detaljer informantene faktisk husker. Under intervjuene stiller jeg først direkte spørsmål om hva saken handler om, eller hva de involverte sa i innslagene, før jeg stiller spørsmål om hva informantene *sa* i innslaget. Når jeg i analysekapittelet behandler funn som vedrører informantens visuelle forståelse har jeg tatt høyde for denne formuleringen, og benytter meg da bare av svar informantene har gitt når jeg har stilt åpne spørsmål, hvis ikke annet er opplyst.

Det første intervjuet i andre intervjurunde opplevdes som vanskelig. Informanten snakket fort og svarte mye med enstavelsesord. Jeg forsøker å bedre intervjuet ved å dele det i to, slik at jeg først stilte spørsmål om hva han husket fra de forskjellige sakene, så gikk jeg inn på alle sakene i en andre runde der jeg stilte flere og mer inngående spørsmål. Dette var ikke en bevisst handling på tidspunktet, og jeg noterte meg umiddelbart etter intervjuet at jeg følte denne informanten var vanskelig å opprette en god samtale med. Etter transkripsjonen av intervjuet viste dette seg likevel å være en god strategi for de videre informantintervjuene. Resultatet er i flere av intervjuene at jeg får muligheten til å grave dypere og at informanten av og til svarer fyldigere på spørsmålene den andre gangen vi snakker om innslagene.

Survey

Jeg laget også en kort survey på 10 spørsmål som jeg sendte ut via mail til 30 respondenter etter hver av de tre nyhetssendingene. Denne ble strukturert etter nyhetssendingens genre for å kartlegge faktaresepsjonen grundigere. Formålet er å se om det er forskjeller på forståelse i den gruppen som møter til dybdeintervju, kontra den gruppen som svarer på konkrete faktaspørsmål. Er det slik at publikum besitter mer informasjon enn det tidligere undersøkelser viser til? Spørsmålene i spørreskjemaet ble laget etter følgende mal: To spørsmål fra de viktigste sakene, to innenriks, to utenriks og et "human interest"/myke saker, pluss to oppfølgingsspørsmål viet store saker i den aktuelle sendingen. Under halvparten av respondentene svarte på skjema, og jeg fikk tilbakemeldinger på at tidspunktet (fredag kveld) passet svært dårlig for de fleste (Spørreskjema 1, 2, 3: se Appendiks 2). Undersøkelsen ble besvart av et blandet utvalg. Ni kvinner og elleve menn i alderen fra 20 til over femti besvarte skjemaet.

Skjemaet ble sendt ut til respondentene samme kveld som de så nyhetssendingen, med beskjed om at undersøkelsen ikke ville godta svar som kom inn etter klokken fjorten påfølgende dag. Undersøkelsen ble besvart av respondentene mellom en og ni timer etter nyhetssendingen, alle innenfor normert tidsfrist. Jeg kan ikke se store forskjeller på mengden saker som huskes basert på om informantene svarer samme kveld, eller morgenen etter. Det forekommer at respondentene som har besvart skjemaet påfølgende dag opplyser å ha sett/lest nyheter andre steder i mellomtiden, noe som kan bidra til å utjevne forskjellen mellom de to gruppene. Graber mener, som nevnt, man bør la det gå minimum fire timer for å ta hensyn til normal glemsel etter en nyhetssending, før man undersøker resepsjon. Det er likevel overensstemmelse mellom informanter og respondenter i forhold til saker som enten huskes godt eller ikke huskes, til tross for at mange besvarelser ble registrert i timene rett etter sending. Den raske responstiden på spørreskjemaundersøkelsen vil tilsi at respondentene skulle hatt en større mulighet for å huske innholdet i sendingen, og effekten av saker som ikke huskes forsterkes ytterligere, hvis respondentene ikke husker saken rett etter å ha sett sendingen. Slik indikeres det at saker som ikke huskes hverken i intervjuene eller i spørreskjemaet, faktisk ikke er utelukkende et resultat av glemsel, men at nyhetssendingens produksjon spiller en rolle i sammenhengen. Videre kan vi også si at spørsmålene i skjemaet er konkrete i motsetning til de åpne spørsmålene informantene blir stilt i intervjusammenheng. Den skriftlige svarformen tydeliggjør om man husker for eksempel forskjellen på ulike statlige instanser eller begreper fra oljebransjen på en annen måte enn den muntlige gjennomgangen i intervjuene. På den annen side er det også stilt spørsmål til konkrete deler av innslagene i spørreskjemaet, og respondenten må derfor ikke gjenfortelle detaljer fra hele innslaget for å kunne besvare spørsmålene.

Ettersom undersøkelsen ble besvart av få respondenter har jeg valgt å bruke denne bare i tilfeller der det er en opplagt sammenheng eller et avvik fra svarene i informantintervjuene. Undersøkelsen er for liten til at den kan stå alene, og da utvalget av saker for analyse i resepsjonsstudien ikke alltid korresponderer med spørsmålene i spørreskjemaet er det heller ikke rom for å benytte denne som et referansepunkt i alle sammenhenger.

Etikk

I henhold til Gentikow (2005: 64) er det viktig at alle informanter er inneforstått med rettighetene de har i forhold til som rolle som informanter i en undersøkelse. Jeg har derfor innhentet samtykkeerklæring fra de deltagende informantene (for kopi av skjema, se appendiks 3). Erklæringen informerer om hva som skal undersøkes, og informantene måtte skrive under på at de sa seg villige til å delta og utlevere denne informasjonen. Informantene ble også informert om at de forble anonyme og hadde rett til å trekke seg på et hvert tidspunkt i prosessen. Jeg anså det ikke som nødvendig å hente inn tillatelse fra Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste (NSD) da informantene alle var myndige og det ikke skulle innhentes sensitivt materiale (Østbye m/fl. 2002: 127). Jeg har ikke latt informantene lese intervjuene, eller åpnet for muligheten om selvkorrigering. Dette er fordi analysen baseres på en umiddelbar kontekst, og endringer over tid vil minske materialets validitet ettersom informantene da hadde fått muligheten til å oppdatere seg på sakene ettersom mange nyhetssaker verserer i nyhetene over tid og i ulike kanaler.

Transkripsjon

Faglitteraturen foreslår flere metoder for transkripsjon av informantintervjuer. Det er blant annet vanlig å redigere litt på informantens uttalelser, da det muntlige språket ofte er preget av avbrutte forsøk på å formulere setninger og svar på spørsmål (Malterud 2003: 79). På grunn av prosjektets karakter har jeg valgt å gjengi transkripsjonen nøyaktig og beholde den tett til informantens uttalelser. Slik unngår jeg å avvike for sterkt i min fortolkning, basert på uerfarenhet. En annen av grunnene til at transkripsjonen ofte modifiseres litt er at gjengivelsen av det muntlige språket har en tendens til å latterliggjøre informanten ved å ta med alle stotrende setninger, umm'er og ehhh'er (Malterud 2003: 79). Ettersom mine informantintervju ikke skal publiseres er ikke dette et problem, så lenge jeg holder fast ved at gjengivelsen er en nøyaktig gjengivelse av muntlig språk og tar hensyn til dette i analyseprosessen. I transkripsjonen gav jeg informantene kodenavn med forbokstav etter alfabetet: første intervju er pilotintervjuet, videre følger Anders, Bjarte, Christen,

David, Espen og Frode. Alle navnene er typiske navn for norske menn, noe som representerer informantenes kjønn og etniske bakgrunn⁷ (Gentikow 2005: 116).

For å danne et bilde av oppbygningen til nyhetssendingene har jeg klassifisert innslagene etter lengde. Hver sending består av ni eller ti innslag, samt to korte teasere som retter seg mot innslag som skal tas opp senere i sendingen eller i TV2s lørdagsmagasin påfølgende dag. Disse er ikke tatt med i analysen. De ni/ti innslagene er videre delt inn i tre tidskategorier, kort, mellom og lang (se appendiks 4. for kronologisk liste fra de tre sendingene). Korte innslag er under 25 sekunder lange, mellomkategorien strekker seg fra 26 sekunder til 1.5 minutter, og lange innslag er over 1.5 minutter lange. Det lengste innslaget varer i 5.4 minutter og er sammensatt av flere deler. Inndelingen av lengdekategorier er et utvalg jeg finner hensiktsmessig basert på ulike kategorier innenfor nyhetssendingene da det virker som om det går et naturlig skille i forhold til hvor lange innslagene er.

Resultater – innledende del

I informantintervjuene stilte jeg innledningsvis like spørsmål til alle informantene. Denne delen fungerer både som oppvarming for informantene og som et felles referansegrunnlag. Denne delen brukte jeg også til å lage den deskriptive analysen slik at jeg skulle 'bli bedre kjent' med informantene og informantintervjuene. Jeg skal gå gjennom noen av det jeg kom frem til i innledningsrunden fordi dette viser hvilke erfaringer jeg gjorde meg sett i sammenheng med tidligere resepsjonsanalyser på feltet "opplevelse av nyheter". Dette er bare en kort og skjematisk gjennomgang for å vise at det ikke synes store forskjeller på informantene i studiens mediebruk enn det som har vært påpekt tidligere:

Nesten alle informantene, seks av syv, opplyser at de ser nyheter for å være ansvarlige og samfunnsengasjerte. Bare en av informantene opplyser at han ser nyheter for å koble av. Det er imidlertid ikke uvanlig at informantene som selv fremholder samfunnsengasjement eller ansvar som grunn uttaler at de leser avisen eller slapper av mens de ser nyhetene.

De fleste informantene fant det vanskelig å vurdere hva som skulle med i et nyhetsprogram. Dette resulterte i at flere oppgav kjendiseri som en del av nyhetssendingen. Det synes vanskelig for dem å sette ord på hva de mente skulle være med i sendingen, da det tydeligvis ikke er noe de bevisst tenker på. På spørsmål om noe ikke passer inn i sendingen, er det bare kjendisnyheter som blir nevnt som upassende.

⁷ Studien tar ikke høyde for ulike faktorer som kjønn, etnisk eller kulturell tilhørighet, og en anonymisering av informantene som tar høyde for disse faktorene er ment utelukkende for å skape et inntrykk av informantgruppen, og fordi det er en ryddig måte å presentere transkripsjonene på.

På spørsmål om objektivitet og troverdighet hører det til sjeldenhetene at informantene kommenterer dette negativt. I de aller fleste tilfeller oppfattes nyhetsinstitusjonen som seriøs, troverdig og objektiv.

De svarene informantene gav under oppvarmingsdelen viser ingen store avvik fra resultatene i Hagen og Jensens undersøkelser. Som jeg skal vise i analysekapittelet kan det også i denne undersøkelsen virke som det er en ambivalens i informantenes opplevelse av nyhetsbruk og vaner.

4 Analyse, resultater og funn

I avsnittet «Analytisk avgrensning» i metodekapittelet omtalte jeg operasjonaliseringen av de områdene jeg har sett som fruktbare for å løse problemstillingen. Gjennom denne har jeg forsøkt å finne et vurderingsgrunnlag for informantenes uttalelser, samt å spisse det nesten grenseløse temaet slik at oppgaven kan fokusere grundig på et gitt antall aspekter. Dette fokuset har gitt meg en nyttig veiledning i intervjuarbeidet. De analyseområdene jeg fokuserer på er informantenes hukommelse i bred forstand, betydningen av emosjoner i informantenes tolkning og multimodalitetens rolle; Forholdet mellom verbale og visuelle modaliteter. Hva husker informantene, og hvordan gjenforteller de det de husker fra innslaget?

Analyseområdene glir på mange måter over i hverandre, og det er ikke nødvendigvis fruktbart å holde dem strengt adskilt. Når jeg i undersøkelsen ønsker å finne ut hva informantene husker, og hvordan de gjenforteller det de husker, er det et premiss at publikum har fått med seg de ulike sakene, slik at det er mulig å undersøke andre faktorer som hvilke modaliteter som kommer sterkest til syne i gjenfortellingen. Med hukommelse mener jeg som nevnt at informantene må kunne gjenfortelle innholdet i innslaget og ha en forståelse for sakens avsender, agenda og sakens argumentasjon. I flere tilfeller husker informantene deler av innholdet i innslaget, uten at saken, eller sakens argumentasjon er oppfattet. Det er da mulig å se på hvilke deler av innslaget som faktisk huskes, og se hvilke produksjonsforhold som ligger til grunn for at akkurat disse delene huskes. Ved å vurdere hvordan informantene gjenforteller fra sakene kan man også finne ut i hvilke tilfeller det visuelle spiller en stor rolle, og når informantene refererer tydeligere til faktaopplysninger. I vurderingen legger jeg også til grunn at man må vite hvem som er avsender for å kunne gjenfortelle sakens sentrale fakta, da man ikke kan basere forståelse på om man husker en uttalelse, man må også ha et klart bilde av hvilken interesse den som fremholder uttalelsen har i saken. Som nevnt tidligere har Birgitta Højers undersøkelse *Socio-cognitive Structures and television Reception* (1992) funnet at publikum muligens tillegger nyhetsgenren en troverdighet og et ethos som formidler av realisme, og hun mener derfor publikum lettere kan vurdere utsagn ukritisk om de er bærere av denne holdningen. De innledende spørsmålene i informantintervjuene

viser at også informantene i denne studien er lite kritiske til nyhetsinstitusjonens troverdighet, og til tross for at de irriterer seg over fremstillingen, og tidsbruken på enkelte saker, er informantene med svært få unntak enige om at sendingen er troverdig og objektiv. Analyseområdene som vedrører emosjonenes rolle krever en tolkning av hva som kan oppleves som emosjonelt, og hva som kan oppleves som emosjonelle ytringer. Noen av de sterkeste emosjonelle ytringene i informantintervjuene er irritasjon på vegne av politikere og enkeltpersoner, det er imidlertid vanskelig å påvise engasjement i forhold til saker de husker godt. Informantenes resepsjon av multimodale elementer vil tydeliggjøre produksjonsforholdene mellom bruk av tekst, lyd og bilde og deres funksjon.

Ettersom studien er gjennomført med tre ulike sendinger som materiale er det ikke mulig å gjengi alle innslagene i analysen. Hovedvekten av funnene er gjennomgående i alle de tre sendingene, men på grunn av at informantene omtaler saker som er vidt forskjellige er det vanskelig å gjengi deres uttalelser uten å forklare de bakenforliggende sakene som danner deres forståelse. Det er heller ikke slik at sakenes oppbygning er helt sammenlignbare, da de til tross for lignende struktur og plassering innenfor nyhetenes genrekrav, ofte innehar forskjellige elementer som må behandles separat. Antallet informanter til hver sending er forholdsvis lavt, og jeg er avhengig av å ta utgangspunkt i hele informantgruppen, til tross for at disse omtaler tre ulike sendinger. Dette betyr i praksis at flere innslag i noen tilfeller må beskrives for å gi en god analytisk gjengivelse og beskrivelse av funnene. Det er heller ikke rom for å gjengi en utfyllende kronologisk oppstilling av alle sakene jeg behandler, men jeg gjengir oppstillinger av utvalgte eksempelinnslag. I analysen har jeg tatt et utgangspunkt i fire av seks korte saker, to lange saker og tre mellomlange saker. Dette er et utvalg som reflekterer nyhetssendingen i stor grad. Imidlertid kunne man sagt at analysen skulle inneholdt flere lange saker. På grunn av deres kompleksitet, krever disse sakene svært mye plass og analysen måtte da ha hatt et utvalg som baserte seg utelukkende på få lange saker, og dermed minsket mangfoldet av uttrykksformer i analysen. Jeg har valgt å avrunde analysen ved å analysere en lang sak, og gjennom denne hente frem de forskjellige funnene som er omtalt underveis i kapittelet, for å vise hvordan man kan tolke og forstå informantenes resepsjon av sakens ulike elementer. I utvalget er noen saker valgt bort for å unngå at spørsmålsformuleringen 'hva så du i innslaget' skal ligge til grunn for uttalelser, og slik reprodusere forskningeffekter i analysen.

Parkeringsvakt i hundre

Et av innslagene alle informantene til sending tre husket er *Parkeringsvakt i hundre* (TV2: 23.04.10). Dette innslaget kommer jeg tilbake til flere ganger i løpet av analysekapittelet. Jeg gir en oppstilling av saken 'Parkeringsvakt i hundre' og dens oppbygning her fordi jeg mener dette kan

bidra til å skape et rammeverk for hvordan sakene behandles i analysen. På denne måten redegjør jeg også for en del av funnene som skal drøftes i dette kapittelet.

Anker Pål T. Jørgensen: 'Hver eneste dag går Joe Binder på jobb som parkeringsvakt i New York. Ikke uvanlig, bortsett fra at Joe er ett! hundre år gammel'

Figur 4.1

Ansatt ved restauranten Mario's, direkte tale, teksten på norsk:

'He drives a car, He's very friendly, everybody loves him, He's a pillar to this community. Okey?'

Figur 4.2

Reporter Elin Sørsdahl, på skjermen, voice over:

'Jeg må innrømme at jeg ble veldig sjarmert av Joe Binder, en særdeles kvikk og vital hundreåring fra Bronx i New York'.

Figur 4.3

Elin Sørsdahl, voice over:

'Hver dag jobber han som parkeringsvakt for restauranten Mario's'.

Figur 4.4

Joe Binder, direkte tale, teksten på norsk:

'I watch the cars, they are very happy with ..what i do. As a matter of fact, I said, do you want me to leave now.. that I've reached a hundred? No! No! No! they said, you stay there!'

Figur 4.5

Figur 4.6

Elin Sørsdahl, på skjermen, voice over:

'Joe er tidligere kokk i forsvaret, for ham var det ikke noe alternativ å bli pensjonist i seksti, syttiårs alderen!'

Figur 4.7

Joe Binder, direkte tale, teksten på norsk:

'I don't like to sit on a bench, because where I live, there's a great big bench. I live in a big apartment building, right with the Bronx-park, that big building. All the men that sat on that bench is gone!'

Figur 4.8

Elin Sørsdahl, voice over:

'Han er strøkets maskot..'

Figur 4.9

..ved flere restauranter i det fargerike italienske strøket kan han spise gratis så lenge han lever.'

Figur 4.10

Elin Sørsdahl, på skjermen, voice over:

'Fortsatt elsker han å synge og danse..'

Elin Sørsdahl, voice over:

..Enkemannen har en venninne og dansepartner Anette på 46 år.'

Figur 4.11

Elin Sørsdahl, på skjermen, voice over:

'Jordisk gods er ikke lenger viktig'.

Joe Binder, på skjermen, direkte tale teksten på norsk:

'Money comes and money goes. I have my health, so I feel very fortunate'.

Figur 4.12

Elin Sørsdahl, på skjermen, voice over:

'Og nå skal du få høre Joes hemmelige oppskrift for et godt og langt liv:'

Joe Binder, direkte tale teksten på norsk:

'You gotta have your glass of wine at night too, If you're partying, you can have two or three, but that don't happen every day'.

Figur 4.13

Joe Binder, direkte tale teksten på norsk:

'I'm in trouble if I drink more than three glasses of wine'.

Figur 4.14

Saker av spesiell karakter

Under analysearbeidet med informantintervjuene stilte jeg først spørsmålet, hva er det alle informantene husker? Et gjennomgående svar på dette spørsmålet er at det er vanlig å huske *feel-good*-reportasjene. Jeg knytter informantenes detaljerte beskrivelse opp til enkelte trekk ved disse innslagene, for eksempel bærer de preg av en narrativ oppbygning, og det er en synkron korrespondanse mellom ulike modaliteter som lyd, bilde og teksting. I tillegg kan man også vurdere

andre elementer som styrker informantenes forståelse av saken. For eksempel er informantenes genre-forventning til innslagets karakter som annerledes og plassering til sist i sendingen med på å styre forståelsen. Myke saker fremstiller ofte ett menneske, gjennom intervju og personifisering.

En feel-good reportasje, menneskelig interesse-sak, eller gladsak som de fleste informantene velger å kalle den, er en reportasje som særlig skiller seg fra andre nyhetssaker ved å være annerledes. Denne kalles ofte også kulørt sak eller 'det andet stof' (Hjarvard 1999: 1880) på grunn av dets tabloide uttrykk, og kjennetegnes ved at de omhandler noe annet enn det økonomiske og politiske nyheter gjør (Hjarvard 1999: 180-181). Stig Hjarvard (1999: 182) deler det tabloide stoff inn i kategoriene «grenseoverskridende» som krim, sex og vold, «det usedvanlige og fjerne» som hendelser fra kjente personers hverdag og «det gjenkjennelige og nære» som hverdagslivets hendelser, og omtaler tabloidisering som en prosess. Tabloidiseringsbegrepet unngår slik å omtale alle kulørte nyheter innenfor en kategori, som 'menneskelig interesse' eller 'gladsak' for eksempel. Jeg ser at flere av nyhetsinnslagene som omhandler det politiske området også passer inn i tabloidiseringsdiskursen fordi de baserer seg på det nære i fremstillingen gjennom en persons opplevelse av en sak fremfor å fokusere på de politiske aspektene som innslaget egentlig berører. Herbert Gans (2003: 28) skiller mellom 'hard news' og 'soft news'; Alle nyheter som ikke kan sies å være harde i kraft av å være politiske og/eller relatert til hendelser publikum trenger å vite om for å kunne utføre sine demokratiske plikter i offentligheten, vurderes som myke, 'soft news'. Slik sett vurderes 'soft news' som en heterogen kategori som innbefatter menneskelig interesse, skandale og underholdning-/kjendisnyheter (Gans 2003: 28). Disse nyhetene er normalt ikke alvorstynget, og omhandler gjerne noe morsomt, nært, overraskende eller nysgjerrighetspirrende. Derfor fungerer de som en motvekt til det triste og alvorlige i resten av sendingen (Eide 2002: 95). En konkret, levende og gjerne personlig fortelling av en sak oppleves også som morsom og underholdende av informantene (Anders: 175, Espen: 155). De myke sakene kjennetegnes også ved at de ofte er tidløse, noe som betyr at de kan ligge ferdig produsert over tid, og puttes inn i en sending når det oppstår et hull som må fylles (Eide 2002: 95). TV2 avslutter som regel sine 21-nyhetssendinger med en 'myk' nyhetssak, og ofte kommer en teaser for en bisarr eller rar sak du kan lese mer om på TV2.no i tillegg⁸. De tre programmene som danner grunnlaget for analysen i dette prosjektet, avsluttes med myke nyhetssaker som er mellom 1.38 og 1.46 min lange. Dette plasserer innslagene i mellomsjiktet for lengde. Som nevnt ovenfor er det ikke bare disse avslutningssakene som kan karakteriseres som myke saker i sendingen, men disse sakene har i størst grad et tabloidiserende uttrykk, og bygger på saker som ikke har en funksjon i forhold til publikums utførelse av

⁸ Eksempel på en slik teaser er: "*Angrep kolleger på grunn av penis-mobbing: les mer om dette på TV2.no*" (TV2s 21-nyheter: 07.05.10).

samfunnets og offentlighetens plikter slik for eksempel politiske saker har. At denne typen sak kommer i slutten av programmet gir dem også en ekstra dimensjon i forhold til hvor godt de huskes. I retorikken er det vanlig å bygge opp en tekst etter prinsippet om at det første og siste temaet i et utsagn er det som huskes best og at man derfor plasserer sine minst overbevisende argumenter i midten (Johannesen 2003: 66). Informantene vet at de myke innslagene kommer mot slutten. De sitter inne med en forventning om dette basert på genrekunnskapen de har, deres egen for-forståelse av nyhetssendingens genre; *'de litt lettere reportasjene som kommer kanskje mot slutten... de ikke kanskje går så dypt, mot det, fokusert mer på sånn anekdoter'* (David: 31). Selv om jeg velger å kalle dette mykere saker er 'gladsak', 'feel-good' eller 'menneskelig interesse-sak' den betegnelsen de fleste informantene selv velger å gi disse sakene. *'Ja, den menneskelig interessesaken for å ikke ende en nyhetssending med bare sorg og elendighet'* (Anders: 173). Noe som tyder på at informantene opplever denne typen saker som underholdende.

Det er henholdsvis en utenriks og to innenriks typiske myksaker som avslutter de tre sendingene. Saken jeg viste over er utenriks-saken, 'Parkeringsvakt i hundre'. Den er tidløs og skildrer en hverdagslig kuriositet som berører et nabolag i Bronx, New York. De to innenriks-sakene har en ferskere agenda, den ene rapporterer om en mailkonto som nylig er hacket og den andre er bygget på fristen for innlevering av selvangivelsen, med en humoristisk vinkling om vanlige spørsmål som stilles i forbindelse med levering av selvangivelsen. Jeg behandler to av myksakene her, «Parkeringsvakt i hundre» (se fig. 4.1-14) og *Frastjålet mailadresse* (TV2: 07.05.10), da disse viser hva og hvordan informantene tolker og forstår myke saker. Den tredje saken, som omhandler innleveringen av selvangivelsen velges bort fordi TV2 i tillegg til denne saken har valgt å avslutte med en lengre teaser for lørdagsmagasinet, hvor forfatter Karl Ove Knausgård er gjest, noe som også blir å oppfatte som en myk nyhet fra underholdning-/kjendiskategorien. Informantene oppfattet dette som en myk sak, og registrerte ikke at dette var en reklame for en sak de kunne se på kanalen påfølgende dag.

For å komme tilbake til innslaget 'Parkeringsvakt i hundre' og 'Frastjålet mailadresse', skal jeg gjennom analysen vise tre funn som kan belyse publikums resepsjon av saken; narrativt forløp, korrespondanse mellom modalitetene (voice over, forankring, framing) og nærhet og (person)fokus. Jeg gjennomgår dette innslaget for å belyse disse aspektene, senere i analysen skal jeg vise hvordan disse elementene fungerer for informantene i andre saker fra sendingene.

Portrett av person og samfunn

Allerede i ankers introduksjon (fig. 4.1) av innslaget blir det tydelig at dette er en spesiell sak. Anker omtaler Joe Binder ved fornavn, som om han skal vise publikum noe særskilt som han allerede kjenner til. Jeg opplever en slags forventning i ankers stemme – 'bare vent, det dere skal få se nå, er fantastisk!' Innslaget viser deretter et intervju med en av restaurantens arbeidstakere, også han konstaterer at personen vi er i ferd med å møte er noe helt spesielt, '*alle elsker ham og han er en støtte for dette lokalsamfunnet*' (fig. 4.2). Denne oppbygningen oppsummeres av reporter, Elin Sørsdahl: '*Jeg må innrømme, at jeg ble veldig betatt av Joe Binder, en særdeles kvikk og vital hundreåring fra Bronx i New York*' (fig. 4.3). Innslaget baserer seg videre hovedsaklig på intervju av Joe, der han står i døren til sin lille parkeringsbu og forteller om hverdagen sin, om hvordan han ikke har noe ønske om å sitte på en benk, da det er en benk utenfor bygningen der han bor, og alle mennene som satt på den benken nå er borte. Gjennom hele innslaget ser vi USA korrespondent Elin Sørsdahl når hun prater med Joe. Jeg kjenner igjen korrespondenten fra tidligere sendinger der hun omtaler politikk eller økonomi i det amerikanske samfunn, alltid i en seriøs og litt travel drakt. I denne reportasjen ser hun ut som om hun har truffet noen som virkelig interesserer henne, noe også åpningsreplikken hennes tyder på. Binder, som tilsynelatende ikke føler seg spesielt gammel, øser litt av sin erfaring for hvordan å leve et langt liv; et glass vin om dagen, men aldri mer enn to eller tre, er hans råd (fig. 4.13-14). Dette er også avslutningskommentaren som markerer slutten på reportasjen.

Reportasjen er et portrett av Joe Binder, og samfunnet der han bor. Utenom intervjuet med Binders arbeidskollega, som fungerer som et støtteargument for Joe's stilling i samfunnet, omhandler reportasjen i sin helhet ett menneske, Joe Binder, og hans liv. Dette kan ses som personifisering av en samfunnskuriositet. Innslaget viser Binder, men også det inkluderende og typiske italiensk-amerikanske lokalsamfunnet han bor i. Publikum får også tilgang til svært mye informasjon om Joe, om hvilken bygning han bor i, hva han jobbet med tidligere, hva han frykter og hvor gammel hans dansepartner er. Slike detaljer er med å bygge opp karakteren Joe, slik at publikum etterhvert blir kjent med ham. Karakteroppbygningen kan ses som en stereotypifisering eller et skjema. Saken kan ikke klassifiseres som en nyhet i samme forstand som de resterende sakene i sendingen. Det er ingenting som viser at saken er fersk (Joe's 100års dag nevnes for eksempel ikke), muligens har saken ligget ferdigprodusert en tid, i påvente av å fylle et hull i sendingen.

Joe og hans kollegas utsagn blir formidlet med direkte tale teksten på norsk. Elin Sørsdahls stemme kan publikum høre som voice over, men alltid i direkte sammenheng med det som vises på skjermen, og etter at hun selv har vært i bildet. Jeg antar at hennes voice over gjør det mulig å

formidle store deler av innslaget på norsk, noe som ikke hadde vært det samme hvis hun også hadde snakket i direkte tale under intervjuene. Det er også viktig å legge merke til at selv om voice over brukes i store deler av innslaget er reporter Elin Sørsdahl tilstede i bildet ved begynnelsen av hver eneste seksjon. Dette forankrer henne sterkere til samtalen med Binder, og hennes nærvær er tilstede også i den visuelle delen av fortellingen. Voice over bindes også sterkt til historien når hun beskriver miljøet i Bronx. Det vises bilder av restauranter når hun sier at Binder kan spise gratis her så lenge han lever, og det vises et bilde av Binder og hans dansepartner Anette, når hun forteller at han fremdeles elsker å danse. Disse grepene er med på å samle de ulike modalitetene slik at tekst, bilde og lyd (voice over) korresponderer. Hennes tilstedeværelse kan også ses som en slags spørsmål-svar struktur i innslaget. Hun peker frem mot det Binder skal si, for eksempel når hun sier 'og nå skal du få høre Joes hemmelig oppskrift for et langt og godt liv' (fig. 4.12) før Binder forteller om hvordan han mener man bør ha et glass vin om kvelden (fig. 4.13). Eller 'Jordisk gods er ikke lenger viktig' (fig. 4.12) hvorpå Binder tar over og sier 'money comes and money goes, I have my health so I feel very fortunate' (fig. 4.12). Spørsmål-svar struktur i en samtale kalles *adjacency pairs*, eller tilstøtende par på norsk. Emanuel A. Schegloff og Harvey Sacks forklarer i *Opening up closings* (1969) hvordan termen tilstøtende par, blant annet kan brukes til å kartlegge samtaler med fokus på spørsmål - svar problematikk. Organisasjonen av tilstøtende par munner ut i en samtals funksjonelle grammatikk (Schegloff 1984: 37 i Arminen 2007: 2). På grunn av at Sørsdahls voice over er på Norsk, og at publikum derfor ikke får høre de faktiske spørsmålene Sørsdahl stiller er ikke samtalen publikum får se bygget opp av tilstøtende par, men Sørsdahl tilfører denne dimensjonen ved sin tilstedeværelse, og ved at hennes stemme peker frem mot det Binder forteller om.

Det er også viktig å vurdere hvordan reporterens tilstedeværelse i reportasjen setter en stemning. Det er ganske uvanlig at publikum får se USA korrespondenten nærmest usminket, og så autentisk og ekte engasjert for en slik sak, da hun vanligvis rapporterer om politiske saker, eller katastrofer, for eksempel oljekatastrofen i Mexicogulfen, med en saklig og rasjonell stemme, direkte tale til kamera og øyekontakt med publikum. Jeg skal komme tilbake til hvordan informanten Anders tolket nyhetsinnslaget etter en gjennomgang av den andre myke saken 'Frastjålet mail-adresse'.

Forankret i rolle

Den andre myke saken er en reportasje som omhandler omstendighetene rundt hackingen av formann i Fremskrittspartiets Ungdom, Ove André Vanebos mailkonto. Innslaget blir annonsert som en teaser i midten av programmet, noe som kan være med på å øke publikums nysgjerrighet til

innslaget. For publikum blir teaseren en del av en gjentakelse, eller redundans, fordi innslaget introduseres to ganger i løpet av sendingen. Å skape redundans vil også hjelpe seerne å huske innslaget (Kjeldsen 2006: 13). Saken inneholder ikke krevende politisk informasjon eller argumentasjon, men den informerer om et forhold som de fleste kan sette seg inn i, så fremt de har en mailkonto. Alle informantene husket saken om Fpu's leder som angivelig hadde sendt ut tiggerbrev fra sin mailkonto til alle på mailingslisten som han hadde korrespondert med de siste fem, seks årene. I det fabrikkerte brevet ber han om pengestøtte til å komme seg hjem fra et seminar i Edinburgh. TV2 *framer*⁹ saken ved å legge til et nyhetsklipp som viser Vanebo når han i 2001 skaper politisk uro i forsøket på å innføre salg av lettøl i skolekantiner. Vanebo forklarer: *'Jeg oppdaget det i går kveld, da jeg satt og, jeg satt på en bar'* (TV2: 07.05.10). Klippet fra 2001 viser Vanebo når han henter ut poser med øl fra bagasjerommet på en bil. Noe uvanlig er det at innslaget også er akkompagnert av musikk og sangteksten *'Hey! ta en øl uten skam..'* spilles de første sekundene innslaget vises. Dette kan underbygge og muligens forklare hvorfor noen av de som mottok den uekte mailen faktisk kunne tro på innholdet, og reporteren forsterker ytterligere med kommentaren: *'Kanskje ikke så rart at folk trodde han hadde rotet seg bort i Edinburgh'* (TV2: 07.05.10). Man kan si at Vanebos karakter skapes av denne oppbygningen. Innslaget er bygget opp med intervju av Ove André Vanebo på hans kontor, og klippet fra 2001. I motsetning til innslaget 'Parkeringsvakt i hundre' er ikke reporteren synlig i saken, men voice over brukes også her i direkte sammenheng med det som skjer på skjermen. Resten av innslaget er i stor grad bygget opp av direkte tale, i likhet med innslaget 'Parkeringsvakt i hundre'.

Levende beskrivelser

Informantene husker som nevnt de mykere sakene godt, og gjengir ofte detaljerte beskrivelser som tyder på at de har fått med seg flere mediale modi. Informanten Anders nevner uoppfordret at han husker 'Parkeringsvakt i hundre', også alle respondentene til spørreskjemaet (7 stk., vedlagt spørreskjema 1, appendiks ??) husket at parkeringsvakten fra Bronx var i fullt arbeid, i en alder av hundre.

9 Framing kan på norsk omtales som *innramming*, et uttrykk jeg opplever som mindre treffende enn det engelske. Jeg forholder meg til det engelske uttrykket fordi dette i større grad peker mot rammeverk, eller reisverk, som etter mitt syn er mer beskrivende for bruken av begrepet.

så det er det at 100 åring som jobber som parkeringsvakt i det italienske strøket i New York, er det Bronx? Eller var det i Little Manhattan, akkurat det husker jeg ikke, men han bodde i hvertfall i New York han der karen, så det var et sånt italiensk strøk, og det var veldig sånne italienske bronxfolk som snakke bronxdialekt, og han var tydeligvis en pillar of community han der gamle mannen og fikk spise gratis på alle restaurantene i nabolaget, og så drev han å danset med en 40 åring og sånne ting, han sa han ikke ville sitte på en benk, fordi han hadde en benk utenfor huset sitt, og de som satt på den benken var borte.. ÅÅ! JO! så hadde han et godt råd for å bli gammel og det var å drikke et glass vin hver kveld det er jo sånt som er populært (ler)

Anders: 173

Informantens gjengivelse er en fortelling av innslaget. Han beskriver strøket med ord som *italiensk strøk*, og menneskene der er *sånne italienske bronxfolk*. Dialekten de snakker er *bronxdialekt*. Med andre ord, han refererer til noe han regner med at vi begge kjenner til. Hans skjema av det italiensk-amerikanske miljøet i New York. Denne er ikke uttalt basert på visuelle betraktninger alene, men på ting som er oppfattet ved å høre på uttalelsene i intervjuene og reporterens voice over. Skjemaet er i innslaget bygget opp av Sørsdahls ordvalg, for eksempel '*det fargerike italienske strøket*', og '*han er strøkets maskot*' (fig. 4.9-8). og forsterket av bilder og lyd. Bildene som akkompagnerer teksten viser aktørene som snakker, en gate med restauranter, deriblant restauranten med det italienske navnet Mario's og menneskene informantens om taler som '*italienske bronxfolk*' (fig. 4.4-8-9). Dette kan sammenlignes med Roland Barthes oppstilling i *Bildets retorikk* (1964), hvor han viser hvordan ulike elementer i et reklamebilde sammen kan konnotere *italienskhet*. Slik gjør også disse delene av innslaget nettopp det, skaper italienskhet. I tillegg kommer lyden av bronxdialekten informantens forteller om. Tekstingen gjengir samtalen på norsk for de som ikke mestrer engelsk godt, men ettersom det er forskjell på ulike seere, kan det hende at den ekstra modaliteten, tekst på skjermen, også er en foretrukket læremåte for noen, en læringspreferanse (Mayer 2009: 120). Ved å bruke flere ulike modaliteter åpnes det for at alle mottagernes kanaler kan brukes. Er en kanal blokkert, for eksempel hvis seeren er dårlig til å tolke visuell informasjon, er den verbale lydkanalen fremdeles åpen og informasjonen kan oppfattes gjennom denne. Noen seere lærer også bedre fra tekst på skjermen fordi man ved å lese teksten selv må kode og omforme budskapet fra tekst, gjennom lys/bilde kanalen, videre må det visuelle inntrykket av teksten omformes til lydkanalen før den registreres som en verbal modell i arbeidsminnet (Mayer 2009: 77). Slik finnes det to måter å registrere den verbale informasjonen i innslaget. I tillegg forsterkes informasjonen ytterligere ved at den også vises gjennom bilder som støtter og underbygger den verbale informasjonen. Tre modaliteter forteller om det samme, de korresponderer; Lyd (voice over på norsk og dialekt), bilder, tekst på skjermen, og alle kan berikes i skjemaet informantens forholder seg til i sin tolkning, og huskes lettere gjennom denne koblingen. Informantens gjengivelse av innslaget bærer også preg av

en narrativ fremstilling. Som nevnt i teorikapittel er et dramaturgisk skjema der informanten nesten gjenforteller som om han har sett en film noe som lettere huskes. Høijer mener at nyhetsinnslag vanligvis er så korte og presise at deres fremstilling gjør at publikum ofte ikke husker store deler av sendingens innhold, og at det er vanligere å huske detaljert fra en fiksjonfremstilling ettersom disse er bygget opp av mange scener som danner et helhetlig bilde, noe som igjen danner grunnlaget for helhetlig tolkning (Høijer 1995: 91ff). Inndelingen av ulike modaliteter og gjentakelser kan også omtales i termene diakron og synkron redundans, eller gjentakelse. Ved et diakront forløp kan vi gjenta budskapet på forskjellige tidspunkt i innslaget, gjerne i flere modi. Ved et synkront forløp gjentar vi også budskapet, men på samme tid ved å fortelle det samme budskapet på forskjellige måter, i forskjellige modaliteter (Kjeldsen 2006: 13). Jeg velger å bruke termen korresponderer, da det ikke alltid passer å bruke redundans. Dette er fordi redundans/gjentakelse ikke nødvendigvis blir like presist når vi omtaler budskap formidlet gjennom ulike modi. Slik passer det kanskje bedre å si at modalitetene er *tilpasset* hverandre, de korresponderer. Det blir selvsagt et poeng at bilder og tekst ikke nødvendigvis er tilpasset hverandre selv om de omtaler det samme. Dette skal jeg vise flere eksempler på senere i analysen.

Også 'Frastjålet mailadresse' huskes av alle informantene og alle respondentene i spørreundersøkelsen (Apendiks 3, skjema nr.3). Informantene forklarer det som har skjedd, og kommer uoppfordret med tips til hvordan hackingen hadde skjedd. Både Espen (Espen: 123) og David påpeker at tiggermailen mest sannsynlig ikke var skrevet på norsk i utgangspunktet: *'ja kjæresten min sa de mest sannsynlig hadde vært på google translater og bare skrevet på engelsk og fått, for da kommer det jo ofte litt sånn engelske ord'* (David: 203). Dette er en form for overføringsverdi som viser at de ikke bare husker innslaget, men også benytter det de har sett til videre diskusjoner om innslaget. Informantene gjennomfører selv en 'transfer-test', som omtalt i teorikapittel, og vurderer budskapet ut over de rammene innslaget omhandler. I dette tilfellet hacking av mailkontoer der eier av kontoen får frastjålet sin identitet, og mulighetene identitetstyver har for å benytte seg av stjalne mailkontoer. Som omtalt i teorikapittel mener Mayer dette er den sikreste vurderingsformen for å se om et budskap er forstått (Mayer 2009: 19). I tillegg husker alle informantene at tiggermailen var sendt ut til alle Vanebo hadde korrespondert med de siste fem - seks årene (David: 203, Frode: 129, Espen: 123). Som jeg omtaler senere i dette kapittelet er tall noe informantene ikke husker spesielt godt, derfor er det ganske uvanlig at de husker opplysningen; *fem, seks-årene*, til tross for at de ikke var nevnt mer enn en gang i innslaget. Tanken på å sende ut tiggerbrev til hele mail-listen er nok noe de fleste kan relatere til, og mange ser nok for seg hvor lang deres liste av mailadresser ville vært om den skulle inneholdt adresser fra de seneste fem-seks årene. Selv om ingen av informantene uttalte en frykt for at dette skulle skje, viser eksempelet

hvordan informantene muligens overfører innholdet i saken til eget liv, blir personlig involverte og derfor husker innslaget.

Gjenfortellingen er også preget av narrativ gjenfortelling som i 'Parkeringsvakt i hundre' (Espen: 123, David: 203, Frode: 129).

ja! jeg husker det, det var noen som hadde hacket seg inn på e-posten hans. ehh husker ikke hva han heter, men poenget var at det var noen som hacket seg inn på e-posten hans, så har de skrevet en sånn derre, så har de laget en mail og sendt den ut til alle han har sendt mail med de siste seks årene, der de ba om, eller der han sa at han satt fast i Skottland og hadde ikke penger til å komme seg hjem eller noe sånt, et tiggerbrev. rett og slett, på veldig dårlig norsk, sikkert direkte oversatt på pcen... Og så tok de frem en sak fra 2001, tror jeg det var, ja! fikk med meg det! Der han frontet en sak om at studenter skulle få drikke øl på skolen, i det tilfellet tror jeg det bare var lettøl, hvilket var totalt meningsløst, men, ja, det var nå det, så så så var det vel noen som hadde gitt noen kommentarer, de linket de to sakene sammen, da, de kunne se for seg at han satt fast i Skottland på grunn av de to, og Skottland er sånn drikkested...

Espen 123

Sakene oppleves likevel ulikt ettersom hovedpersonen i denne saken, FpU-formann Vanebos karakter ikke blir bygget opp på den grundige måten vi så i 'Parkeringsvakt i hundre'. Dette innslagets fundament hviler på saken som handler om at mailkontoen er hacket. Og selv om Vanebos personlighet gjennom innslaget blir eksplisitt forankret til rollen som festløve gjennom innslagets oppbygning, blir dette gjennomskuet av informanten Espen, som opplever at nyhetsinstitusjonen '*linket de to sakene sammen*' (Espen 123). Deres engasjement blir muligens også fremprovosert av deres antipati for partiet FrP, og FpU, og fremtredende personer som fronter partiet. Espen uttaler at han mener FpUs forslag fra 2001, virket helt meningsløst. David reagerer også på denne delen av innslaget da han ganske emosjonelt forsøker å forklare at FpUs forslag i 2001 ikke provoserer ham:

'Ja, uff, nå er jeg flau for at jeg husker..jaja, det var kanskje fra 2001, så sto han og en annen i en bar og drakk, og så skulle de innføre, var det lettøl i skolen, kan det stemme? (ler) Lettøl i skolen, det skulle de gjøre, men jeg husker ikke, ja, ja, jeg la merke til nittitalls-sveisen hans, ehm, så ja, nei, på en måte personlig blir jeg veldig, mest oppgitt men innimellom litt provosert av mange innslag i hvertfall av ungdomspartiet FrP, men nå ble jeg bare, ja, jeg syns bare, jeg bare tenkte, bare oppgitt, jeg blir ikke provosert, det provoserer meg ikke, det er bare sånn aaa'

David: 207.

Informanten Frode ser at fremstillingen av saken blir forankret i festløvehistorien, og forklarer: '*Vi fikk jo bakgrunnsbilder av at han var troende til sånt*' (Frode: 129). Det å fremme forslag om alkoholsalg i skolekantinen blir sett på som: '*fra hans side for å fokusere på å ufarliggjøre det. Det er jo ut i fra hans politiske overbevisning, men, eh, da var det ensidig fokusert på at det med alkohol som noe positivt, men det ble jo fremstilt litt tabloid da, men det har*

vel gjerne Frpu sørget for selv' (Frode: 131). Han registrerer altså at fremstillingen er tabloid, rettet mot det grenseoverskridende. Likevel er det tydelig at informanten forventer slike saker fra ungdomspartiet. Antipati med partiet vekker interesse fordi de ønsker å se hva partiet har funnet på, som Espen oppsummer: *'Ja, men det er bare fordi, FrP, liksom, det er jo alltid noe med de!'* (Espen: 153). Med denne holdningen, forventer man å høre noe spesielt.

Ingen av informantene uttaler at de myke sakene var av spesiell interesse, eller at de forsøkte å følge godt med, snarere tvert i mot. De fleste karakteriserte de avsluttende sakene som; *'dette har jo absolutt ingen nyhetsverdi'*, men at det *'var en morsom sak'* (Anders: 175). Andre velger å karakterisere bruken av gladsaker i nyhetene som tabloidisering; *'Nei, det er jo ikke et nyhetsinnslag, det er jo det mange nyhetskanaler blir, nesten underholdningskanaler, av og til.'* (Bjarte: 197). *'sære ting, spesielle ting, og sladder'* (Anders: 33), *'lettere reportasjer'* (David: 31) Likevel er dette saker informantene husker. Det er tydeligvis en ambivalens i forholdet mellom informantenes forventninger til genren og deres detaljerte forståelse av sakene. Selv om personlig interesse kanskje kunne vært en faktor å vurdere i forhold til hvor godt innslagene huskes, så er dette innslag informantene sier de ikke bryr seg om, dette er ikke engang en nyhet i deres øyne. Men sakene huskes.

Personifisering, saken vs. personen

Som vi så i innslaget om Joe Binder er personer og karakterer noe som huskes av informantene. Saken *En milliard skiller partene* viser hvordan personfokus kan virke mot sin hensikt hvis det er til intensjon å forklare en situasjon ved å trekke frem en person som eksempel. Shanto Iyengar og Donald R. Kinder (1987) viser i *News that matters* at saker som er innrammet rundt en person, eller en spesifikk gruppe, kan skape oppfatningen av at dette gjelder de fremstilte individer, og ikke sosiale eller offentlige anliggender. I likhet med Parkeringsvakten, Joe Binder, blir også bondens karakter bygget opp rundt elementer som konnoterer et kjent skjema, og godt husket av publikum. I

Figur 4.15 Partene pakker sammen.

motsetning til saken om parkeringsvakten har saken 'En milliard skiller partene' en politisk agenda, og omhandler bevilgningen av statlige midler til norske jordbrukere. Etter forhandlinger mellom regjering og bondeorganisasjonen står partene steilt mot hverandre når det avsluttes med en diskrepans på over en milliard kroner da

Bondeorganisasjonens krav på 1.8 milliarder møtes med et tilbud på 750 millioner fra regjeringen (fig. 4.15). Anker forteller at bondeorganisasjonen mener det ikke er sikkert at det blir videre forhandlinger ettersom avstanden mellom partene er så stor.

Ovennevnte informasjon blir formidlet i innslaget første 22 sekunder, akkompagnert av bilder som viser et avsluttende møte mellom de to partene, regjeringen og Bondeorganisasjonen, uten at

Figur 4.16: «Jeg tror ikke dem er voksne folk, jeg»

representanter fra partene uttaler seg. De resterende 1.31 minutter av innslaget vies Dag Fossen (fig. 4.16), mangeårig medlem av senterpartiet og bonde. Reporteren møter Fossen på hans gård på Kongsberg. Bonden er ikledd rødretet skjorte, arbeidsbukse og John Deere skyggelue.

Kamera følger Fossen rundt på gården mens han arbeider.

Når han intervjues sitter han badet i solskinn, i grønne

omgivelser, omkranset av røde driftsbygninger, sauer og traktorer. Han er veldig opprørt og både stemme og ordvalg bærer preg av at han er provosert. Han uttaler seg om regjeringens manglende bevilgning i ordelag som tyder på at han er opprørt og såret; 'jeg tror ikke dem er voksne folk, jeg', 'det er det samme som å si; du er bare litt under vann, men du drukner jo da og!' (Dag Fossen TV2: 30.05.10), før vi får se ham marsjere nedover en låvebro med en bøtte i hånden. Når Fossen innimellom arbeidsøktene sitter stille for å prate, vises han i nærbilde som gjør det lett å tolke hans ansiktsuttrykk og se hvor fortvilet og såret han er. 'han gikk frem og tilbake veldig hastig og veldig driftig fyr, i sånn grønn John Deer cap, hadde han på seg' (Frode: 109). Informanten Frode gir en levende gjenfortelling av det han ser på skjermen:

Du fikk se han går frem og tilbake, og så hadde han ett eller annet korn oppi nokken treskerier og greier, og så hadde han hele tiden det ene øyet knepet igjen, det var sikkert motsol, så gikk han frem og tilbake oppå den der lødebrua, og så temmelig oppbrakt ut, også i ganglaget, irritert, for å si det mildt

Frode: 113

I likhet med parkeringsvakt-saken er gjengivelsen bygget opp på et narrativt og visuelt sett, som om informanten forteller en sammenhengende historie. Bondens karakter blir gjengitt i levende beskrivelse når informanten beskriver klær, handlinger, bevegelser og Fossens emosjonelle tilstand og ansiktsuttrykk. Informanten legger til og med merke til og husker at Fossens ene øye er knepet igjen på grunn av det kraftige sollyset. Publikum møter den politisk aktive bonden hjemme, de ser at han arbeider og at han tilsynelatende er god på det han gjør. Gården er stor og velholdt, og Fossen ser ut som selveste stereotypien av bonde. Alt dette skulle kanskje ledet til at Fossen oppnådde status som ekspert på feltet, men informantintervjuene tyder ikke på at dette skjer, da han i stedet fremstår som ufrivillig vittig. Ingen gir direkte uttrykk for at de syns han er latterlig, og flere kommenterer at hans uttalelser er spesielt underfundige og velformulerte. De husker bondens karakter, men saken kommer ikke frem, generaliseringen uteblir. Flere har fått med seg hva dette dreier seg om, og husker ganske detaljert fra innslaget, men svært få evner å reflektere over hvem

dette berører. David har problemer med å huske sakens kjerne, men mannens fremtoning har tydeligvis fanget informantens interesse;

så var det en annen sak, en.. ehh. det var ett eller annet jordbruksoppgjør, hvor det var en mann med en, en, litt særegen dialekt, som hvertfall de jeg satt med lo litt av, og syns det var litt morsomt, han var sikkert litt bondsk, i måten han snakket på det husker jeg at da lo alle, eller da lo de fleste, hva saken var er jeg ikke helt sikker på men det handlet om alle, nei! det har jeg glemt...

David 77

Dette er også likt 'parkeringsvakt i hundre'-innslaget der minnet av lyd, og dialekt ble registrert. Informant David refererer til Fossens karakter som 'litt bondsk', og karakteriserer ham etter et skjema som tillegger Fossen karaktertrekk som muligens ikke er så treffende for det nyhetsinstitusjonen prøver å formidle i innslaget. I denne delen av innslaget korresponderer modalitetene og oppbygningen av Fossens karakter gir publikum et intimt forhold til intervjuobjektet (Graber 2001: 87). Personer, og personifisering, er noe som tydelig vekker informantenes engasjement. Det virker som om saker som portretterer noen gir publikum en utvidet rett til å mene noe om personene som fremvises. Når personer fremtrer gjennom et intervju der de forteller om saker referer informantene som oftest til saken. I det øyeblikket noen personifiseres kan informantene supplere med annen informasjon om personene. For eksempel er bonden som ble intervjuet i forbindelse med landbruksoppgjøret 'litt bondsk', 'en morsom type', og 'en veldig hastig og driftig fyr'. Alle disse uttalelsene refererer til en type person, ikke nødvendigvis Dag Fossen. Informantene kategoriserer eller generaliserer personen på bakgrunn av det de har sett og hørt. Ved å gjøre denne tolkningen av person blir informantene kognitivt aktive, og alle de delene som sammen skapte bildet av Dag Fossen blir husket. Når informanten omtaler personen som bondsk er dette fordi alle vil forstå hva han mener, alle har en oppfatning av hva det vil si å være bondsk. Våre oppfatninger av hva det vil si ligger i et skjema i langtidshukommelsen. Dette betyr også at det er skjemaet for bondsk som blir oppdatert i langtidsmindet til informantene, og derfor er det også vanskelig for dem å huske hva saken egentlig handler om og saken huskes som bondesaken, og ikke landbruksoppgjøret i informantintervjuene. Informanten David var også interessert i temaet og påstår at han aktivt forsøkte å følge med i innslaget, uten at dette gav resultater. *'Jeg husker ikke så veldig mye, han ble intervjuet på gården sin, ehhm, men når jeg så det innslaget da husker jeg at jeg prøvde å huske det, prøvde å fokusere, det kom jeg på nå, men ehh. humm nei* (David: 97). For å oppsummere ser vi hvordan også dette innslagets personifisering er noe informantene husker godt. Forskjellen mellom Joe Binders portrettintervju, og Dag Fossens intervju er at mens Binders intervju omhandler Binder, omhandler Fossens intervju et politisk vedtak som i større eller mindre grad har konsekvenser for Norges befolkning. Så hva er det informantene husker fra dette innslaget,

hvis ikke de husker hva det politiske vedtaket dreier seg om? Jo, det de husker og gjenforteller er den narrative og levende fremstillingen, der de kan beskrive bonden, Dag Fossen, og det han driver med. De gjenforteller morsomme replikker, og beskriver hvordan han ser ut, de husker dialekten og det at han knep ene øyet igjen fordi solen var så skarp. Jeg skal også komme tilbake til denne saken senere i analysen, for å vise hvordan informantene tolker og forstår tallene som omtales i innslaget. Jeg skal videre vise eksempler på saker hvor modalitetene ikke korresponderer, og informantenes forståelse av disse sakene. I denne delen tar jeg utgangspunkt i korte saker, og da de korte sakene i utvalget innehar lignende kvaliteter behandler jeg dem samlet i analysen.

Når voice over ikke korresponderer med den visuelle fremstillingen

Som vi så ovenfor i gladsakene er korresponderende modaliteter noe som ser ut til å bidra til at budskapet i sendingen blir tydelig for informantene. Felles for de korte sakene (opp til 25 sek.) er at alle er utelukkende kommentert av ankers voice over. De fleste, ikke alle, introduseres av anker. Ingen av de korte sakene har intervjuer eller ekspertuttalelser. Den visuelle fremstillingen viser en situasjon sett utenfra, og består oftest av usammenhengende illustrasjoner fra et miljø uten direkte sammenheng med innholdet i ankers voice over. Ettersom dette avviker fra funnet som viste oss at innholdet huskes når modalitetene korresponderer burde ikke disse sakene huskes særlig godt av informantene. Dette bekreftes delvis i analysen av informantintervjuene. De informantene som på forhånd kjenner til saken husker imidlertid innslaget, men selv om informantene husker innslaget er ikke hukommelsen nødvendigvis basert på innholdet fra sendingen, da de som oftest supplerer med saksopplysninger fra andre kilder hvis de ikke får med seg innholdet i innslaget¹⁰.

Resultatene indikerer at informantene husker at korte saker har vært vist, enten fordi de irriterer seg over at innslaget er for kort, eller fordi de ofte supplerer med informasjon de sitter på fra tidligere. Dette betyr ikke nødvendigvis at informantene husker innholdet i innslagene. Det er en menneskelig styrke å kunne supplere informasjon der denne ikke er tilstrekkelig. Helt fra vi var små har vi lært å kode visuelle inntrykk, og fylle inn informasjon der noe mangler. For eksempel vet vi at det står en hel katt i et vindu, selv om vi bare egentlig ser en frampart og et hode delvis skjult av gardinen. Dette banale eksempelet viser forenklet hvordan hjernen henter minner, og fyller ut situasjoner basert på det kognitive skjemaet som ligger lagret i vår hjerne (Graber 2001: 32). Det viser seg også slik i informantintervjuene, ved at de informantene som ikke har kjennskap til saken fra tidligere som regel ikke kan gjenfortelle eller huske noe hvis innslagene er for korte. Har man aldri sett en katt før vet man naturligvis ikke hvordan de skjulte delene av katteskroppen ser ut.

¹⁰ For eksempel husker informanten Bjarte (49) svært detaljert fra innslaget om Olaf Kildals begravelse fra sending to. Informanten kommer fra Mo i Rana, og er godt kjent med miljøet reportasjen viser, og har også en nærhet til innslaget da han kjenner avdødes familie. Den andre informanten husker ikke innslaget (Christen: 153, 233).

Naturlig nok har korte saker ofte en oppsummerende eller oppdaterende funksjon, og bygges derfor opp rundt det negative referansesystemet, eksplisitt; 'Som TV2 kunne rapportere om i gårsdagens sending..', eller, som det fremgår i de tre aktuelle sendingene, implisitt, ved at innslaget er fremstilt som om den bakenforliggende informasjonen er allment kjent. Tre ganger i løpet av intervjuet kommenterer Espen (127, 141, 147) at TV2 forutsetter at du har litt bakgrunnsinformasjon når du ser saken. Det må også nevnes at informantene muligens hadde fylt ut med informasjon til de innslagene som de husker godt også, uten at dette er spesielt tydelig i informantintervjuene. Kanskje er det slik at de slipper å fylle ut med tilleggsinformasjon fra sitt mentale arkiv hvis de evner å gi meg brukbare svar innledningsvis, og at tilleggsinformasjonen bare blir tydelig i intervjuet hvis informasjonen informantene sitter på er mangelfull.

Det er åtte innslag i de tre sendingene som vies lite tid, tre korte innslag i sending en, fire i sending to og ett i sending tre. Jeg registrerer at det er vanskelig for majoriteten av informantene å få et godt inntrykk av den faktiske nyheten i majoriteten av disse. Informanten Anders kommenterer at sakene *Ikke reis til Bangkok* og *Blodig dag i Bagdad* som vises i den første sendingen (TV2 23.04.10) for ham oppfattes veldig summariske. Sakene er på h.h.v. 20 og 14.8 sekunder, og kan betraktes som av oppfølgende karakter.

Figur 4.17

Saken 'Ikke reis til Bangkok' er egentlig en advarsel fra utenriksdepartementet om å la være å reise til Bangkok på grunn av den spente situasjonen i byen. Anker kan fortelle at ett menneske er drept og 85 er skadet etter et granatangrep, at både støttespillere og motstandere av regjeringen demonstrerte i Bangkoks gater, og at det er en urolig situasjon. Bildene i innslaget viser politibarrikader, et lite klipp der en skadet person får medisinsk hjelp av en militær og mengder av mennesker med thailandske flagg når de i rolig demonstrasjon fyller gatene i Bangkok. Ved nærlesning av bildene kan man også legge merke til at det i tillegg til thailandske flagg utelukkende vises gule flagg (Folkealliansen for demokrati) i

Figur 4.18

forsamlingene. Denne saken fremviser altså ikke rødsjorter (Den forente demokratifronten mot diktatur) i den grad informanten Anders (103) husker: '*Det var, Det gikk fryktelig raskt, jeg husker det var bilder av noen rødsjorter, og men, noen bilder av noen opptøyer, noe lignende opptøyer fra gatene men det er alt jeg kan huske*

nå'. Uttalelsen er basert på den visuelle fremstillingen i innslaget. Informanten husker at det er

Figur 4.19

Figur 4.20

Figur 4.21

undersøkelsen, der to respondenter omtalte demonstrantene som rødskjorter.

Figur 4.22

ved et marked i sentrum av byen. Informanten sitter igjen med en forståelse av at det har vært bomber i byen og føler en viss irritasjon over at han ikke er tilstrekkelig informert (Anders: 115). Han irriterer seg over det han føler er en summarisk gjenfortelling uten knagger, og jeg forstår det sånn at han mener nyhetsinstitusjonen gjør en urett i å sende et innslag, strippet for informasjon: *'det følte veldig summarisk, liksom, forøvrig så skjer det fremdeles ting i Bagdad'* (Anders: 109). *'jeg føler bare at det er en sånn ja - her foregår det fremdeles noe, men det har vi ikke tid til å*

ankers voice over som forteller, men kan ikke redegjøre for hva anker formidler. Det er tydelig at de ulike modalitetene i innslaget forvirrer informanten, noe som fører til at Anders trekker på informasjon fra sitt eget arkiv. Han uttrykker stor interesse for denne saken, og for utenriksnyheter generelt. Han husker uroen, og han har kjennskap til situasjonen som har preget landet og spesielt hovedstaden de foregående månedene¹¹. At informanten ser rødskjorter kan nok snarere bety at han forventer å se rødskjorter, da han kjenner til deres misnøye og rollen de har som opposisjon for koalisjonsregjeringen som ble innsatt i slutten av 2009. Innholdet i teksten anker leser opp, at UD fraråder nordmenn å reise til Bangkok, og at dette er en demonstrasjon med et bredt oppmøte, blir ikke oppfattet. Det virker også som om informanten misforstår den visuelle fremstillingen da han tror han ser Thailands rødskjorter mens bildene viser deres motstandere, Folkealliansen for demokrati, de gule. Dette var også tilfelle i spørreskjema-

Også innslaget 'Blodig dag i Bagdad' (14.8 sek.) er for kort til at informanten får et inntrykk av det som formidles. Anker leser opp teksten som formidler at minst 60 personer er drept og over hundre er såret etter flere bombeeksplosjoner i Iraks hovedstad Bagdad. Flere av bilbombene rammet shia-muslimske moskeer, og en gikk av

¹¹ Wall Street Journal skriver om situasjonen i Bangkok (Hookway 2010: 20.05.10).

Figur 4.23

snakke om for vi skal intervju en 100 år gammel parkeringsvakt' (Anders: 113). Informanten formulerer selv en mulig årsak til fremstillingen; *'i retrospekt tenker jeg at det kan godt være at de ikke har folk der, og det hjelper jo ikke i forhold til troverdigheten akkurat da, det er det inntrykket jeg har at de ikke har folk der som følger med på hva som skjer..'* (Anders: 113) Dette er en av svært få ganger informantene stiller spørsmål om redaksjonens troverdighet, og det er tydelig at han opplever at innslag med reportere 'på stedet' er mer autentisk. Det er også paradoksalt at innslaget han refererer til når han uttaler: 'det har vi ikke tid til å snakke om for vi skal intervju en 100 år gammel parkeringsvakt' faktisk er det innslaget som peker seg ut fordi det huskes så godt. Ankers tekst består imidlertid av et innhold, for eksempel hvor bombene smalt, hvilken typer bomber det er snakk om, hvem som er rammet av bombene og hvor mange skadde og døde. Informanten har ikke registrert disse opplysningene. De to historiene, den tekstlige og den visuelle, korresponderer ikke. Begge modalitetene forteller en historie om bomber eller demonstrasjoner, men ankers uttalelse er ikke tilpasset det som vises på skjermen. For eksempel, når anker formidler hvor bombene smalt, ved shia-muslimske moskeer og et marked, vises det ingen moskeer eller markeds plasser i bildene. I likhet med hvordan anker formidler at både støttespillere og motstandere fyller gatene i Bangkok, så viser bildene bare støttespillere. Det kan tenkes at nyhetens funksjon, som informantene påpeker, er å vise at 'forøvrig så skjer det fremdeles ting i Bagdad'. Noe som fører til at informanten ikke får med seg hverken lyd eller bilde.

Figur 4.25

ikke tilpasset det som vises på skjermen. For eksempel, når anker formidler hvor bombene smalt, ved shia-muslimske moskeer og et marked, vises det ingen moskeer eller markeds plasser i bildene. I likhet med hvordan anker formidler at både støttespillere og motstandere fyller gatene i Bangkok, så viser bildene bare støttespillere. Det kan tenkes at nyhetens funksjon, som informantene påpeker, er å vise at 'forøvrig så skjer det fremdeles ting i Bagdad'. Noe som fører til at informanten ikke får med seg hverken lyd eller bilde.

Figur 4.24

Antagelsen er så langt at informantene ikke husker de korte sakene som presenteres uten korresponderende modaliteter. En av de korte sakene passer ikke inn i denne antagelsen er innslaget *15 år gammel gutt dømt til samfunnsstraff* (TV2: 30.04.10). Dette innslaget (19 sek) blir husket uavhengig av om informanten har hørt om dette tidligere, eller ikke.

Figur 4.26

Kanskje har dette noe med likheten denne har til en myk sak i kraft av å være ulik alle de andre sakene i sendingen. Saken er i helhet bygget på en videosnutt filmet av den dømtes kamerat.

Innslaget introduseres ikke av anker, og det klippes direkte fra forgående sak til filmen som viser hvordan den dømte gutten løper inn i et klasserom og angriper læreren (fig. 4.26), etterpå løper

Figur 4.27

læreren ut av klasserommet mens gutten løper etter ham (fig. 4.27). Anker opplyser om at filmen ble lagt ut på YouTube etter overgrepet. Innslaget avsluttes med et stillbilde som viser skolen der hendelsen skjedde (fig. 4.28) Mens filmen vises hører vi Anker, Siri Lill Mannes, stemme fortelle om overgrepet og dommen den unge mannen fikk i

Figur 4.28

Sunnmøre tingrett. Videosnutten er filmet med håndholdt mobilkamera, og har derfor dårlig kvalitet. I dette tilfellet kan man tydelig se hvordan filmens visuelle appell veier tyngre enn fremstillingen anker Siri Lill Mannes tilfører. Det er heller ikke samsvar mellom det anker forteller, som er av strafferettslig art, og det publikum ser på skjermen, selve overgrepet. Filmen er også en sterk emosjonell ytring; Det vi tilsynelatende er vitne til er en 15 år gammel elev utføre vold mot sin lærer, i følge straffen har gutten gjort dette med den hensikt å legge filmen på YouTube. Utenom kameraten som holder kameraet sitter hele klassen og ser på. Det er ikke intervjuer etter uttalelser fra skolens rektor eller andre eksperter som kan balansere innslaget. Informant Christen (165) husker godt videoen, og at gutten ble idømt samfunnsstraff. Han kan beskrive det som skjer på skjermen under innslaget, men han husker ikke guttens alder, hvor han kom fra, hvor lang straff han fikk eller hvor han ble dømt. Mest av alt er han interessert i filmen som ble vist, og lurte på om denne er lovlig ettersom det står «www.fraps.com» øverst i bildet¹². Det er lite som forankrer bildene til faktadetaljene som har med nyheten å gjøre, da denne nyheten handler om at gutten nå er dømt for dette forholdet. Dette fikk også informantene med seg, så man kan ikke si at innslaget ikke har en funksjon. 8 av 9 respondenter har en viss kjennskap til saken da de opplyser at de husker at det ble sagt i innslaget at videoen ble lagt ut på YouTube. Hjarvards inndeling av nyhetsinnslag plasserer denne nyheten under grensesprengende, i likhet med andre innslag om krim, sex og vold (Hjarvard 1999: 182). Informantenes utsagn viser at deres hukommelse først og fremst baserer seg på visuelle inntrykk fra filmsnutten. *”Ja, den husker jeg, den var veldig spesiell, han hadde fått en kamerat til å filme mens han sprang inn i klasserommet og overfalt læreren, foran en hel klasse’* (Bjarte 93). Informanten legger merke til at

12 Informanten mener det er ulovlig å publisere innhold med denne logoen i kommersiell bruk (Christen: 165). Fraps er et program brukt til å spille inn filmer fra internett slik at disse kan lagres på maskinen og spilles med Windows medieplayer (29.09.10: <http://www.fraps.com>)

klassen er vitne til overfallet, selv om dette ikke er spesielt synlig i filmen. Som nevnt i teorikapittelet kan levende fremstillinger beskrives som emosjonelt interessante, bildefremkallende og tilgrensende på en timelig, romlig eller sanselig måte (Nisbett og Ross 1980: 45). Det er ikke nødvendigvis bare den visuelle delen som kan fremføres levende, slik tilfellet er i denne saken, men ofte er det slik i fjernsynssendte nyheter at visualiteten underbygger ankers faktuelle fremstilling.

Jeg hadde ikke sett om dette på nyhetene før, og det er jo helt sånn, det er jo bare en unge som vil tøffe seg, det går jeg ut i fra, han så jo svær ut, han så jo ut som han var like stor som læreren, så det er sikkert ikke bare kjekt å være han læreren som må ta imot sånt, så husker jeg at han sprang etter ham, i gangen tror jeg.

Bjarte 167

Bjarte oppfatter situasjonen læreren befant seg i som vanskelig, og beskrivelsen av gutten viser at innslaget har en emosjonell effekt. Hvis vi sammenligner resepsjonen av dette innslaget og innslagene fra Bangkok og Bagdad, er forskjellen at den visuelle fremstillingen har vekket informantens interesse. De følger med på det som skjer, og får derfor også med seg en del av det anker formidler, selv om ikke detaljnivået her kan måle seg med for eksempel 'Parkeringsvakt i hundre', og hukommelsen informanten har av detaljene i denne saken. Man skulle kanskje tro bilder av sprengte biler i Bagdad og enorme demonstrasjoner i Bangkok ville hatt en lignende effekt, men dette er dessverre ikke uvanlige bilder i en nyhetssending, noe informanten Anders setter ord på: *'det føltes veldig summarisk, liksom, forøvrig så skjer det fremdeles ting i Bagdad'* (Anders: 109). Som vi så i Bjartes sitater ovenfor kaller han saken: 'veldig spesiell' og uttaler: 'Jeg har ikke sett om dette på nyhetene før', kanskje mener han at han ikke har hørt om denne saken før, eller så mener han at han har ikke sett en lignende sak på nyhetene før. Bildene som viser guttens angrep på sin lærer er noe vi ikke er vant med å se på nyhetene, det er en sak av spesiell karakter, lik saken om parkeringsvakten Joe Binder.

Fester seg ved visuelle avvik

Saken om elevvold er oppsiktsvekkende og skaper engasjement med sin annerledeshet. Det er først og fremst den visuelle fremstillingen som skiller seg ut, og informantens detaljerte beskrivelse av det som skjer på skjermen danner et fundament for deres forståelse av saken. Analysen av sakene 'Ikke reis til Bangkok' og 'Blodig dag i Bagdad' viser hvordan både voice over og det visuelle innholdet ikke kan erindres av informantene når modalitetene ikke korresponderer. Disse eksemplene tar utgangspunkt i saker som er svært korte, og det er grunn til å tro at funnet ikke hadde vært like tydelig om sakene hadde vært lengre. Dette er fordi høyt tempo og korte innslag i nyhetssendingene fristiller lite tid til såkalte *stoppesteder* hvor publikum får tid til å prosessere informasjonen de har sett før de går videre til neste sak (Graber 2001: 150). Graber forklarer at

innslagene i amerikanske nyhetssendinger på seksti og syttitallet varte lengre og at det ofte var lagt til et par sekunder etter innslagene for å gi publikum en mulighet til å fordøye inntrykkene (Graber 2001: 151). Lengre innslag er som regel bygget opp av flere deler, noe som muligens øker sjansen for et narrativ tolkningsforløp. Voice overs rolle i lange saker kommer jeg tilbake til senere i analysen. Denne neste saken jeg behandler, *Bodil Baasland, siktet for bedrageri* (20 sek.) (TV2 07.05.10), viser også problemene som oppstår når modalitetene lyd og bilde ikke korresponderer. Denne saken kan i tillegg eksemplifisere visualitetens rolle i innslag der informantene har problemer med å huske saken. Innslaget om Bodil Baasland er en oppfølger etter saken om Bjarte Baasland som har versert i norsk presse fra slutten av 2008 og frem til i dag, og som resulterte i at hans far Ernst Baasland sa opp jobben som biskop i Stavanger. Jeg gjengir en skjematisk fremstilling av saken slik at de visuelle virkemidlene lettere kan ses i sammenheng med resten av innslaget.

Ankers introduksjon av saken, uten overskrift eller overskrifts-bilde:

'Bodil Baasland, konen til tidligere biskop, Ernst Baasland, er tiltalt for grovt bedrageri på til sammen fem og en halv million kroner.

Figur 4.29

Anker, voice over:

..Fru Baasland har tatt opp lån og gitt pengene til sønnen Bjarte Baasland..

Figur 4.30

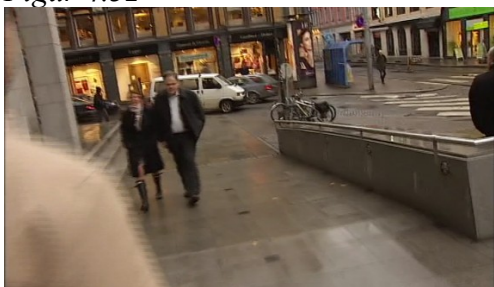

..som tapte pengene på nettpill.

Figur 4.31

Figur 4.32

Figur 4.33

Bodil Baasland nekter straffeskyld, og mener hun har blitt lurt..

..av sin egen sønn'.

Innslaget er bygget opp av ankers redegjørelse for saken, innledningsvis direkte til seer og deretter som voice over, dette er den eneste lyden i innslaget. Anker forteller at Bodil Baasland er tiltalt for grovt bedrageri av til sammen 5.5 millioner kroner, etter at hun tok opp lån å ga pengene til sønnen, Bjarte Baasland, som tapte dem på nettpill. Bodil Baasland nekter straffeskyld, da hun mener hun har blitt lurt av sin sønn. Når publikum får se stillbilder av en VG avisforside som portretterer Bjarte Baasland under overskriften «VG eksklusivt: Snakker ut om sviket» (fig. 4.30) kan vi høre ankers voice over: 'og gitt pengene til sin sønn, Bjarte Baasland'. Teksten forankrer bildet av mannen slik at publikum kan forstå at bildet forestiller Bjarte Baasland. I likhet snakker han om Bjarte Baaslands nettpillaktivitet når bildet av en dataskjerm som kjører et nettpokerspill vises (fig. 4.31). Publikum får deretter se Bodil Baaslands mann, Ernst Baasland, omringet av reportere i noe som kan være et rettslokale mens anker leser opp 'Bodil Baasland nekter straffeskyld, og mener hun har blitt lurt' (fig. 4.32). Det fremgår ikke av tekst eller lyd at dette er Ernst Baasland, og publikum må selv vurdere hvem denne personen er basert på informasjon de besitter fra tidligere. Innslaget avsluttes med å vise et uidentifisert par, gående på gaten, mens teksten: 'av sin sønn' leses (fig. 4.33). Ingen av informantene hadde noen formening om hvem dette paret er, men etter nærlesning av sendingen kan jeg se at mannen er tiltaltes sønn, Bjarte Baasland og en kvinne. Jeg er fristet til å tolke dette som et visuelt bilde av inngangspartiet til tinghuset i Oslo, selv om hverken bygget eller logo vises. Det er heller ikke nevnt i innslaget hvor rettsaken finner sted. Innslagets tekst er delvis forankret i de visuelle bildene, noe som gjør at modalitetene til dels korresponderer.

Dette er et innslag hvor det legges til grunn at man har kjennskap til Bjarte Baasland-saken og dens aktører fra tidligere nyheter. I intervjuet med informanten David må jeg spørre om han husker

saken med '*biskopens kone*', da han ikke forteller om saken selv. Dette trigger ikke hukommelsen umiddelbart, men etterhvert deduserer han seg frem til at det handler om penger og at Bjarte Baasland har lånt penger. David (173) husker imidlertid de visuelle delene; at det er vist et stillbilde av en VG forside med bilde av Bjarte Baasland og klipp fra et nett-pokerspill. Han husker ikke Bodil Baasland eller det nyheten egentlig formidlet, at Bjarte Baaslands mor, Bodil Baasland, står tiltalt for grovt bedrageri. Informanten Espen (109) husker ikke innslaget i det hele tatt, han kan ikke huske å ha hørt om Bjarte Baasland tidligere heller. Kan ikke informanten erindre Bjarte Baasland-saken, så har han heller intet skjema å lete etter informasjon i. Ettersom innslaget går så fort, og bygges opp rundt Bjarte Baasland-saken, fremfor å skape en ny fortelling basert på Bodil Baasland, er det ikke rom for at informanten forstår koblingen mellom den nye saken og den gamle. Bodil Baasland vises heller ikke i innslaget, så informantene har ikke noe ansikt å koble til saken.

Dette er en sak der den visuelle fremstillingen huskes godt. De informantene som kjenner til saken fra tidligere kan fortelle ganske detaljert om hvordan det ser ut på skjermen mens innslaget ruller, og spesielt stillbildet av VG-forsiden og nettspillet huskes godt. For det første er det en korresponderende forbindelse mellom det anker sier og det visuelle bildet informantene ser, for det andre er bildene ganske uvanlige, og skiller seg ut fra de andre bildene som vises i innslaget og i sendingen forøvrig, de blir lagt merke til. Bildet av Bjarte Baasland som fremvises når anker leser teksten 'fru Baasland har tatt opp lån og gitt pengene til Bjarte Baasland' er en ikonisk fremvisning av Bjarte Baasland. Publikum forstår, selv uten kjennskap til Bjarte Baasland, at bildet ikke er av Bodil Baasland, fordi bildet er av en mann, og de kan enkelt dedusere seg frem til at bildet da må forestille Bjarte Baasland (Kjeldsen 2004: 262). Informantene legger merke til at bildet er en del av en avisforside, noe som dokumenterer og beviser bakgrunnen for Bjarte Baasland-saken (Jf. Kjeldsen 2004: 266). I tillegg er bildet av et nett-pokerspill en ikonisk fremvisning som viser konkret (pokerspill) noe generelt (nettspill) (Kjeldsen 2004: 265). Informanten David, som ikke husker at saken egentlig omhandler Bodil Baaslands tiltale, uttaler at nettspillet han ser er et pokerspill (David: 173), fordi han husker bildet av spillet.

To av informantene visste om Bjarte Baaslands sak fra tidligere, og der den ene kan redegjøre for både det visuelle og det tekstuelle innholdet får som nevnt ikke David med seg at det er hans mor som er tiltalt, og hva dette har med saken å gjøre. Med andre ord, han husker Bjarte Baasland-saken som startet i slutten av 2008, og baserer seg på tidligere ervervet informasjon i gjenfortellingen fra innslaget; '*Ja, altså, det var han som lånte penger av foreldrene, av moren var det kanskje først og fremst, og spilte de vekk, og fikk en enorm gjeld. Og så husker jeg ett, tror jeg en VG side med han og så husker jeg vi fikk se bilder fra et sånt pokerspill..*' (David: 173). Da den forklarende teksten som anker leser opp er forholdsvis kort, og enkel, blir den likevel ikke husket i

den grad hukommelsen av det visuelle blir trukket frem. Jeg har ikke bedt informanten om å gjengi det som vises på skjermen, men det virker som om informantene oftere refererer til visuelt minne når de ikke klarer å gjenfortelle sakens fakta. Informanten husker heller ikke den initielle saken med Bjarte Baasland godt, til tross for at den har versert i mediene jevnlig siden 2008. Graber (2001: 130) kommenterer at journalister ofte overvurderer publikums hukommelse i forhold til hvor lang tid det kan gå før man ikke lenger kan ta opp igjen en sak som har versert i mediene tidligere. Hun mener at hvis det har gått to måneder siden forrige oppdatering er mulighetene store for at publikum oppfatter saken lite detaljert. I dette tilfellet verserte saken om biskop Ernst Baaslands konkurs og senere oppsigelse på grunn av familiens økonomiske situasjon i desember 2008. Saken har frem til i dag omfattet enkeltstående saker vedrørende Ernst Baasland, Bodil Baasland og i høy grad Bjarte Baasland selv. Saken har ikke fått bred dekning etter at Ernst Baasland fikk jobb som seniorrådgiver i Kirke og kulturdepartementet¹³, sommeren 2009. Informanten Frode (103, 105), har svært god kjennskap til Bjarte Baasland-saken, han gir en saklig redegjørelse for innholdet i saken, og denne er ikke forankret opp mot den visuelle fremstillingen. Han fyller inn informasjon, hvor stor sum Bjarte Baasland spilte vekk og at han var tatt for sine ugjerninger, som ikke er levert av anker i dette innslaget. Han kan også redegjøre for den visuelle fremstillingen, men dette er etter at jeg har bedt ham om det. Da nevner han både avisforsiden, nettspeilet og paret vi fikk se i avslutningsscenen (uten å kjenne igjen Bjarte Baasland) (Frode: 105). I dette tilfellet ser vi at informanten som ikke kjenner til saken fra tidligere, heller ikke husker innslaget. Informanten som hadde kjennskap til saken husker den, og plasserer den umiddelbart i skjemaet 'Bjarte Baasland', og unngår å feste seg ved det saken egentlig handler om, Bodil Baaslands tiltale. Det var også lite i innslaget som forankrer Bodil Baasland til nyheten. Den siste informanten, Frode, har svært god kjennskap, og interesse for saken. Han klarer å skape mening av teksten. Dette eksempelet viser hvordan informantenes kjennskap til saken, deres for-forståelse, spiller en rolle for tolkningen. Slik vi ser at den visuelle delen kan forankres til den teksten anker leser, og slik også skape korrespondanse i uttrykket, kan også manglende forankring skape forvirring i et innslag. Visuelle fremstillinger spiller hovedrollen i den neste delen av analysen.

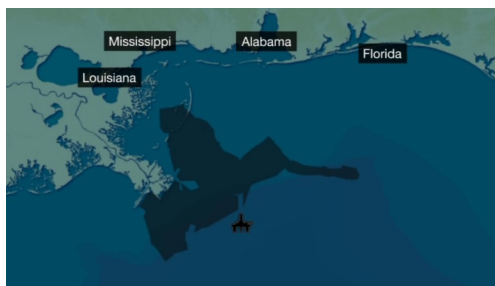
Grafiske fremstillinger: visuelle forklaringer

Selv hadde jeg et inntrykk av at det ofte ble vist grafiske fremstillinger i nyhetssendingene på TV2, men det viser seg at bare fire av de tjueåtte innslagene i de tre sendingene viste grafiske fremstillinger. Sending en hadde ingen, sending to og tre viste begge to grafiske fremstillinger. Grafikken tydeliggjør og underbygger sentral informasjon i innslaget, og er et visuelt virkemiddel

¹³ Baasland blir seniorrådgiver (Sandø 2009)

som er direkte rettet mot læring. Figurer kan benyttes til å skape *figurenes dokumentariske funksjon* gjennom at deres kontrollerte relasjonelle forbindelse brukes til å dokumentere at noe er eller har vært på en bestemt måte (Kjeldsen 2004: 270). Jeg skal nå gjennomgå de fire grafiske fremstillingene og sette disse i kontekst i forhold til innslagene de er en del av for å vise hvordan informantene husker informasjonen som formidles.

Oljekatastrofen

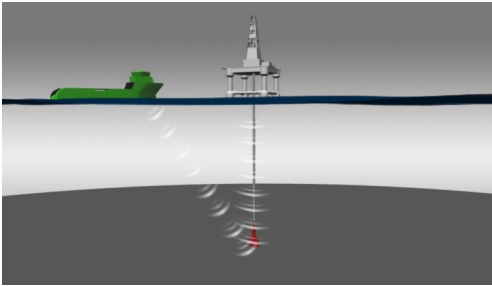
Figur 4.34

I sending to, sak to 'Oljekatastrofen', vises det et kartutsnitt (Fig 4.34) som illustrerer spredningen av oljen som har sluppet ut av BP's oljerigg i Mexicogolfen. Illustrasjonen kartlegger hvilke staters kystlinje og fiske som er truet. Innslaget har så langt informert om at to stater har innført unntakstilstand, og om skadene dette allerede har påført

staten Louisiana. Det er også vist bilder av tilgrisede strender og fugler, lensebåter, tidlig rekefiske og salg av reker. I tillegg har reporter informert om innkallingen av militær støtte i hjelpearbeidet. Den grafiske fremstillingen er animert, og vises på skjermen i fire sekunder. Oljefeltet vises som et konstant område mens det blinker en ring rundt illustrasjonen av oljeplattformen som vises i midten på nedre del av bildet. Louisiana, som allerede er nevnt i innslaget står oppført på kartet. Statene Mississippi, Alabama og Floridas navn dukker opp på skjermen når voice over opplyser om at også disse statene er truet av oljesølet som nærmer seg land. Informantene omtaler ikke den grafiske fremstillingen, og de kan heller ikke erindre hvilke stater det er som er truet av oljen fra borefeltet, noe som må sies å være fremstillingens hovedfunksjon. Informanten Bjarte (61) har et minne om et satellittbilde som viser omfanget av katastrofen. Det finnes ikke satellittbilder i innslaget, men han referer muligens til et fly, eller helikopterbilde som viser olje som flyter i vannet. Han sier at man på bildet kunne se at det var rett utenfor mexicogulfen, og at man derav kunne se hvor stort omfang oljesølet vil få. Ettersom flybildet ikke viser noe annet enn vann med oljesøl, antar jeg at han blander sammen de to bildene ettersom de begge illustrerer omfanget av katastrofen ovenfra. Informanten snakker mye om værforholdene (man kan se at det er mye vind langs strandsonen i Louisiana) og bruker disse som en indikasjon på at katastrofen vil få et stort omfang. I tillegg til å nevne Mexicogulfen som utgangspunkt for ulykken, virker det som om informantene forbinder innslaget sterkt med staten Florida, og de nevner og føler seg sikre på at Florida er en av statene som rammes. Spørreskjema-undersøkelsen viser også at innslaget og den grafiske fremstillingen ikke huskes. Alle respondentene nevner Florida, og ingen av respondentene husker alle statene som står i fare for å rammes av oljesølet. Muligens kan dette komme av at de husker reporter Elin

Sørsdahls sammenligning mellom orkanen Katrina, som rammet Florida, og oljekatastrofen. Det bildene fra tilgrisede strender egentlig viser er en kriserammet kystlinje i Louisiana som, på tidspunktet i reportasjen, var truffet av oljesøl.

Forsøker å tette lekkasjen

Figur 4.35

I sending tre, sak syv, vises også en forholdsvis lang grafisk fremstilling. Innslaget 'Forsøker å tette oljlekkasjen' er en oppfølger av oljekatastrofe-saken, som omtaler hvordan kjente amerikanske aviser og nyhetsprogrammer, som 60. Minutes, har kontaktet det norske selskapet Exprosoft, for å forhøre seg om norske forskrifter som sier at det er påbudt med installasjon av et ekstra sikkerhetsystem i forbindelse med Blow-out preventors eller utblåsningsventiler. Systemet skal sikre at ventiler, lik den som gikk i stykker på BPs oljeplattform i Mexicogolfen, kan stenges ved utblåsning, noe som forminske skadeomfanget ved utblåsningsulykker. Sikkerhetsinstallasjonen er styrt av et akustisk lydsignal, noe som gjør at man ved en eventuell utblåsning, kan styre utblåsningsventilen fra en båt, eller en oljeplattform som sender ned et akustisk lydsignal. Den grafiske fremvisningen av systemet vises først i 6 sekunder. Her stiftes det bekjentskap med systemets utseende og plasseringen på havbunnen. Etter en innføring fra den intervjuede talspersonen fra Exprosoft, vises det i ti sekunder et animert filmklipp som illustrerer hvordan det akustiske signalet sendes ned til systemet og ventilene, fra en båt og fra en plattform. I likhet med grafikken som illustrerer meningsmålingen etter den britiske paneldebatten få seeren et innblikk i den visuelle oppstillingen på forhånd. Ingen av informantene nevner det første klippet, eller at det var to klipp i dette innslaget. Informanten Frode (55, 57, 59) forteller uoppfordret om teknologien som blir presentert i innslaget. Han forteller også på oppfordring om hva han får se i innslaget at teknologien var vist ved hjelp av grafikk. Han beskriver denne detaljert, og hans oppfatning var at han i innslaget '*fikk [...] demonstrert*' (Frode 57) hvordan teknologien fungerte. Han baserer seg på visuelle utsagn når han skal fortelle om innslaget, og det kan legges til at dette er noe denne informanten sjeldent gjør da han vanligvis husker spesielt detaljerte fremstillinger av fakta fra nyhetssendingen (Frode, intervju nr. 7). Informanten Espen (97, 99) husker også uoppfordret den grafiske fremstillingen. Han har i hovedtrekk også fått med seg hvordan den fungerer, og viser til hvordan lydsignal kunne brukes for å tette rørene ved en eventuell utblåsning. Han beskriver også grafikken visuelt ved å gjengi fargen på sikkerhetsinstallasjonen, og oppstillingen av de ulike elementene slik de er vist i innslaget (Espen: 99). Siste informant, David (189), sier selv han muligens var avbrutt av ytre omstendigheter når han så innslaget. Når han blir

bedt om å fortelle det han husker, så setter han sammen opplysninger fra ulike sendinger som har versert i mediebildet uken i forveien, og gjenskaper et oljesølinnslag, før han finner ut at han ikke fikk med seg den delen av innslaget som omhandler norske Exprosoft, og hvordan deres teknologi fungerer.

Regjeringen fjerner avgift

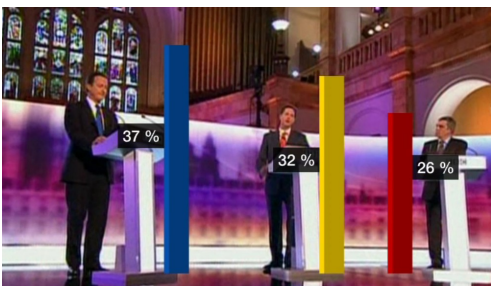

Figur 4.36

I sending tre. Sak åtte 'Regjeringen fjerner avgift', brukes det en grafisk fremstilling til å underbygge et av innslagets hovedpoenger; Søppel kjøres i dag fra Norge til Sverige fordi avgiftene for å ta i mot søppel til forbrenning er for store til at forbrenningsanleggene i Norge kan gjøre nytte av det. Hovedsaken i innslaget er at dette nå skal foreslås

endret av finansminister Sigbjørn Johnsen, som kommer med den gode nyheten til direktøren for Eidsiva Energi, og Bir i Bergen. Ettersom TV2 har omtalt saken tidligere, i en kritisk reportasje, vises den forhenværende situasjonen der det illustreres hvor langt bosset reiser i 50 trailerlass om dagen. Den grafiske fremstillingen vises på skjermen i seks sekunder, og starter inn-zoomet på Trondheim før kartet lyser opp en kjørestrekning til Sundsvall i Sverige, deretter vises et oversiktsbilde av kartet som viser avstanden mellom Trondheim og Sundsvall. Informant Frode nevner grafikken uoppfordret, og forteller: *'Ja da husker jeg i hvertfall den grafikken for der søppelbilene kjørte liksom... til Sverige, biler, nei sånn kartstreker var det (Frode: 127)'*. Espen nevner først grafikken når jeg ber ham om å fortelle om det han ser i innslaget. Han svarer da; *'det første jeg husker er den grafiske fremstillingen om transport'* (Espen: 119). Detaljene om at boss transporteres fra Norge til Sverige er opplyst om i ankers introduksjon av innslaget, og kartet blir også kommentert av voice over mens det vises. Kartets hovedfokus er på veistrekningen, og ingen av informantene husker at det er 50 lass i døgnet som flyttes til Sverige. Informanten Frode husker tallet 50, men kobler dette sammen til 50 km, i stedet for 50 lass (Frode: 123).

Mørkt for Brown

Figur 4.37

Den siste grafiske fremstillingen, i sending to, sak åtte, 'Mørkt for Brown', beskriver status fra valget i Storbritannia. Innslaget omhandler den tredje og siste paneldebatten mellom de tre partilederne Cameron, Clegg og Brown. Den grafiske fremstillingen bygger på informasjon TV2-redaksjonen har hentet fra Sky-News sitt

tverrsnitt av de første meningsmålingene etter debatten. Disse viser at Cameron får 37% av

stemmene, Clegg får 32% og Brown får 26%. Søylene kommer opp på skjermen etter at voice over leser opp resultatene slik at publikum får se Camerons søyle og prosentandel først, deretter vises Cleggs gule søyle og så Browns røde søyle. Det grafiske innslaget vises i elleve sekunder. Det er viktig å legge til at oppstillingen på bildet allerede er kjent for publikum, da de har vist samme scene flere ganger når voice over under innslaget kommenterer partidebatten. Publikum har fått vite at Cameron er rangert på toppen etter meningsmålingen, med Clegg som nummer to, før resultatene blir gjengitt grafisk. Bildet viser de tre partilederne fra siden slik at vinkelen forsterker høydeforskjellen mellom de tre partilederne, og ikke uventet er det debattens vinner Cameron som ser størst ut også i bildet. Brown, som dette innslaget i all hovedsak handler om, ser tildekket og liten ut, der han står i bildets høyre ytterkant. Søylene er plassert tett inntil kroppen hans, som nesten er dekket av talerstolen og feltet som viser 26%, det dårligste resultatet av de tre. Søylene er også plassert på Browns høyre side, noe som ytterligere forsterker hvor liten den er i forhold til de andres søyler. Cameron kan publikum se i helfigur, samtidig som de kan se både søyle og prosent godt. Clegg, som har nest beste plassering i meningsmålingen kommer forholdsvis godt til syne i sentrum av bildet, bare delvis dekket av feltet som viser hans oppslutning på 32%. Det er vanlig å snakke om slike forsterkninger av størrelse som *vertikal kameravinkel*, da man ved å rette kamera mot personen fra en lav vinkel får personen til å fremstå større (Messaris 1997: 34). Messaris referer til undersøkelser og eksperimenter som viser at virkemiddel som uthever en persons størrelse kan fremheve en persons styrke (Messaris 1997: 34). I dette tilfellet figurerer det tre personer på bildet, og effekten av vertikal kameravinkel ville hatt den samme effekten for alle tre. Den horisontale vridningen som uthever Camerons størrelse, og får Brown til å fremstå som svært liten, har en tilsvarende effekt som en vertikal kameravinkel ville hatt. Christen (95-101) husker den grafiske fremstillingen når jeg spør: *'De hadde en grafisk fremvisning der de hadde disse tre talerstolene og en sånn prosent, søylediagram rett ved siden av'* (Christen 97). To tredjedeler av respondentene i spørreskjema-undersøkelsen husker også hvem som er vinner av fjernsynsdebatten. Når informanten Bjarte blir bedt om å fortelle fra innslaget nevner han umiddelbart tallene fra meningsmålingen: *'Den husker jeg! Gordon Brown kom dårligst ut på den debatten som hadde vært da, på meningsmålingen, han falt vel ned på 26% tror jeg det var, så var det 32% til han der Clegg, og så var det noen å 30% til han som vant debatten, eller meningsmålingen'* (Bjarte: 109). I dette tilfellet er informantene også oppmerksom på Browns posisjon, som innslaget handler om, han registrerer også Cleggs nøyaktige plassering og at Cameron vant debatten med over 30% av stemmene. Når jeg sier at det var vist en plansje, så svarer informantene: *'Ja, det var en sånn søyle med, nå husker jeg ikke om det var tre forskjellige farger der, men jeg husker i hvertfall blå farge der, og så tror jeg at det var lagt opp der når de sto på debattstolene sine'* (Bjarte: 119). Her viser

han at han husker Camerons blåfargede søyle, men virker ikke veldig sikker på hvordan grafikken ser ut. Det er likevel ingen tvil om at tallene fra søylediagrammet har lagt seg på minnet, ettersom dette var det første og mest umiddelbare han kunne huske fra innslaget.

Hvordan tolkes og forstås de grafiske innslagene

Det er tydelig at de visuelle grafiske fremstillingene gjør et inntrykk på informantene, og at disse korte sekundene er noe de i stor grad husker fra innslagene. Dette kommer til uttrykk i informantenes umiddelbare reaksjoner, og at det første de nevner fra innslagene ofte er at det faktisk var med en grafisk illustrasjon. Det er mange faktorer som spiller inn i resepsjonen. Som vi så i analysene er det vanlig at grafikken suppleres med voice over-forklaring, og i alle fire eksempler fra de to sendingene korresponderer innholdet i voice over med den visuelle fremstillingen på skjermen. For det andre kommer grafikken også som regel som et supplement til noe som har vært omtalt tidligere i innslagene. Slik sett utgjør grafikken en egen modalitet, en som samler trådene, og ikke kompliserer med flere forskjellige budskap. Bare ett grafisk innslag, kartutsnittet fra saken 'Oljekatastrofen', vises uten at publikum på forhånd er gjort kjent med omstendighetene i innslaget. Ingen av informantene husket denne grafikken, eller det kartet formidlet, nemlig hvilke staters strandsoner som var, eller var i faresonen for å bli, berørt av katastrofen. For de øvrige tre innslagene er redundans et viktig stikkord, her kommer den grafiske fremstillingen som repetisjon og ytterligere informasjon om noe som allerede omtalt i innslaget. De grafiske innslagene huskes av informantene, og dette viser seg som oftest i intervjuene som en uoppfordret visuell gjengivelse. Bare en informant hadde ingen erindring av den grafiske fremvisningen av hvordan blow out preventoren fungerte, men sier selv han var genuint interessert i innslaget da han så det, og at han var blitt avbrutt av ytre omstendigheter (David: 189). Som nevnt har innslagene: 'Mørkt for Brown', 'Prøver å tette lekkasjen' og 'Fjerner avgift' gitt publikum en mulighet for å tolke bildekomposisjonen på forhånd ved å gjenta innslaget både synkront og diakront (Kjeldsen 2006: 13). I 'Fjerner avgift'-innslaget gjøres dette med en diakron muntlig uttalelse fra anker, som i introduksjonen forteller at det hver dag sendes søppel fra Norge til Sverige, noe voice over gjentar synkront med at publikum faktisk får se konkret hvor bilene kjører. Dette betyr at publikum er klar over hvor og hva dette gjelder når de får informasjonen. I innslagene 'Mørkt for Brown' og 'Prøver å tette lekkasjen' har publikum muligheten til å tolke bildekomposisjonen, i tillegg til at de i forkant får en verbal forklaring på det som skal vises. I innslaget som viser omfanget av oljesøl etter oljekatastrofen finnes det ingen forhåndsopplysninger. Publikum får vite at to stater har erklært unntakstilstand, og at oljen har nådd land i Louisiana. Først under fremstillingen av det grafiske kartet får publikum høre at også Mississippi, Alabama og Florida er i faresonen. I en senere del av

innslaget forklares det at det er Louisiana og Florida som har erklært unntakstilstand. Dette kartet er også det som er minst tydelig, og som informantene ikke trekker noen lærdom fra. Innslaget 'Mørkt for Brown' er en ganske kompleks fremstilling som viser tre personer, tre søyler og tre ulike tall. Når tallene (prosentandeler) som synliggjør partiledernes plassering vises, har allerede informantene fått innblikk i en del aspekter. Som omtalt blir publikum først oppmerksom på hvordan bildets komposisjon er, de trenger ikke å lete etter partilederne i bildet. De får opplyst av voice over at Cameron leder, med Clegg på andre plass. Innslagets fokus og tittelen: 'Mørkt for Brown' har gjort seerne oppmerksom på at Brown opplever en nedgang i popularitet, og publikum trenger med andre ord ikke å vurdere kandidatenes rangering. Jeg antar at oppbygningen og strategien den grafiske fremstillingen har valgt fører til at informanten husker plassering, og gjengir nøyaktig to av tre prosenttall. Informasjon presenteres vellykket gjennom grafiske fremstillinger, hvis disse er bygget opp på en god måte som oppsummerer og samler opplysninger som innslaget bygger opp mot. Som vi skal se videre er tall, presentert uten noen form for redundans eller med tanke på multimodalitet, noe som ikke er like lett å huske for informantene.

Tall i nyhetene

Fra utvalget i dette prosjektet peker søylediagrammet fra den britiske meningsmålingen etter paneldebatten seg ut som en hensiktsmessig måte å formidle mye tallinformasjon på. I dette tilfellet er det benyttet ulike modaliteter i gjentagelsen av tallene, noe som muligens forsterker informantens forståelse. Som vi så i analysen av det grafiske elementet i innslaget 'Mørkt for Brown', husket informanten Bjarte mye av tallene som ble presentert i prosentform og søylediagram. Informantene har ellers, som nevnt, vanskelig for å huske tall. Graber (2001: 26) påpeker at tall lagres på mer obskure, og mindre tilgjengelige plasser i minnet, og at tallerindring derfor er svært vanskelig. Det slo meg i analysearbeidet at det ikke refereres til mye tallinformasjon i innslagene, og at den tallinformasjonen som faktisk formidles som regel kommer til uttrykk gjennom opplysninger fra voice over.

Noen tall har ikke nødvendigvis betydning for informantene. Når Joe Binders dansepartner på førtiseks, blir omtalt som en 'førti-åring' av informanten Anders (173), regner jeg med at dette er en generalisering fra informantens side. I 'Parkeringsvakt i hundre'- saken er det et poeng at Binder danser, og at hans partner er mye yngre enn ham selv, nøyaktig hvor gammel hun er vurderes muligens ikke som relevant informasjon av informantene. Det oppstår også tallforveksling i en del tilfeller. Som nevnt under 'Regjeringen fjerner avgift' blir femti lastebil-lass med søppel til femti kilometer (Frode: 123). Dette tallet blir opplyst om av anker og voice over, dog uten en visuell forankring. Informanten husker tallet 'femti', men kobler ikke dette til riktig plass i innslaget, der

den grafiske fremstillingen viste den veien avfallet måtte fraktes mellom Norge og Sverige. I et innslag om godkjenningen av en muslimsk barneskole i Oslo forteller voice over at det i dag er nittifem kristne privatskoler i Norge, og at den muslimske skolen vil kunne ta i mot to hundre barn. Informanten Frode husker de to hundre skoleplassene (79), noe en annen informant forvekslet med muligheten for at tallet egentlig representerte to hundre og femti kristne privatskoler i Norge: *'Jeg husker det der med to hundre og femti, jeg vet ikke hvorfor, om det var så mange kristne skoler? Eller om det var så mange elever som kunne være med?...hundre?'* (David: 125). I noen tilfeller fører forvekslinger til at meningen i innslaget endres, spesielt i innslaget, 'En milliard skiller partene'. Som nevnt er tittel og innslagets første tjue sekunder fokusert mot at Bondeorganisasjonen og regjeringen avbryter forhandlinger om bøndernes subsidier, da de ikke kommer til enighet. Forskjellen mellom bondeorganisasjonens krav på 1.8 milliarder, og regjeringens tilbud på syv hundre og femti millioner, er som nevnt av voice over i innslaget, i overkant av en milliard. En av informantene har ikke fått med seg at det var snakk om penger i det hele tatt, en av informantene husker diskrepansen på en milliard mellom partene, men ikke hva Bondeorganisasjonen ønsket, eller hva regjeringen bevilget. Den tredje informanten husker ganske mange tall, 1.7 milliarder, 1,8 milliarder, syv, åtte eller ni hundre millioner (Espen 77, 145), noe som gjør det vanskelig for ham å forstå og skape mening ut i fra informasjonen han henter i sitt mentale arkiv. Som vi husker fra innslaget 'Blodig dag i Bagdad', og 'Ikke reis til Bangkok' husket ikke informanten tallene i voice overs redegjørelse for hvor mange som var drept og skadet. Det framkommer i informantintervjuene at de ulike informantene har veldig forskjellig tilnærming til tall i sendingen. Det er de samme informantene som husker tallene hver gang, mens noen informanter i stor grad utelater å nevne tall. Det er også vanskelig å vurdere viktigheten av tallene i sendingene opp i mot informantenes resepsjon.

Figur 4.38 O. A. Vanebo 2010

For å komme tilbake til innslaget 'Frastjølet mailadresse', og tallene som alle informantene husket: at mailen var sendt ut til alle Vanebo hadde korrespondert med de siste fem-seks årene. I saken blir det opplyst av voice over og anker, tilsammen tre ganger, at mailen er sendt ut til 'flere hundre personer'. Bare en gang opplyser Vanebo selv i intervjuet at det dreier seg om alle de mennesker og mailadresser han har korrespondert med de siste fem-seks årene (fig 4.38). Det er først og fremst interessant at alle informantene husker disse tallene (David: 203, Espen: 123, Frode: 129), men også at ingen av informantene nevner anker og voice overs versjon. I innslaget som viser Vanebo når han ønsker å

innføre lettøl i skolekantiner i 2001 viser det seg at årstallet 2001 også huskes av flere informanter (Espen: 123, David: 207). Dette tallet kommer bare til syne som skrevet tekst i bunnlinjen¹⁴. Det forekommer bare to ganger at informantene refererer til tekst i sendingenes bunnlinje, så informantintervjuene gir ikke noe utgangspunkt for sammenligning når det gjelder denne modaliteten. Det kan likevel være andre grunner til at informantene velger å hefte seg ved det som står i bunnlinjen. Ettersom innslaget som vises er fra 2001, er det en tydelig yngre Vanebo publikum får se. Vanebo er en tynnere og mer keitet utgave av seg selv (fig. 4.39). Han har også den

Figur 4.39 O.A. Vanebo 2001

karakteristiske potteklippen som var populær på nittitallet, noe David (207) registrerer: 'Jeg la merke til nittitalssveisen hans'. Espen (123) kommenterer at han syntes FpUs forslag om lettøl i skolekantinger var 'totalt meningsløst'. Disse uttalelsene viser at begge informantene er engasjert eller oppmerksom på saken. Når David legger

merke til hårfrisuren og plasserer denne innenfor en tidsepoke, og Espen har en formening om Vanebos forslaget er det plausibelt å tro at de har hatt interesse for å sjekke bunnteksten etter informasjon om innslagets datering.

Oppramsingen av de ulike informantenes tallforståelse skaper ikke noe spesielt mønster for gjenkjennelse. Dette er dels fordi det ikke formidles store mengder tall i sendingene, og fordi de forholdsvis få informantene har veldig ulik oppfatning av tallenes betydning. En tredje årsak til at forståelsen av tallene ikke kan presenteres i en detaljert analyse er metodiske svakheter. Muligens hadde det vært på sin plass å stille spørsmål som eksplisitt oppfordrer informantene til å gjengi tallinformasjon hvis de besitter dette. Jeg tok utgangspunkt i at informantene ville opplyse om tall de husket når de ble bedt om å fortelle alt de husker fra innslagene. Dette er ikke nødvendigvis noe man kan ta gitt. Jeg vil likevel tro at de fleste vurderer tallinformasjon som vesentlig faktainformasjon, og at de hadde gjengitt informasjonen om de hadde denne typen informasjon. De resultatene som foreligger fra analysen av tall peker mot at tall som blir gjengitt i intervju og/eller visuelt oftere blir husket enn tall som blir omtalt av voice over. Slik passer resepsjonen av tall med informantenes resepsjon av innhold forøvrig, voice over legges mindre merke til enn intervjuer og uttalelser gitt direkte til kamera med korresponderende modaliteter. Tall som forsterkes ved bruk av grafikk og gjentakelse vil også ytterligere forsterke informantenes resepsjon.

¹⁴ Figur 4.39 viser ikke bunnteksten slik denne kommer tilsynet når innslaget ble sendt på fjernsynet 07.05.10, da TV2s kopier av sendingene ikke inneholder bunntekster.

Manglende forankring

En av delene i saken '*Manglet verneutstyr*', skaper forvirring for informanten Anders. Saken som også går under navnet '*politidrapet*'¹⁵ har hatt en rolle i nyhetsendingene også de to foregående dagene etter at politimannen Olaf Kildal (62) ble drept i tjeneste da han skulle hente en psykotisk pasient fra hans bopel, onsdag 21.04.10. I innslaget i fredagens sending (TV2: 23.04.10) formidler TV2-redaksjonen at polititjenestemannen manglet verneutstyr. Jeg antar at informanten er kjent med saken fra tidligere sendinger, ettersom han omtaler saken som '*politidrapet*' (Anders: 101). Informanten har god kjennskap til saken, også til de delene som blir presentert i sendingen 23.04.10, men et av innslaget intervjuobjekter blir feiltolket av informanten. Jeg skal gjennom dette eksempelet vise hvordan produksjonsmessige forhold under intervjusituasjonen trenger å bevare genrekonvensjoner, rammes inn og forankres til innholdet i innslaget, samt hvordan deler av samtaler står i fare for å misforstås hvis de ikke presenteres i tilstøtende par, som nevnt under '*Parkeringsvakt i hundre*'.

Etter ankers introduksjon er saken i første del omtalt av ukjent voice over, mens det vises ulike filmklipp fra åstedet. Voice over forteller at bare den kvinnelige politistudenten hadde på seg verneutstyr da de to politioffiserene valgte å bryte seg inn til mannen, fordi han nektet å samarbeide. Det klippes til et intervju med en mann i politiuniform som står utenfor et bygg med politiets logo over døren. Han forteller om hvordan de to politioffiserene brøt opp døren hos tiltalte, publikum får ikke se eller høre reporteren som intervjuer polititjenestemannen. Deretter klippes det til et intervju med Per Arne Holmann, som står på en plen utenfor Lovisenberg sykehus. Holmann forklarer at man i tilfeller der man skal håndtere mennesker i psykose må opptre svært varsomt, da de som oftest er svært redde. Han kommenterer også at en politiuniform kan virke svært truende på en psykotisk pasient. Voice over informerer igjen om at selv om Kildal måtte bryte seg inn hos mannen, hadde han bare på seg uniform, og ingen vernevest. Håvard Fjærli, talsperson nummer to fra politiet, bekrefter dette. Håvard Fjærli er politisjef for Helgeland politidistrikt, og intervjuet av politisjefen er gjennomført mens han sitter ved sitt skrivebord. Underveis i intervjuet kryssklippes det til et bord med bilde av Kildal, en rose og hans kondolanseprotokoll. Politisjefen forteller videre at det er erfaring, kulturforskjeller og undervisning fra politihøgskolen som forklarer hvorfor de unge er flinkere til å bruke verneutstyr. Anker bryter inn som voice over og forteller at det heller ikke i dag har lyktes å avhøre 62 åringen som er siktet for forsettelig drap. Mens anker informerer om status i saken vises det bilder fra åstedet, nærbilder av politisperringer og en stor gruppe politifolk med vester.

¹⁵ TV2 omtaler saken som '*politidrapet*': (Anja T. Gunnarsen, TV2: 2010)

Det er hovedsaklig tre stemmer som kommer til orde i innslaget. Den ene er nyhetsredaksjonens, ved anker og VO, som informerer om saken og innhenter opplysninger fra eksperter via intervjuer. Den andre kilden er fra politiet, politibetjenten som står utenfor politistasjonen og politisjefen som sitter ved skrivebordet. Disse omtaler manglende bruk av verneutstyr, samt informerer om hvordan etterforskning, avhør og fremdrift i saken står. I tillegg får Holmann, avdelingssjef for psykiatrienheten ved Lovisenberg sykehus, uttale seg om viktigheten for opplæring av personer som skal omgås psykiatriske pasienter. Av yrke er Holmann bedriftsøkonom og sosionom, men dette fremgår ikke av sendingen. Voice over informerer om at Per Arne Holmann, avdelingssjef, har mange års erfaring med å håndtere psykisk syke pasienter som må tvangsinnlegges, og Holmann uttaler at:

Hvis det er kjent at personen er psykotisk, så er det jo viktig å huske på at det betyr at pasienten har kraftige vrangforestillinger, realitetsbrist, og er nesten alltid veldig redd. Sånn at når politi eller helsepersonell trenger seg på, eventuelt med makt, så vil det kunne virke veldig skremmende på noen som allerede er veldig redde

Holmann 2010: TV2 23.04.2010

Holmanns utsagn kan i denne sammenhengen ses som et ekspertvitnemål fra psykiatri og helsevesenet. Bruk av eksperter skal tilføre sendingen troverdighet, ved at de har kompetanse på et spesielt område (Eide 2002: 127-128). Intervjuet med Holmann blir gjennomført uten at reporteren er synlig. Ved nærmere ettersyn ser jeg at reporteren er en kvinne, noe som står i kontrast til innslagetts mannlige voice over-stemme. Den kvinnelige reporteren har derfor ingen stemme i innslaget, da denne er overtatt av voice over. Publikum får høre Holmanns svar, men ikke spørsmålene som blir stilt. Dette er imidlertid ikke unikt for dette intervjuet i innslaget, de resterende intervjuene blir gjennomført uten at reporteren hverken ses eller høres. Når man bare hører en del av en samtale brytes sekvensen og deler av innholdet faller bort (Arminen 2007). Muligens kunne reporterens spørsmål her vært 'er det farlig å hente psykiatriske pasienter?' eller 'hvorfor havnet Kildal i denne situasjonen?' Eller som informantens muligens tenker seg, at spørsmålet ikke var stilt i det hele tatt. Da fremtrer Holmanns ytring som en appell, hvor publikum blir ansvarlige for å skape svaret i kraft av deres egen vurdering i forhold til budskap og avsenders ethos.

Informanten Anders kjenner ikke til Holmann, og var heller ikke oppmerksom på Holmanns ekspertstatus. Informanten hadde isolert sett ingen grov feiltolkning av budskapet, da det er nærliggende å tolke Holmanns uttalelser til gjerningsmannens/pasientens forsvar. Innslaget og innslagetts tittel: *manglet verneutstyr* tyder helhetlig på at avdelingssjef Per Arne Holmann mener det er viktig med kompetanse om psykisk syke og psykotiske mennesker, hvis man har som jobb å

håndtere slike pasienter. Dette er i tråd med uttalelsene fra politiets avdelingssjef som forteller at bruk av verneutstyr er noe som de unge nyutdannede er flinkere på. Ettersom informanten ikke har noen formening om at dette er et ekspertvitne, og Holmanns uttalelser ikke blir sett i sammenheng med den øvrig argumentasjonen som preger resten av innslaget, leter informanten etter andre skjema som passer innslaget. Oppfatningen er at dette er en representant for en organisasjon som støtter psykisk syke. Han uttrykker at denne personen er forkjemper for 'at de har rettigheter, de og!' (Anders: 159), og forstår ikke hvorfor denne personen får lov til å uttale seg: 'jeg husker at det var en som fikk komme til orde, og som forsvarte han litt da, at han var veldig redd og...og jeg forsto ikke helt hva hensiktene med det var, at han skulle på en måte forsvare han da, men det var nå det han uttalte' (Anders: 157). Resultatet som vist i siste sitat er at han ikke forstår hva hensikten med at denne personen uttaler seg. Hvorfor vil TV2 la denne personen få sendetid? Jeg skal nå forsøke å peke ut noen grunner til hvorfor produksjonen av dette innslaget ikke virker hensiktsmessig for informanten, da han misforstår Holmanns budskap og rolle. I klippet står Holmann på en gressplen utenfor det jeg antar er Lovisenberg sykehus. Sykehusets logo vises ikke i innslaget, og hvis publikum ikke kjenner igjen omgivelsene eller Lovisenberg sykehus, så vil ikke

Figur 4.40 Holmann, avdelingssjef ved Lovisenberg Sykehus.

mannens plassering på gressplenen gi et visuelt inntrykk av hvor han er. Det blir fortalt av voice over at Holmann er: 'avdelingssjef med mange års erfaring med å håndtere alvorlig syke pasienter (TV2 23.04.10)', men dette blir ikke sterkt vektlagt i intervjuet. Navnet på Holmanns arbeidsplass, Lovisenberg sykehus, blir ikke nevnt av voice over og vises bare i noen sekunder under Per Arne

Holmanns navn i bunnteksten. Introduksjonen av Holmann kommer også simultant med et bilde av Holmann der deler av skjermen er fylt av et svart felt, noe som avviker fra måten man vanligvis

Figur 4.41 Polititjenestemann uttaler seg foran politistasjonen

fremstiller ekspertvitner, eller andre myndighetspersoner som uttaler seg til pressen. Informanten heftet seg også ved at han bruker ordet 'redde'. I en medisinsk terminologi ville dette kanskje blitt kalt 'nervøse' eller 'paniske', men som vi kan se i Holmanns sitat snakker han også om realitetsbrist, vrangforestillinger og psykose, ord som lettere kan kobles til en medisinsk språkdrakt. Det er derfor ikke Holmanns

uttalelser som skaper informantens inntrykk, men snarere den visuelle fremstillingen av Holmann som ekspertvitne. Til sammenligning med intervjuene av politiets representanter, står politioffiseren foran politistasjonen med politiets logo godt synlig bak seg. Han er også antrukket uniform, noe

Figur 4.42 Politisjef Håvard Fjærli

som gjør at det er svært vanskelig å unngå å få med seg tilhørigheten til denne eksperten. I tillegg rapporterer han om saksgangen og forløpet før, under og etter drapet skjedde, i en språkdrakt de fleste kjenner igjen fra tidligere intervjuer med polititjenestepersonell. Dette gjelder også for politiets andre stemme, politisjef Håvard Fjærli. I innslaget

knyttes politiets stemmer tett opp mot Kildal, ettersom de i tillegg til å kommentere saken og forholdene rundt politiutdannelsen, også er hans kolleger. Dette kommer også til uttrykk i sendingen gjennom klippet som viser Kildals kondolanseprotokoll som står på politisjefens kontor.

I lys av Grabers forklaring på hvordan publikum trenger å hente tidligere informasjon i et mentalt arkiv er det nærliggende å tenke seg at mangelen på forankring til Lovisenberg sykehus og avdelingssjefens yrke lett ledet informanten til å vurdere budskapet i tråd med noe han selv hadde hørt tidligere. Graber mener også at gjenhenting er basert på hvor godt budskapet er framet for å passe til den individuelle informantens framing av budskapet (Graber 2001: 26). På grunn av at han ikke fikk med seg Per Arne Holmanns ethos på feltet, fylte han inn tidligere tillært informasjon på plasser der han var usikker på budskapet og budskapets avsender. Han kobler dette opp til en tidligere vist nyhetssak han har sett:

'Jeg kan tenke meg [det] har med de frivillige og...de har en sånn utrykningsenhet for psykiatriske pasienter da, som det har vært en del om i det siste, det kan ha med det å gjøre, jeg tror ikke det ble nevnt altså, men jeg vil anta at det har noe med den agendaen da, at man bør ha spesialister som rykker ut for folk som har psykiske lidelser da'

Anders: 157

Dette eksempelet viser hvordan det visuelle i tillegg til tett korrespondanse mellom modalitetene, også må forankres til hverandre visuelt, og hvordan man ved å utelate en god forankring kan risikere at informasjonen handler i feil skuff, eller blir tilskrevet feil avsender. Det indikeres ikke i informantintervjuet noen vesentlig forskjell fra spørreundersøkelsen. Ca. halvparten av personene i spørreundersøkelsen husket ingen ekspertkommentator fra dette innslaget (se spørreskjema 1, Appendiks), og den andre halvdelens svarer at hans ekspertiseområde er fra psykiatrien, ingen utdyper dette ved å nevne sted eller tittel.

Bemerkninger - visualitet

Før jeg avrunder analysedelen og viser hvordan funnene kan ses i et lengre og mer komplekst innslag skal jeg gjøre en oppstilling av de visuelle betraktninger jeg har gjort meg i løpet av analysearbeidet. For visuelle fremstillinger er det naturlig å trekke frem grafiske fremstillinger, de visuelle elementene i personifisering og informantenes erindring og resepsjon av visuelle elementer.

I de grafiske fremstillingene samles og repeteres budskapet, noe som har en positiv innvirkning på informantenes forståelse. De fire ulike grafiske fremstillingene som er behandlet i prosjektet viste ulik bruk av modalitetene og de grafiske fremstillingene som er gjentakelser av informasjon som allerede er omtalt i innslaget. Disse forbereder publikum på det som skal formidles, noe som fungerer hensiktsmessig fordi informantene husker store deler av informasjonen. De grafiske fremstillingene kan være komplekse, og levere mye informasjon på kort tid. Jeg vil hevde at resultatene i studien støtter Grabers teoretiske antagelser om at visuelle inntrykk blir lagret i mentale arkiv som er lettere tilgjengelig enn utsagn fremført uten en støttende visuell modalitet.

Som vi så i innslagene 'Parkeringsvakt i hundre', og 'En milliard skiller partene' har karakteroppbygging og fremstilling av personligheter en innvirkning på informantenes hukommelse. Det nære møtet med et menneske innebærer at man får fremstilt visuelle eller tekstlige nærbilder av personer, noe som formidler intimitet. Det finnes flere eksempler i informantintervjuene på at informantene husker og kjenner igjen ansikter. Helstrup og Kaufmann påpeker, som nevnt i teorikapittel, at mennesker har et eget system for å kode ansikter, og at dette er grunnen til at vi husker ansikter spesielt godt. Dette blir tydelig da kjente personer huskes av informantene, det er også påfallende hvor få navn som huskes i informanintervjuene, noe Graber (2001: 26) begrunner med at navn lagres på mindre tilgjengelige plasser i det mentale arkivet. Studien støtter også Iyengar og Kinders (1987) funn, om at fremstillinger med personfokus kan stå i veien for budskapet, fordi publikum kan tolke saken som noe som angår den fremstilte personen eller gruppen, og ikke noe som har betydning for samfunnet.

Forholdet mellom informantenes uttalelser og mediebudskapet er ofte preget av at informantene gjengir visuelle beskrivelser. Særlig hvis informantene ikke husker detaljer fra saken refererer de ofte til visuelle oppdagelser de gjorde seg mens de så innslaget. For eksempel fikk informanten David problemer når han skulle fortelle hva han husket fra innslaget 'Muslimskole i Oslo'. Når jeg spør om David husker noe konkret fra selve skolen, så sier han '*Jeg ser for meg den skoleboken, altså*' (David 125) og '*Jeg bet meg mest merke i bildene, jeg så på bildene, altså,*' (David 127).¹⁶ Denne handlingen kan ses som et eksempel på ren klassisk retorisk memoriateori. Memoriatorier sier noe om hvordan man best kan lære og huske et budskap ved å knytte de forskjellige deler av budskapet opp mot for eksempel forskjellige rom i et hus, eller ulike

16 Som omtalt i metodekapittel, så har jeg i noen tilfeller bedt informantene om å gjengi det de ser, enten fortell hva du så på nyhetene, som er en generell talemåte i forhold til handlingen det er 'å se nyheter', og til den mer spesifikke spørsmålformuleringen, 'kan du huske hva du så på skjermen under innslaget?', som er et direkte spørsmål rettet mot informantens minne av visuelle inntrykk. Det kan nevnes at eksemplene jeg nevner i dette kapitlet ikke er drevet frem etter spørsmål formulert omkring hva informanten *så* i innslaget.

kroppsdeler. Når man skal gjenhente denne informasjonen kan man se for seg huset å gå gjennom rommene å hente informasjonen som ligger der (Kjeldsen 2004: 267, Jf. Yates i Kjørup 1996: 219). I kognitiv psykologi kalles dette *visuell forestillingsinnkodning*, eller bildekoding (Helstrup og Kaufmann 2000: 173 - 174). En rekke eksperimenter har dokumentert bedre hukommelse ved bruk av memoriategnikker og bildekoding. Kombineres den visuelle forestillingen med interaktivitet forsterkes effekten ytterligere. Ved å aktivt benytte memoriategori kan man med enkle grep øke egen hukommelse, fordi den bygger på hjernens mentale prosesser og tokodingssystemet som består av både en verbal og en visuell kanal. Begge kanalene er like kapable til å behandle informasjon, og informasjonsprosessen kan bevege seg mellom de to kanalene. Når informantene gjengir visuelle beskrivelser av innslag de ikke husker godt, er dette fordi informanten prøver å rekonstruere saken å skape bilder for sitt indre øye, for å vekke andre minner fra innslaget.

Delt fokus

Tekst på skjermen forsvinner ofte med kortidsminnet. Med dette mener jeg ikke teksting til tale som omtalt i 'Parkeringsvakt i hundre', men tekst som oppgir informasjon om navn eller yrke, informerer om saker som overskrifter. Denne typen tekst er som nevnt over bare referert til ved to av 28 saker i informantintervjuene. Dette er ikke så unaturlig, da det er andre elementer som blir på skjermen over lengre tid, og som videre må bearbeides for at de skal arkiveres i langtidsmminnet. Som nevnt over er informasjon som navn og tall, i følge Graber, vanskelig å gjenhente da de lagres på mindre tilgjengelige steder. Et konkret eksempel på et tilfelle der teksten ble aktivt benyttet seg av er kommentert av to informanter. Innslaget *Livvakt på laksekonferanse* viser Kurt Oddekalv, med livvakt, når han deltar i paneldebatt på fiskerikonferansen i Frøya. Situasjonen rundt dette innslaget er bygget opp av ankers ingress, og overskriftsbildet. Disse forteller begge en historie om Miljøkjemperen Oddekalv som sammen med livvakt deltar på konferanse. Når innslaget dreier bort fra fokuset på Oddekalv, og mot fiskerikonferansen, og debatten som avrunder denne, presenteres et utsagn hvor Oddekalv kritiserer bransjen, videre får vi se hvordan to av salens publikum kritiserer Oddekalv, før Guttormsens utsagn avrunder innslaget. Personene som uttaler seg er tildelt en rolle. Oddekalvs ethos og agenda er presentert, og han er en miljøforskjemper som mener det er nødvendig med livvakt i møtet med oppdrettsnæringen. Publikum som uttaler seg er presentert. Disse er tilhørere fra oppdrettsnæringen, motstandere av Oddekalv. Ingen av deltagerne i panelet presenteres. En av Oddekalvs motdebattanter, professor i økonomi og fiskerifag Atle G. Guttormsen, ble lagt merke til av de tre informantene (Espen: 71, David: 73, Frode: 75). Informantene ønsker å vite hvem dette er og sjekker bunnteksten. Likevel glemmer de hva han heter, og hva han er professor i. Dette innslaget er preget av vittige kommentarer og sylskarp kritikk

Figur 4.43 Paneldebatt på Frøya

fra den, for informantene, ukjente professoren, noe som tydeligvis har vekket deres interesse. Grunnen til at informantene ikke husker detaljer vedrørende professoren, til tross for at de uttrykker interesse, er muligens at teksten på skjermen vises så kort at informantene ikke får tid til å fordøye dette samtidig som deres oppmerksomhet er rettet mot Oddekalv og Guttormsens ordkrig. Begge persepsjonskanalene er fulle, og det oppstår kognitiv overbelastning. Den visuelle delen viser paneldebatten, sett forfra fra distanse (fig. 4.43). I panelet sitter det syv personer, og til venstre for dem står ordstyreren. Når Guttormsen snakker er det kun bunnteksten som forteller seerne hvem han er. Hans monolog starter også mens kamera filmer en av salens tilhørere, slik at publikum ikke ser hvem som snakker. Den visuelle fortellingen skapes ved at salens publikum og debattantene filmes slik at man kan forstå at utsagnet vi hører er en del av en debatt. Når kamera flytter seg vises debattens publikum, slik kan seerne vurdere deres reaksjoner på Guttormsens utsagn. Det sier seg selv at når Guttormsen snakker, så er det ikke så lett å få øye på ham, der han sitter som nummer tre fra venstre. Hans verbale tilsvarende til Oddekalv blir formulert gjennom en sammenhengene uttalelse på 17 sekunder, på denne tiden flytter kamera seg fire ganger rundt om i salen og ender med et nærbilde av Oddekalv. Publikum får ikke se et nærbilde av Guttormsen som faktisk er den som snakker. Sammenhengen mellom den visuelle og den verbale modaliteten korresponderer, men et delt fokus i den visuelle fremstillingen gjør at det tar lang tid for informantene å finne ut hvem det er som snakker, registrere hvordan han ser ut, og sjekke hans navn og tittel på bunnteksten i nederste del av bildet.

Framing og spill på følelser

Nyhetsending nr.1 (TV2 21-nyheter 23.04.10) starter med en av «kveldens viktigste saker», og kveldens lengste innslag (4.57 min), en reportasje fra Frps landsmøte. Dette innslaget viser flere av funnene fra de sakene vi har sett på tidligere, og eksemplifiserer hvordan en tolkning av informantenes resepsjon fungerer i et lengre, og mer komplekst saksforløp.

Saken er tredelt, der første del omhandler partiformann Siv Jensens tale til landsmøtet, andre del omhandler en meningsutveksling vedrørende Terje Søviknes mulige gjensyn i rikspolitikken og siste del er en politisk kommentar fremført i dialog mellom kommentator Kåre Kristiansen og kveldens anker, Pål T. Jørgensen. Innslaget er sammensatt av modalitetene lyd, voice-over og direkte tale ved anker, taler og intervjuobjekter. Bilde, fra studio med anker og anker/kommentator kryssklippet med intervjuer og bilder fra talerstolen på Frps landsmøte. Og tekst (på skjermen) –

hovedsaklig i innledningen, ved Frps visuelle utforming av talerstol og logo og ved navn på sentrale aktører i bunntekst.

Innslaget er polyfonisk i kraft at det er mange stemmer som uttaler seg, enten fortløpende hver for seg, eller samtidig. For eksempel bruker voice over Siv Jensens kunstpauser og taleapplausen til å kommentere innholdet i hennes landsmøtetale. Anker, reporter/voice over og kommentator uttaler seg på vegne av TV2 og nyhetsredaksjonen, de er nyhetsinstitusjonens stemmer. Videre får vi se intervjuer av fire Frp-representanter, samt klipp fra Jensens og Søviknes taler.

Man kan si at denne saken også er delt mellom person og emosjonsfokus og det politiske saksfokus fordi den både berører innhold og gjennomføring av FrPs landsmøte og tilgivelsen av Terje Søviknes, en av partiets høyt profilerte politikere og ordfører i Os kommune. Saken blir først nevnt under 'kveldens viktigste saker', da med ingressen; *'Siv Jensen mener tiden er inne for å tilgi Terje Søviknes, ni år etter sexskandalen'* (Anker i TV2: 23.05.10).

Figur 4.44 På tide å tilgi Terje

Anker gjentar i sakens introduksjon; *'Frp's leder, Siv Jensen mener det er på tide å tilgi Terje Søviknes, det er nå ni år siden sexskandalen rystet partiet, på landsmøtet, som ble åpnet i ettermiddag, kan Søviknes bli innvalgt i sentralstyret'* (TV2: 23.04.10). Denne åpningsreplikken er fremført med introduksjonslogo oppe i venstre hjørne.

Denne viser et bilde av Frp-leder Siv Jensen på talerstolen og teksten lyder: *'På tide å tilgi Terje'*. (fig. 4.44) I åpningen rammes innslaget rundt sexskandalen som verserte i mediene for ni år siden¹⁷. Ved å gjentakende rette oppmerksomheten mot skandalen, og Jensens appell om å tilgi Terje får seeren inntrykk av at sexskandalen er et tema på landsmøtet. Når jeg spurte informant Anders om han husket fra gårsdagens sending, var det første som falt ham inn å formidle hans holdninger i forhold til Søviknes og sexskandalen: *'Ja, Frp. hadde jo en stor rolle i går, det var Søviknes med sexskandalen sin og landsmøtet'* (Anders: 51). Han ironiserer når han utdyper videre: *'så det er vel det første av det jeg tror de brukte mest tid på i går, det er jo gode gamle Søviknes er tilbake!'* (Anders: 53). Informanten kjenner til skandalen, og han har et emosjonelt engasjement. Han uttrykker blant annet at han *'forstår ikke at FrP er tjent med å ha sånne folk! (ler) Alle jeg har snakket med, mener jo det samme'* (Anders: 83) Han utdyper videre at Søviknes er en vemmelig og guffen person (Anders: 83, 85), og at han føler oppgitthet og vemmelse når han ser Siv Jensen

¹⁷ Referanse til liste med presseoppslag fra Søviknessaken, 2001: (BA: 2001)

(Anders: 59). Det kan også legges til at informanten på ingen måte sympatiserer med FrP. Dette kommer til uttrykk i uttalelser som at det ville vært *'fryktelig dumt hvis hun [Siv Jensen] skulle fått viljen sin'* (Anders: 59), og han mener at FrP hele tiden *'balanserer (...) på grensen der de hele tiden skal spille på fremmedfrykten politisk'* (Anders: 59). Jeg stiller en rekke oppfølgingsspørsmål om denne saken, og det viser seg at Anders ikke bare har fått med seg Søviknes og sexskandalen, han husker også mye fra resten av innslaget.

Figur 4.45 Landsmøtetale 2010

De tre ulike delene av talen det vises klipp fra er: Frp skal vinne valget i 2013, helsesektoren og muslimske ledere, eller i Jensens formulering: *'gretne gamle gubber som kaller seg for imamer eller mullaer'* (Jensen i TV2: 23.04.10). Etter seansen som viser utdragene fra Jensens tale har innslaget vart i over to minutter, og det er imidlertid ingen ting som tyder på at dette har noe med Søviknes eller tilgivelse å gjøre. Informanten husker og gjenforteller deler av innholdet i talen, men husker utelukkende de delene som formidles av Siv Jensen på talerstolen (2 av 3), og ikke de delene som voice over informerer om i tillegg (Anders: 67). Dette er nok et eksempel på at voice overs stemme forsvinner, hvis det er andre modaliteter som tar opp fokus. Informanten konsentrerer seg først og fremst om Jensens tale. Voice over snakker mens kamera skifter og viser responsen til tilhørerne. Bildene som viser tilhørerne er visuelt ganske komplekse fordi de viser mange mennesker, noen kjente fra media, andre mindre kjente. Det vises for eksempel nærbilder av flere unge piker. Hyppige skifter i kameravinkler vil tilføre nye visuelle inntrykk som publikum ikke er kjent med, og det viser seg i dette tilfellet at informanten ikke får med seg voice overs ytringer.

Figur 4.46 Søviknes forsvarer innføring av bompenger i Os

Det vises tre klipp fra ulike deler av Jensens landsmøtetale mens en ukjent voice over kommenterer deler av innholdet fortløpende. I den første delen veksles det på å vise klipp fra talen og mens publikums applaus vises kommenterer voice over det Jensen skal snakke om videre, og kommer med tilleggsopplysninger om de delene av talen som ikke er vist.

Innslaget går over i annen fase og vi får direkte overgang til klipp av Søviknes på talerstolen (fig. 4.46). Søviknes argumenterer i talen for at hvis de ønsker å komme i regjeringsposisjon, så må de posisjonere seg slik at de evner å få komme til forhandlingsbordet. Dette utsagnet er et forsvar mot kritikken Søviknes høster i Frp etter at han i 2004 gjennom kompromi støttet innføringen av bompenger

for å finansiere ny vei mellom Os og Bergen¹⁸. Anders har ikke kjennskap til kritikken som har vært rettet mot Søviknes innføring av bompenger: *'Jeg kan ikke huske at Søviknes kom til orde i det hele tatt, det var et lite innslag fra når han snakket på talerstolen, men hva han sa, det har jeg tydeligvis ikke fått med meg'* (Anders: 87). Jeg antar at denne delen av talen bare gir mening hvis man tidligere har tilegnet seg informasjon om bompenger-kritikken mot Søviknes. I likhet med hvordan informantene trenger å settes inn i det som foregår på skjermen, høre spørsmålene reporterne stiller for å oppleve å ha kontroll over begge sider av de tilstøtende parene, oppleves også denne delen av innslaget forvirrende. Klippet fra Søviknes tale gir ingen mening hvis man ikke allerede kjenner hans politikk eller kritikken han har vært utsatt for. Meningen bak Søviknes utsagn blir hengende i luften da voice over bryter inn og for fjerde gang i sendingen repeterer at det nå er ni år siden

Figur 4.47 Bompenger er en viktig prinsipp sak for FrP

skandalen der Søviknes innrømmet å ha hatt sex med en seksten år gammel jente. Voice over forklarer videre at Søviknes nå går for sitt rikspolitiske comeback, men på grunn av at han som ordfører i Os har stemt for å finansiere vegstrekningen mellom Os og Bergen med bompenger, står han i fare for å miste stemmer til Frps transportpolitiske talsmann, Bård Hoksrud. Bildet klipper og viser Hoksrud, og tre andre Frp-politikere som etter tur svarer på om Søviknes får deres stemme eller ikke (fig. 4.47). De intervjuede utdyper at bompenger er en viktig prinsipp sak for Fremskrittspartiet, ingen nevner sexskandalen. Voice over sier at Siv Jensen nekter å svare på hvem som er hennes favoritt, men mener hele partiet nå må tilgi Søviknes. På et ukjent spørsmål fra reporteren svarer hun: *'når*

Figur 4.48 S. Jensen er lei av hvordan Søviknes blir behandlet

han [Terje Søviknes] har fått fornyet tillit som ordfører i Os kommune, og hans nærmeste har tilgitt han, og har tillit til ham, så er det noen andre som også burde få det, jeg er veldig lei!, av hvordan han blir behandlet, uavhengig av denne saken' (Siv Jensen TV2- nyhetene: 23.04.10). På grunn av alvoret i stemmen og det at Siv Jensen virker svært berørt vurderer jeg at 'denne saken' handler om Søviknes tilgivelse etter sexskandalen. Jeg får ingen indikasjon på at dette har noe med bompenger å gjøre, selv om spørsmålet de andre Frp-representantene svarte på dreide seg rundt bompengerkonflikten. Hvis det er riktig som jeg antar, at Jensens replikk er et tilsvarende svar til sexskandalen, så er dette det eneste fragmentet i innslaget som omhandler dette, foruten om de jevnlig påminnelsene fra anker

18 Søviknes forsvarer bompenger i Os. NRK: 23.04.2010: <http://www.nrk.no/nyheter/verden/1.7094495>

og voice over. Politisk sett vedrører denne delen av innslaget bare to aspekter: 1) Søviknes forsøker å bli stemt inn i sentralstyret, og 2) Mange mener han ikke er en god kandidat pga hans støtte til bruk av bompengefinansiering.

Figur 4.49 Den gamle sexskandalen er ikke tema på FrPs landsmøte

I den siste og avsluttende delen av innslaget samtaler anker Pål T. Jørgensen med TV2s politiske korrespondent Stein Kåre Kristiansen via videooverføring fra Frps landsmøtelokaler til studio. Sexskandalen er fremdeles et tema for nyhetsredaksjonen. Jørgensen spør om Søviknes virkelig er tilgitt for sexskandalen. Det klippes slik at publikum bare ser videooverføringen av Kristiansen (fig. 4.49) når han sier «*ja! Fullt og helt og absolutt, den gamle sexskandalen er rett og slett ikke noe tema for noen her på Frps landsmøte, Det er en ikke-sak, de eneste som av og til tidvis drar denne saken frem, er vel akkurat oss i mediene.*» (Kristiansen TV2-nyhetene: 23.04.10) Videre plasserer også Kristiansen bompengekonflikten som grunnlag for at Søviknes ikke er favoritt til å bli innvalgt i sentralstyret. Innslaget slutter brått med en overgang fra Kristiansen til en teaser for nyhetsfrokost på lørdag, der en av sakene er FrPs landsmøte.

Får publikum til å hente frem gammel Søviknessak fra det mentale arkivet.

De gjentatte tilfellene der TV2, gjennom ankers introduksjon, voice over og kommentator, omtaler sexskandalen viser at dette er noe redaksjonen, ved å skape redundans, setter på agendaen. Dette kan sammenlignes med 'Frastjålet mailadresse', og hvordan Vanebo også blir framet som festløve gjennom bruken av illustrasjonsklippet fra 2001, og voice overs uttalelse om at Vanebo befant seg på bar da han oppdaget at hans mail var overtatt av hackere. I 'På tide å tilgi Terje' blir det også ganske tydelig at sexskandalen ikke er et tema for de andre aktørene som ytrer seg i saken. Utenom Siv Jensens svar på det ukjente spørsmålet hun fikk om Søviknes tillit innad i partiet, så er ikke sexskandalen berørt i innslaget. Anders legger for såvidt merke til Kristiansens kommentar om at det bare er mediene som tar opp denne saken med jevne mellomrom, men likevel husker han først at dette innslaget handler om Søviknes, og sexskandalen fra 2001. Han supplerer med å fortelle om Kristiansens uttalelse, og hvordan han mener TV2 likevel har oppfylt objektivitetskravet, selv om han opplever at de setter sexskandalen på agendaen, fremfor å ta opp andre saker fra landsmøtet:

'ehm, de ja de prøver å være objektive da, det er jo selvfølgelig atte når de da snakker om sexskandalen så er det jo en del snakk om at dette var et tema tydeligvis alle hadde glemt, et ikke-tema, det er bare mediene som som snakker om dette. jeg har jo inntrykk av atte ingen av de journalistene har noe sans for Frp da. og det tror jeg vel gjelder de aller fleste journalister i Norge, der er ikke sans for Frp og prøver å være objektive da, men, eh, ja. det kan være at jeg projiserer og, men som sagt det skinner igjennom at ingen liker de. Og for eksempel bare det å bringe opp sexskandalen i det omfanget er jo og på en måte et valg da! Et forståelig valg, det skjønner jeg like fullt. Så nei, men jeg, jeg syns det virket helt forsvarlig lagt frem hele den saken da. Nå vet ikke jeg om de egentlig hadde viktigere saker å legge frem da [fra landsmøtet], de trakk jo bare frem noen, det er jo selvfølgelig.'

Anders: 61

Det er tydelig at informanten selv føler at TV2 bevisst framer saken rundt sexskandalen, men han mener dette er gjort på en forsvarlig måte ettersom Søviknes, i hans øyne, er uegnet på grunn av sexskandalen han var innblandet i ni år tidligere. Slik vurderer han også at TV2 bør kommentere dette i forbindelse med valget av sentralstyrerepresentant, selv om dette avgjøres av de fremmøtte på landsmøtet. *'[Det var] mye frem og tilbake om man husket sexskandalen, der alle tydeligvis hadde glemt det, og bompengering som var det store. Det reagerer de (Frp) mer på enn å ha seks med 16 år gamle jenter (ler)'* (Anders: 55). Med denne kommentaren viser det seg at det er nettopp sexskandalen som er saken for informanten. Eller rettere sagt det er Frps manglende evne til å bry seg om sexskandalen som er saken. Informanten er emosjonelt engasjert, fordi han er uenig med og tar avstand fra FrPs politikk og deres holdninger. Men også fordi han mener Søviknes som person er ufyselig og dermed uegnet som politiker. Jeg antar at hans engasjement i forhold til Søviknes er det som gjør at denne delen av saken er det som huskes best i innslaget, og fra hele sendingen. Informanten husker mye fra de tre delene i innslaget. De funnene som har vært drøftet i oppgaven kan vi likevel også finne i dette innslaget. At informanten ikke husker de delene av Jensens tale som voice over informerer om, støtter funnet om at informasjon fremført av voice over ikke huskes like godt som utsagn fremført av mennesker man ser på skjermen. Innslaget viser også et tilfelle av manglende forankring og manglende tilstøtende par, slik vi så i innslaget 'manglet verneutstyr'. Dette vises ved at bakgrunnsinformasjonen om bompengekritikken mot Søviknes ikke omtales før etter Søviknes tale, slik at denne blir fremført uten kontekst. Karakterbyggingen av Søviknes er på en måte beskjedent fra nyhetsinstitusjonens side, men her har redaksjonen et grundig etablert skjema å bygge saken på, noe som gjentas totalt fem ganger i sendingen: Søviknes = sexskandale.

Bemerkninger - emosjoner

Et av analysepunktene som ikke kommer like sterkt til uttrykk i analysen som punktene for visuell og multimedial fremstilling, er emosjoner, og emosjonenes rolle i informantenes resepsjon. Jeg vil her oppsummere og eksemplifisere dette analysepunktet, da dette bød på særskilte utfordringer.

Fordi følelser er noe vi knytter sterkt til minnet kan sterke følelsesinntrykk enten tilsøre eller fremheve et saksforløp (Kjeldsen 2004: 215-217). Når vi gjenhenter informasjon følger den følelsen vi hadde da informasjonen ble lagret med til overflaten. I likhet med at ting vi har spist eller holdt på med når vi har opplevd noe sterkt følelsesfremkallende ofte blir assosiert med minnet. For eksempel hvor godt maten smakte på fjelltur kan overføres til at maten faktisk var god. Mange har blitt skuffet over hermetisk lapskaus når de lager den hjemme, den smakte mye bedre på fjellturen, gjorde den ikke? På samme måte er følelsesinntrykk man har under opplevelser noe av det som dukker opp når man åpner arkivet for å hente og supplere opplysninger til en sak. Det er en fysiologisk grunn til at de emosjonelle inntrykkene har lettere for å bli lagret i langtidsminnet. Menneskekroppen utløser en sterkere strøm av sentralstimulerende stoffer i blodstrømmen når den påvirkes av sterke emosjonelle inntrykk (Graber 2001: 35-36), og dette fører til at reaksjonene skjerpes og minnet blir mer mottagelig for oppfatninger. All forskning tyder på at visuelle fremstillinger hyppigere skaper sterke emosjonelle inntrykk, både fordi de er lettere å gjenkalle og fordi de er ligger nærmere en levende beskrivelse enn en verbaltekstlig fremstilling vil gjøre (Graber 2001: 34).

I informantintervjuene var informantenes emosjoner vanskelige å få tak på, og de fleste spørsmål rettet direkte mot emosjoner ble avvist. Jeg hadde sett for meg at det skulle være mulig å trekke ut emosjonelle utsagn som vedrørte enkeltsaker, og deres opplevelse av disse sakene. I stedet virker de fleste informantene forholdsvis likegyldige til sakene, og påstår selv at sakene ikke beveger dem. Dette betyr selvsagt ikke at det ikke finnes uttalelser i informantintervjuene som viser at informantene er emosjonelt påvirket. De emosjonelle ytringene kommer, som jeg har vist, først og fremst til syne i form av irritasjon. Denne irritasjonen oppstår ofte i forbindelse med egen innsats da informantene føler at de husker lite fra sendingen. Intern dissonans fører til den påfølgende opplevelsen av at nyhetsredaksjonen ikke har levert gode informative saker. Som nevnt, i den oppsummerende fremstillingen i innledningen til analysekapittel, mener alle informantene, utenom en, at de så nyhetene av plikt, og for å være gode samfunnsborgere. Når informantene blir oppmerksomme på at de ikke husker de ulike innslagene så godt som de skulle tro selv, reagerer de først med vantro over at de selv ikke hadde så god kontroll som de trodde. Likeledes er det svært sjelden at informantene har noe å utsette på nyhetsinstitusjonens troverdighet og saksfremstilling når jeg spør dem direkte.

Det er også et fellestrekk at informantene synes det er litt pinlig å gjenfortelle fra de sakene de selv mener har en lavere grad av nyhetsverdi. Som vist tidligere husket informantene de myke sakene svært godt. De husket og gjenfortalte levende og detaljert fra innslagene, til tross for at de

hverken var interesserte eller spesielt oppmerksomme, i følge dem selv. Informantene føler seg rett og slett litt overfladiske siden de husker disse sakene bedre enn saker som har større nyhetsverdi.

Intervjuer: Ja, du husker mye fra det innslaget.

David: (ler) er overfladisk! (peker på seg selv)

Intervjuer: Det var en sekvens i det innslaget der de viste han fra et forslag han hadde hatt tidligere?

David: Ja! Off, nå er jeg flau for at jeg husker .. jaja, det var fra kanskje 2001, så sto han og en annen på en bar og drakk, og så skulle de innføre, var det lettøl? i skolen.

David: 204-207

Et annet eksempel på irritasjon mot nyhetsinstitusjonens manglende formidlingsevne fremkommer når informantens Anders irriterer seg over nyhetsredaksjonens prioriteringer. Denne uttalelsen kommer tidlig i intervjuet, etter at informanten har snakket om den første saken i sendingen. På spørsmål om han husker flere saker, svarer han at han husker alle, men poengterer: *'Ja, det jeg bet meg mest merke i som jeg er misfornøyd med, er at de mest interessante sakene fikk så veldig kort spilletid [...] det fokuseres på, og er for lite utenriks, synes jeg, da'* (Anders: 97). Dette er informantens innledning for å snakke om sakene 'Ikke reis til Bangkok' og 'Bombeangrep i Bagdad'. Som nevnt i analysen fikk ikke informantens utbytte av disse sakene, til tross for at han er spesielt interessert i utenriksnyheter. Informantens Espen har en lignende reaksjon da det går opp for ham at han gjerne skulle visst mer om landbruksoppkjøret. Som et forsvar uttaler han: *'det var jo et veldig ensidig fokus, det var jo bare han som uttalte seg [...] skjønner ikke hvorfor de ikke har intervjuet noen fra det departementet [...] det burde vært det'* (Espen: 145) I de tilfellene informantene viser tydelig emosjonell bevegelse i forhold til saker er dette stort sett rettet mot personer, og da fortrinnsvis politikere. Noen karakterer er ufrivillig morsomme eller bare morsomme som bonden Dag Fosse og parkeringsvakten, Joe Binder. Politikere, som Siv Jensen, Trond Giske og Terje Søviknes er mislikt, provoserende eller ekle. Dette er uttalelser som ofte viser hva informantene synes om politikken også, men utfallet av informantens resepsjon av saken skapes like fullt i lyset av deres forforståelse av aktørenes personlighet.

Overraskende fremstilling

Innslaget *'Muslimskole i Oslo'* skiller seg ut fra de øvrige i forhold til emosjonelle uttrykk, direkte knyttet til sak. To av informantene uttrykker overraskelse for at innslaget ble positivt fremstilt, fordi de innledningsvis forventet en negativ fremstilling. Saken omhandler den muslimske skolen i Oslo. Bystyret i Oslo leverte inn en klage, og stilte seg negative til opprettelsen av skole, men ettersom

klagen ikke var begrunnet ble denne ikke tatt til følge av kunnskapsdepartementet. I sendingen har skolen fått klarsignal for oppstart. Espen (137) sier han fikk en god følelse av saken, og ettersom han ikke egentlig er positivt innstilt til at den muslimske skolen får klarsignal, uttaler han at han *'er manipulert!'*. David kaller innslaget for: *'et sånt lett og ledig innslag, i motsetning de fleste andre innslag som har med muslimer å gjøre, kanskje, at det var litt sånn på en måte en god, bra nyhet da [...] På en måte en balansert presentasjon av, av, av noe som har med muslimer å gjøre for en gangs skyld'* (David: 129). Informantene blir oppløftet av reportasjen fordi den ikke svartmaler muslimer¹⁹. Også David blir oppmerksom på at hans positive holdning til skolen kanskje er drevet fram av innslagets positive karakter, *'det høres spennende ut, men jeg merker nå at jeg begynner å tenke litt over det (ler)'* (David 131). Ved å frame saken rundt den forulempede part, muslimskolen, lykkes redaksjonen i å skape en for informantene oppsiktsvekkende positiv stemning, som tilslører det faktum at det i Oslo er godkjent oppstart og drift av en muslimskole. Informantene er lettet over at muslimene ikke blir negativt fremstilt i innslaget, da de opplever at et fiendtlig fokus rettet mot muslimer er urettferdig, men de er ikke positive til muslimskolen av den grunn. Det er interessant at informantene først blir oppmerksom på sin egen forståelse når de snakker om saken i intervjuet.

Bemerkninger - metodisk tilnærming

Det er på tide med en oppsummering av metodens funksjon i prosjektet, da dennes virkemåte er grunnleggende for å vurdere prosjektet. Jeg skal igjen ta utgangspunkt i innslaget 'En milliard skiller partene'. Som nevnt husket informant Espen flere opplysninger underveis i intervjuet. Første gang vi snakker om saken uttaler han at han ikke husker saken: *'ehhm nei, jeg kommer på en kommentar - han så vel ikke på de politikerne som voksne folk eller noe sånt og så sa han: selv om du er litt under vann så drukner du likevel, (ler) Jeg synes det var godt sagt, ja, Han var en morsom type, ja. Men noe mer enn det tror jeg ikke at jeg husker'* (Espen: 79). Først når jeg spør på et senere tidspunkt innser han at han kunne tenke seg å vite mer om saken, gjerne i form av et intervju fra motparten. Da kommer det også frem at han husker mer fra saken enn han tidligere gav inntrykk av (Espen: 145).

¹⁹ Jeg tar ikke stilling til om hovedvekten av nyhetsreportasjer som omhandler muslimer faktisk svartmaler denne gruppen, men svarene i informantintervjuene tyder på at informantene mener at dette er vanlig.

Der var det jo et veldig ensidig fokus, det var jo bare han som uttalte seg, men jeg antar, at det var jo snakk om 1.8 milliarder, og eller 800, 900 millioner eller noe sånt, det kom ikke klart nok frem hvorvidt det var den faktiske lønnen deres eller subsidiering og en del av lønnen deres, men det kom ikke godt nok frem, så jeg sitter igjen med inntrykk av at de 800 millionene, det er subsidiering av de bøndene, og det kunne det lett vært. Skjønner ikke hvorfor de ikke har intervjuet noen fra det departementet, hvilket departement er det? Hvertfall det departementet som representerer det bidraget, det burde vært det

Espen 145

Han husker likevel deler av det saken dreide seg om, at det er et økonomisk spørsmål som vedrører bøndenes økonomiske fremtid. Han får ikke med seg at det er en uoverensstemmelse mellom Bondeorganisasjonens krav og regjeringens bevilgning, og at forskjellen mellom det Bondeorganisasjonen vil ha, og det regjeringen tilbyr er over en milliard. Etersom han ikke er sikker på alle detaljene, så kan det tenkes at Espen initielt husket følelsen av at han ikke helt forsto sakens argumentasjon, og dermed avskrev at han husket noe fra saken. Graber (2001: 37) forklarer at slike magefølelser ofte ligger til grunn for menneskers beslutninger da mangel på fakta ofte fremtvinger en slik fremgangsmåte. Videre kan vi også si at at overveiende kognitive prosesser ofte tar lengre tid å etablere enn det tar å gjenkalle et inntrykk basert på magefølelse (Graber 2001: 37). Espens videre utdypning av det han husker viser konturene av hva et dybdeintervju kan tilføre studier på nyhetsforståelse. Informantens umiddelbare reaksjon var at dette var uklart, men etter å ha snakket litt om saken så kommer det frem at informanten egentlig husker mer enn han først har opplyst om. Som nevnt i metodekapittel ble fremgangsmåten i intervjuene endret etter at møte med en forholdsvis ordknapp informant som ikke var enkel å komme i dialog med. Resultatet ble i det intervjuet å gjennomgå sakene i to runder, slik at vi først fikk etablert hvilke saker informanten kunne huske, dernest kunne vi omtale de ulike sakene mer detaljert i andre runde. Denne teknikken gjorde det enklere å opprette en samtale i andre runde, ettersom informanten slapp å ha det påtrengende problemet med å huske alle sendingens saker hengende over seg.

En annen metodologisk del som krever en gjennomgang etter at analysen er gjennomført er intervjuguiden. Det hadde nok vært gunstig å utvikle en intervjuguide som er mer detaljfokusert enn det intervjuguiden i dette prosjektet har vært. Det var ikke mulig å gjøre dette i denne omgang fordi det rett og slett ikke var tid til å gjennomføre en grundigere foreløpig analyse av sendingene i tidspunktet mellom nyhetssendingen og informantintervjuene. For å opprettholde validiteten må man i studier av nyhetsresepsjon gjennomføre intervjuene i en reell kontekst. Hvis et fremtidig prosjekt skulle benyttet seg av en lignende metode ville jeg anbefalt å dele sendingen inn i kategorier, og slik undersøke grupper av spesifikke typer nyheter separat. På denne måten vil man kunne hente inn informasjon fra et større utvalg av informanter dog med et smalere og mer gjennomarbeidet analysemateriale i ryggen. Man ville likevel sett om noen typer innslag utpeker

seg fordi de huskes godt, slik myke saker gjorde i denne analysen. Videre kunne man med denne metoden innhentet opplysninger fra flere informanter etter en sending, da intervjuene ville hatt noe kortere varighet.

5 Konklusjon

Jeg har gjennom studien forsøkt å bevare fokuset på å besvare problemstillingen: Hva karakteriserer resepsjonen av uttrykk og innhold i TV2s nyhetssendinger? Resultatene i analysekapittelet fremgår som eksemplifisering av hvordan man ved å kombinere retorisk multimedie-analyse og resepsjonsanalyse med fokus på kognitivt orienterte teorier, kan vurdere publikums resepsjon og hvordan nyhetssendingens produksjonsvalg kan karakteriseres av publikum, og hvilke grep som kan bidra til å gjøre nyhetsprogrammet mer informativt. Dette prosjektet kan selvsagt bare si noe om denne gruppen av informanter, unge norske menn med høyere utdanning, og karakterisere deres forståelse av nyhetssendingen. Det hadde vært interessant å gjennomføre studien på andre grupper, for eksempel et eldre nyhetpublikum, eller et utvalg med større kvinneandel, for å vurdere hvordan andre grupperings resepsjon kan karakteriseres.

Da funnene i undersøkelsen stort sett støttes av tidligere relevante undersøkelser som omfatter et bredt utvalg, er det plausibelt at man vil finne lignende resultater i flere av operasjonaliseringskategoriene, også hvis man gjennomfører en lignende studie på et annet, eller større utvalg. Det er lite som tyder på at det vil påvises store ulikheter i forhold til korrespondanse mellom modaliteter, voice overs rolle og det visuelle betydning. Det vil muligens registreres større forskjeller i forhold til saker som er spesielt emosjonelt bevegende, og i beskrivelsen av emosjonenes rolle i publikums resepsjon. Som sagt er dette et område jeg fant vanskelig å analysere med utgangspunkt i mine informantintervju. Her er det et stort potensiale for metodeforbedring, og muligheter for funn som kan være svært fruktbare for videre forskning på feltet.

Vi kan ikke snakke om spesielt interessante saker, da informantene kategorisk avviser at de finner viktig de sakene de faktisk husker godt. Informantene sier derimot flere ganger at saker de ikke husker er interessante, og at de skulle ønske de visste mer om disse, eller at de husker at de forsøkte å følge med når de så innslagene. Jeg kan ikke ta stilling til om dette er fordi informantene ønsker å fremstå som opplyste og samfunnsengasjerte, og at det derfor er flaut for dem å ha problemer med å huske sentrale detaljer i saker de selv omtaler som viktige. Funnene i analysen tyder på at innslagenes produksjon ikke alltid virker hensiktsmessig for informantene, og peker i retning av at manglende interesse fra informantene ikke nødvendigvis er grunnen til at de ikke husker hele eller deler av innslagene. Tidligere studier har funnet at legitimeringsgrunnen er viktig

for publikum, og at deres nyhetsinteresse ofte er skapt av en pliktfølelse etter å fremstå som nettopp samfunnsengasjerte. Jeg kan ikke påvise at informantene i dette utvalget er mer interessert i underholdning og myke saker, da de selv sier de ikke er det. Her antar jeg at det er en god blanding av de myke sakenes uttrykksform og underholdende innhold som vekker informantenes interesse, og som gjør at de husker innslag med tabloide kvaliteter best. Jeg kan trygt si at informantene som regel var overrasket over hvor mye de husket fra de myke sakene og hvor lite de husket fra saker av større betydning for dem. Graber (2001: 147) påpeker i oppsummeringen av sitt eget prosjekt at nyhetene med fordel kan produseres for å vekke seernes følelser. Funnene i dette prosjektet tyder også på at engasjement og emosjonell bevegelse er en viktig faktor for seernes hukommelse av sakene i ettertid. Det viser seg likevel at kombinasjonen av for eksempel politikk og emosjonell appell kan stå i veien for det politiske budskapet.

Viktig er det også å vurdere om innføringen av dramatiske bilder kan korrespondere med direkte tale, intervjuer og saksfokus. I innslaget 'Ikke reis til Bangkok' benyttes dramatiske bilder fra gatene i Bangkok, og UD fraråder nordmenn å reise dit. De to modalitetene forteller den samme historien, at det er urolig i Bangkok, men korresponderer likevel ikke. Ankers tekst refererer ikke det som skjer på skjermen. Det vil være tidkrevende og i noen tilfeller umulig å lage reportasjer som tar hensyn til alle funnene jeg har skissert i oppgaven. Dette gjelder spesielt utenriksreportasjer og andre nyheter som må produseres raskt, og uten intervjuobjekter, reportere på stedet eller eksperter. Disse står i kontrast til for eksempel saker som 'Parkeringsvakt i hundre', som kan ha ligget ferdig produsert i lengre tid.

Et operasjonaliserings-punkt som også hadde vært interessant å vurdere i fremtidige studier er tidsbruk i nyhetssendingen, noe det ikke var rom for gjennomføre i dette prosjektet. For eksempel bør innslagenes helhetlige lengde samt lengden på grafiske fremstillinger og intervjuer vurderes opp mot publikums resepsjon. Det vies svært lite tid til enkelte innslag og intervjuer, og det er tydelige tegn på at store deler av budskapet forsvinner ved for raske sceneskifter. Informantene får ikke muligheten til å sette seg inn i en scene, prosessere budskapet og fordøye dette, før neste scene, intervju eller sak er påbegynt. Dette viste jeg gjennom de korte sakene og hvordan disse i mange tilfeller blir husket bare hvis man har hørt om saken tidligere. Saken 'En milliard skiller partene' viser også hvordan møtet mellom regjeringen og Bondeorganisasjonen blir viet lite tid i forhold til intervjuet med Dag Fossen. Her blir det politiske budskapet i saken undertrykket av personifiseringen av bonden.

I intervjuer virker det som det er viktig å forankre personen til sin rolle slik at denne ikke forblir uklar. Dette kan gjøres ved å la publikum høre tilstøtende par i dialogen, altså spørsmålene reporterer stiller, slik at de kan vurdere kommunikasjonen fra den konteksten den er ment å være i.

Dette ser vi i intervjuet med Holmann, avdelingssjef ved Lovisenberg Sykehus. Den visuelle fremstillingen lykkes ikke i å vise hvor eller hvem Holmann er, og når publikum ikke får høre spørsmålet reporteren mener det er av interesse at han svarer på, stilles tolkningsmulighetene for hans svar åpne. Nyhetssendingen er et lappeteppe av innslag av ulike karakterer, og fra ulike deler av verden, og publikum må hoppe mellom saker og formidlingsmåter som ikke nødvendigvis har noen forbindelse, men som alle behøver tolkning. Dette krever struktur i oppbygningen, korrespondanse mellom de ulike modalitetene og tid til å skape en gjennomgående kontekst som tydelig viser avsender.

Et annet punkt knyttet til voice overs rolle, er hvordan flere modaliteter muligens skaper kognitiv overbelastning, hvis modalitetene ikke forteller den samme historien, og korresponderer. Dette henger sammen med teorier om hvordan syn, lyd og verbale inntrykk må passere gjennom ulike kanaler for å entre arbeidshukommelsen, og hvordan bruken av flere kanaler kan forsterke oppfatningen av budskapet hvis disse forteller den samme historien. Dette kan også virke mot sin hensikt hvis for mange ulike modaliteter og budskap skaper kognitiv overbelastning. Vi har sett i analysen at voice overs stemme virker å være det første som forsvinner fra informantenes hukommelse når flere modaliteter konkurrerer om oppmersomheten. I situasjoner der voice over og et vist intervjuobjekt forteller det samme, som i 'Frastjålet mailadresse', husker informantene det som blir formidlet av mennesket på skjermen, og ikke voice over-stemmen som står på utsiden.

Innledningsvis lurte jeg også på om informantene baserer sin nyhetsforståelse på realisme eller fiksjon, Høijer har funnet at nyhetsgenren ofte tolkes som realisme. Som nevnt er informantene i utvalget lite kritiske til nyhetsinstitusjonens valg, og de mener stort sett at sakene er fremstilt rettferdig. Når jeg spør dem direkte viser de en nesten overdreven tro på at det de ser på nyhetene er fremstilt slik det bør være. Bare i tilfeller der deres egen forståelse fremstår som mangelfull anklages nyhetsredaksjonen for å ha fremvist saken for dårlig, eller med en skjev fordeling av tid til ulike parter. Det hører likevel med at informantene ved flere anledninger registrerer redaksjonens oppbygning av saker, hvordan ulike deler klippes sammen for å skape et inntrykk, eller hvordan de tydeligvis ønsker å sette en sak på agenda. Når informantene registrerer slike grep betyr dette også at de forholder seg til at sendingen er satt sammen av flere deler, og at nyhetsinstitusjonens bilde av en sak representerer nettopp redaksjonens versjon. Man kan derfor si at informantene forholder seg til nyhetssendingens fiksjon, men at de stort sett stoler på nyhetsinstitusjonen, og de valg redaksjonen tar.

6 Litteratur:

Allern, Sigurd (1993): *Nyheter og kildemakt* s.15-30 i Hagen, Ingunn og Helland, Knut (red)(1993): *Verda på skjermen: Om nyheter og fjernsyn*, Det norske samlaget, Oslo

Andersen, Lars Pynt (2002a): *Lesernes nyhetsbuffet – en knap så trekantet modell* kap. 10 i Kock, Christian (red.) (2002): *Forstå Verden – politisk journalistikk for fremtiden*. Samfundslitteratur, Fredriksberg

Andersen, Lars Pynt (2002b): *Mere forståelig formidling: virker det?* kap 11. i Kock, Christian (red.) (2002): *Forstå Verden – politisk journalistikk for fremtiden*. Samfundslitteratur, Fredriksberg

Aristoteles (1999): *Den nikomakiske etikk*. Oversatt av Ø. Rabbås og A. Stigen. Bokklubbens Kulturbibliotek. Oslo

Arminen, Ilkka (2007): *The abstract art of adjacency pairs* Discourse and Society nr. 18, 2007

Brunsdon, Charlotte og Morley, David (1978): *Everyday television: «Nationwide»*. British Film Institute, London

Eide, Martin (2002): *Nyhetens Interesse* Universitetsforlaget, Oslo

Gentikow, Barbara (1999): *Cultural studies og kvalitative resepsjonsstudier*. kap.8 i Gentikow, Barbara (red.)(1999):*Medievitenskap bind 3: Medier og brukere*. Fagbokforlaget, Bergen

Gentikow, Barbara (1999a): *Kartlegging av et felt* kap.1 i Gentikow, Barbara (red.)(1999): *Medievitenskap Bind 3. Medier og brukere*. Fagbokforlaget, Bergen

Gentikow, Barbara (1999b): *«Uses and gratifications»- Tankegang og funn* kap.5 i Gentikow, Barbara (red.)(1999): *Medievitenskap Bind 3. Medier og brukere*. Fagbokforlaget, Bergen

Gentikow, Barbara (2005): *Hvordan utforsker man medieerfaringer? kvalitativ metode*, ij forlaget AS, Kristiansand

Gentikow, Barbara (2008): *Mediepublikumet i en brytningstid: Revitaliseringer og transformasjoner* Norsk Medietidsskrift, s. 84-104 nr. 2 årg. 15, Universitetsforlaget

Graber, Doris A. (2001): *Processing Politics- Learning from Television in the Internet Age*, the University of Chicago Press, Chicago & London

Hagen, Ingunn (1992): *News Viewing Ideals and Everyday Practices: The Ambivalences of Watching Dagsrevyen* Doktoravhandling, Institutt for Medievitenskap, Universitetet i Bergen

Hagen, Ingunn og Helland, Knut (red)(1993): *Verda på skjermen: Om nyheter og fjernsyn*, Det norske samlaget, Oslo

Hagen, Ingunn (1998): *Medias Publikum – Fra mottakar til brukar?* Ad Notham Gyldendal, Oslo

Hagen, Ingunn og Wasko, Janet (red),(2000): *Consuming Audiences? Production and Reception in Media Research*, Hampton Press inc. Cresshill, New Jersey,

Hall, Stuart (1973): *Encoding and decoding of the Television Discourse* Centre for Contemporary Cultural Studies, the University of Birmingham

- Hall Jamieson, Kathleen (1993): *Dirty Politics- deception, distraction and democracy*, Oxford University Press, New York
- Helland, Knut (1999): *Nyhetsinstitusjonens tekster*. Kap.8 i Larsen, Peter og Hausken, Liv (red.) (1999): *Medievitenskap Bind 2. Medier- teksteori og tekstanalyse*. Fagbokforlaget, Bergen
- Helstrup, Tore og Kaufmann, Geir (2000): *Kognitiv Psykologi* Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS, Bergen
- Hjarvard, Stig (1999): *TV-nyheder i konkurrence* Samfundslitteratur, Fredriksberg
- Højjer, Birgitta (1991): *Lustfylld glømska, kreativ illusion ock realitetsprövning om publikens tankeprocesser vid tittande på fiktion og fakta*, Swedish Broadcasting Corporation, Audience and Programme Research Department, rep. no. 15. Stockholm
- Højjer, Birgitta (2000): *Audiences' Expectations and interpretations of different Television Genres: A Sociocognitive Approach* kap.10 i Hagen, Ingunn og Wasko, Janet (red.), (2000): *Consuming Audiences? Production and Reception in Media Research*, Hampton Press inc. Cresshill, New Jersey
- Højjer, Birgitta (1995): *Genre föreställningar ock tolkningar av berättande i TV*, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, JMK
- Iyengar, Shanto og Kinder, Donald R. (1987): *News that matters: Television and American opinion* University of Chicago Press, Chicago
- Jensen, Klaus Bruhn (1986): *Making Sense of the News. Towards a Theory and an Empirical Model of Reception for the Study of Mass Communication*, Aarhus university press, Aarhus
- Johannesson, Kurt (2003): *Ta ordet, ti øvelser i praktisk retorikk*, Aschehoug, Oslo
- Kjeldsen, Jens E. (2002): *Visuel Retorik* Dr.Art avhandling i retorik og medievidenskab ved institutt for medievitenskap. Universitetet i Bergen
- Kjeldsen, Jens E. (2004): *Retorikk i vår tid - En innføring i moderne retorisk teori*, Spartacus, Oslo
- Kjeldsen, Jens E. (2006): *The Rhetoric of PowerPoint*, Seminar.net – Internasjonal journal of media, technology and lifelong learning. Vol. 2 – Issue 1 – 2006.
- Kjeldsen, Jens E. (2010): *Billeder på væggen, Retorisk og didaktisk brug af præsentationsteknologier* i Kent Adelman (Red.) (2010), *Sjunde nationella konferensen i Svenska med didaktisk inriktning*, SMDI Malmö
- Kjørup, Søren (1996): *Menneskevidenskaberne, Problemer og traditioner i humanioras videnskabsteori* Roskilde Universitetsforlag, Fredriksberg
- Kock, Christian (red.) (2002): *Forstå Verden – politisk journalistikk for fremtiden*. Samfundslitteratur, Fredriksberg
- Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2009): *Det kvalitative forskningsintervju*, 2. utgave. Gyldendal Norsk Forlag, Oslo
- Larsen, Peter (1993): *Tv-nyheter og representasjon* s. 104-119 i Hagen, Ingunn og Helland, Knut (red.) (1993): *Verda på skjermen: Om nyheter og fjernsyn*, Det norske samlaget, Oslo

Lindlof, Thomas R. (1995): *Qualitative Communication Research Methods*, SAGE Publications

Mayer, Richard E. (2009): *Multimedia Learning* Second edition, Cambridge University Press, New York

Mayer, Richard E. (Red) (2005): *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*, Cambridge University Press

Messaris, Paul (1997): *Visual Persuasion, The Role of Images in Advertising*, Sage Publications, California

Morley, David (1980): *The « Nationwide» Audience. Structure and decoding* British Film Institute, London

Nisbett og Ross (1980) *Human Inference: strategies and shortcomings of social judgement*, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, NJ

Schegloff, Emanuel A. og Sacks, Harvey (1969): *Opening up closings* Department of sociology, Columbia University, New York

Schudson, Michael (1995): *The Power of News*. Harvard University Press, London

Sørensen, Bjørn (1993): *Fjernsynsnyheter som dokumentarfilm – tradisjon og praksis* s. 120-132 i Hagen, Ingunn og Helland, Knut (red)(1993): *Verda på skjermen: Om nyheter og fjernsyn*, Det norske samlaget, Oslo

Elektroniske ressurser

Statistisk sentralbyrå: *Norsk Mediebarometer*: sjekket 18.01.11

<http://www.ssb.no/medie/sa113/oversikt.html>

James Hookway (2010): *Spreading Violence Locks down Bangkok* Wall street Journal 20.05.10: sjekket 09.12.10

http://online.wsj.com/article/SB10001424052748703957904575253500682147826.html?mod=WSJ_hps_MIDDLEFifthNews

Ken Andre Ottesen og Torunn A. Aarøy (2001) *Terje Søviknes: Hele landets vits* BA (23.02.2001): sjekket 18.01.11 <http://www.ba.no/nyheter/politikk/article310039.ece>

Toralf Sandø (2009) *Baasland blir seniorrådgiver* Aftenbladet (17.07.09): sjekket 27.01.11 http://www.aftenbladet.no/livssyn/1054809/Baasland_bli_seniorraadgiver.html

Anja Tho Gunnarsen (2010): *Mann pågrepet og siktet for politidrapet i Mo i Rana*, TV2: sjekket 11.02.11 <http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krim/mann-paagrepet-og-siktet-for-politidrapet-i-mo-i-rana-3190102.html>

TV2 (2010) *Krever erstatning etter politidrapet*: sjekket 11.02.11

<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krever-erstatning-etter-politidrapet-3332272.html>

Illustrasjoner

Figur 2.1: Mayer, Richard E. (2009) *Cognitive Theory of multi-media learning*, Multi-media Learning, Cambridge University Press, New York,

Fig. 4.1-14: *Parkeringsvakt i hundre* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 23.04.10, 21.00

- Fig. 4.15-16: *En milliard skiller partene* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 07.05.10, 21.00
- Fig. 4.17-21: *Ikke reis til Bangkok* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 23.04.10, 21.00
- Fig. 4.22-25: *Blodig dag i Bagdad* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 23.04.10, 21.00
- Fig. 4.26-28: *15 år gammel gutt dømt til samfunnsstraff* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 31.04.10, 21.00
- Fig. 4.29-33: *Bodil Baasland siktet for bedrageri* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 07.05.10, 21.00
- Fig. 4.34: *Oljekatastrofen* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 31.04.10, 21.00
- Fig. 4.35: *Forsøker å tette oljelekkasjen* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 07.05.10, 21.00
- Fig. 4.36: *Regjeringen fjerner avgift* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 31.04.10, 21.00
- Fig. 4.37: *Mørkt for Brown* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 31.04.10, 21.00
- Fig. 4.38-39: *Frastjålet mailadresse* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 07.05.10, 21.00
- Fig. 4.40-42: *Manglet verneutstyr* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 23.04.10, 21.00
- Fig. 4.43: *Livvakt på laksekonferanse* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 07.05.10, 21.00
- Fig. 4.44-49: *På tide å tilgi Terje* (2010) TV2-nyhetene, TV2, 23.04.10, 21.00

7 Appendiks

Appendiks 1 - Intervjuguide

Innledende spørsmål

For å etablere om informanten har et «aktivt» forhold til nyheter.

- Beskriv omstendighetene du så nyhetssendingen i. Var du hjemme hos deg selv? Var du alene, sammen med familien eller med venner? Ble du avbrutt av telefon, barn e.l. Forlot du sendingen for å gjøre andre ting, klesvask e.l.?
- Hvor oppmerksom var du når du så nyhetssendingen i dag, og er du vanligvis like oppmerksom?
- Hvorfor ser du på nyhetene?
- Hvor ofte ser du nyheter?
- Hvor ser du nyheter?
- I hvilket medie bruker du mest tid på nyheter, avis, radio nett, fjernsyn?

Genre

For å få et inntrykk av hvor bevisste informantene er på nyhetene.

- Med egne ord: Hva er en nyhetssending?
- Hvordan vil du beskrive innholdet i en nyhetssending? Forløp, hva skal være med?
- Hvem er ansvarlig for innholdet i nyhetssendingen?
- Hva liker du ikke at de forteller om i nyhetene?, Er det noe som ikke passer inn?
- Hvordan vil du forklare forskjellene i en nyhetssending i forhold til andre genre som for eksempel dokumentar?

Nærhet og hukommelse

- Er det ett eller flere innslag eller et elementer du husker spesielt godt fra nyhetssendingen?
- Hvorfor husker du dette/disse innslaget/innslagene?
- Hvilke andre innslag husker du fra nyhetssendingen?
- Hvordan følte du denne saken/temaet ble presentert i sendingen?
- Hvilke/hvor mange sider ble representert?
- Hvor godt kjente du til dette fra tidligere?
- Hvilke av disse sakene er viktig for deg?

Visuelle betraktninger

- Husker du noen av bildene i dette innslaget? Hva viste de?

Dette punktet løper hele tiden sammen med spørsmål om sendingens ulike saker.

Troverdighet

- Hvordan plasserte denne nyhetssendingen seg i forhold til dine forventninger?
- Var det saker som skilte seg ut/ var uvanlige i kveldens sending? Hvilke og hvorfor?
- Hva tenker du om ulike personer i sendingen?
- Det som ble vist i X innslaget, gir nyhetssendingen et klart bilde av hva som har skjedd? De som uttalte seg, var det riktig at akkurat disse snakket om hendelsen? Var det noen de burde ha spurt, men som ikke uttalte seg i sendingen?

Avsluttende debriefing

- Da har jeg stilt de spørsmålene jeg ville stille, har du noe mer du vil si eller spørre om før vi avslutter?

Appendiks 2 - Spørreskjema-undersøkelse

Sporreskjema - TV2s 21 nyheter 23.04.10

Tidsmerke	4/23/2010 23:06:04	4/23/2010 23:17:23	4/23/2010 23:33:47	4/24/2010 0:31:30	4/24/2010 11:25:10	4/24/2010 11:45:40	4/26/2010 8:35:58
Alder	50 eller over	50 eller over	30-35	30-35	30-35	30-35	30-35
Kryss av for kjønn	Mann	Kvinne	Kvinne	Mann	Mann	Kvinne	Mann
Har du sett/lest nyheter via andre kanaler/aviser/nett i tiden mellom 21-nyhetene, og besvarelsen av dette skjemaet? Hvis ja, nevnt hvilke.	nei	nei, har ikke det	Nei		div. nett aviser	Nei	nei
Hva mener Frps Siv Jensen om helsenorge?	hun kalte det for spøkelse fra kommunisttiden	dårlige greier, sammenlignet det med russland eller soviet.	At det er på et uakseptabelt nivå	køer minner om sovjet, det suger altså balle...	helsekøene minner om gamle kommuniststater		At det er dårlig og minner om sovjettiden
Hvilke to roller har Paul Christian Rieber, og hva blir GC Rieber Oils kritisert for?	Rolle som eier og styreformann i GC Rieber Oils, og han er president i NHO. GC Rieber Oils er kritisert for å handle olje fra vest sahara, som er et okkupert område. Og å inndra tollbeskatning for oljen de importerer.	Han er styremedlem i GC Rieber og ledr i NHO. For å handle olje med vest sahara.	Fikk ikke med meg hvilken to roller han har, men de blir kritisert for å feilmerket sendingene fra Vest-Sahara	han er leder for selskapet som importerte fiskeolje fra vest-sahara med dokumenter fra marocco, og i tillegg er han leder for en klubb som samler på frimerker (neida, jeg husker ikke)	NHO leder og styreformann i GC Rieber, handel med vest sahara		NHO president og direktør i GC Rieber, blir kritisert for å undra toll på import av olje fra Vest Sahara
Skattedirektoratet må erkjenne å ha tatt feil i en sak mot Svein Johnsen. Hva dreier saken seg om?	Dreier seg om at han har undratt beskatning fra dyr han kjøpte på orderudgård, som han flyttet til et sted i nordnorge. Og alte opp for salg av slakt. Det tapte fylkesskattekontoret med brask og bram. Han skal søke erstatning - holdt på i åtte år.	Kyrene fra orderud som reiste helt til Tromsø, han ble anklaget for skatte og momsunddragelse etter å ha alet dyrene opp for slakt, misbrukt subsidierett og tilskudd.	Han hadde kjøpt dyrene fra Orderud gård og i den forbindelse hadde skattedirektorat et gjort en feil med noen tall, men det kom dårlig frem hva som var gjort galt.	spenn. fyren handla inn noen kjyr fra orderudgården, frakta de til nord, avla og drepte de... ble så krevd for en million og 70 tusen fra to direktorater...	staten mente han drev med momsundragelse	De krevde feil for mye skatt, stort beløp. Han fikk dårlig kreditt med bankene etter det.	Moms på kjøp av kyr

Hva mener LO at handelsministeren må prioritere?	LO og fagforeningsfolkene sier at han må vende fokus mot Norge, klippe snorer i Norge og ikke bare i utlandet. Mer opptatt av fine forsamlinger enn å gjøre jobben sin.	Han må prioritere å klippe snorer i Norge, ikke bare utlandet, og norsk industri.	At han må få Hydro til å investere i norske industrianlegg	underlivsvekst. (?)	innlands industri	innenriks ting	Innenriks næring
Hvorfor advarer norske myndigheter mot å reise til Bangkok, og hva er bakgrunnen for dette?	De advarer fordi det er heftige voldelige demonstrasjoner, myndighetene har ikke kontroll.	Politiske demonstrasjoner og uroligheter i Bangkok. Det er farlig å reise	pga demonstrasjonene rødtroyene holder på med i Bangkok	Ustabile tilstander, opprørstilstander. The force is strong in the rebellion...	politisk uro og terror i landet		Opptøyer i Bangkok, Rødskjortene kritiserer regjeringen
Hvorfor har minst 60 mennesker mistet livet i Bagdad i dag?	Bombeeksplosjon, en eller flere	husker ikke	?	big boooooom.... (og over hundre skadde)	sjølvmoordsbomber	bomber	Bilbomber
Innslaget om politidrapet hadde med en ekspertkommentator. Hva var hans ekspertiseområde?	45 år, mørk, trend til mindre bruk av verneutstyr blant erfarne politifolk	han hadde ikke brukt vest fordi den avdøde trolig ikke opplevde situasjonen som alvorlig nok.	?	psykolog og sjef for noe psykologisk, -dype greier.. men han mener psyke folk kan reagere kraftig på autoritære inngrep i privatlivets suicidale glød...	psykiatri	psykiske sykdom	Psykiatri
TV2 reporter Elin Sørsdal intervjuer en parkeringsvakt fra Bronx. Hva er spesielt med ham?	Han var 100 eller 101 år gammel og hadde jobbet uten pansjon, hvær dag siden han ble pansjonert fra sin kokkestilling i forsvaret.	Han er 100 år, og hadde vært i marinen før, og ville ikke sitte på en benk, han hadde masse venner og var velkommen i alle restauranter.	At han var 100 år og jobbet enda. Var glad for at han fikk jobbe.	duden er 100.... (år), og drikker et glass vin hver dag...	han var 100 år	Han er 100 år og fremdeles i jobb.	Han er 100 år og fortsatt i jobb
Hva frykter Avinorsjefen?	Et vulkanutbrudd fra Hekla skulle bryte ut.	Frykter Katla, bl.a.	?	aids	utbrudd fra Ketla		At Katla skal få utbrudd
Vulkanutbruddet på Island har skapt problemer for bl.a. norsk reiseliv. Hva mener NHOs reiselivsråd redningen blir?	at nordmenn må bruke mer penger på å feriere i Norge.	At nordmenn må reise mer i Norge.	At de får støtte til å reklamere for Norge som feriested.	turismefokus innad i dette überherliche landet Norge....	satse på innlands reiser og turistmål i Norge for nordmenn	Å få norsk folk å ta ferie i Norge i år	Folk reiser mer påferie i eget land

Sporreskjema TV2-nyhetene 30.04.10

Tidsmerke	4/30/2010 22:17:39	4/30/2010 22:18:27	4/30/2010 22:50:06	4/30/2010 23:10:39	4/30/2010 23:16:08	4/30/2010 23:24:54	5/1/2010 11:45:22	5/1/2010 11:52:37	5/1/2010 11:56:30
Kryss av for alder	50 eller over	50 eller over	50 eller over	24-29	24-29	24-29 **	36-49	30-35	30-35
Kryss av for kjønn	Kvinne	Kvinne	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne	Mann	Mann	Kvinne
Har du sett eller lest nyheter via andre kanaler, aviser eller nett, i tiden mellom 21-nyhetene og besvarelsen av dette skjemaet? Hvis ja, nevnt hvilke.	nei	nei	nei	Nei	Nei	Nei	nei	div nettaviser	nei
Hvor gammel var eleven som omkom? Og hvor kom han fra?	han var fransk	De sa både 13 og 15 år. Fransk	15 år gammel fransk gutt	15 år, jeg mener han var fransk	15 år, frankrike	han var en 15 år gammel fransk mann	15, jeg mener han er fransk men i innledningen sa de eleven fra spania.....	15 år Frankrike	15 Frankrike
Hvilke stater kan være truet av oljesølet utenfor kysten av USA?	det er florida og louisiana, og texas	Florida, Louisiana	louisiana, florida, texas, hele mexicogulfen	Florida, Typisk, var mer opptatt av Norske forhold, og noen norske politikkeres bekymring angående oljeutvinning i Nord-Norge.	Louisiane og Florida. Ulykken skjedde i Mexico Gulfen, vil sannsynligvis påvirke statene i nærheten, med kystlinje til Gulfen.	Florida husker jeg, men hadde et større fokus på norske forhold og politikere som stilte seg kritisk angående oljeutvinning i Nord Norge på grunn av samme problem som oppstod i USA	louisiana og florida	Louisiana og miami	Florida,
Hvilket oljeselskap eier platformen?	BP	BP	BP	exxon (?)	BP	Exxon?	BP	BP	BP
Hva ble opplyst om mannen som angivelig har drept Andersen? Hvilket våpen ble brukt?	det ble brukt en bajonett,	vet ikke	bajonett, 22, umotivert overlagt drap, familiefar. tilfeldig offer	Hvis det henvises til politimanne, ble han stukket med kniv av en mann som led av psykiske problemer	Det var tilfeldig offer, bajonett var våpen.	Mest sannsynlig var han meget psykisk syk og brukte en kniv som resulterte i drap på politimannen	bajonett	husker ikke. Bayonett	18 år, bayonnet
På hvilket nettsted ble opptakene av elevvolden publisert?	Youtube	vet ikke	youtube	Youtube	youtube	youtube	youtube	youtube	Utube

Hvilket krav skaper størst splid i lønnsforhandlingene mellom offentlige ansatte og stat/ kommune?	likelønn lavtlønn	likelønn	likelønn	Nei, det fikk jeg ikke med meg	Likelønn mellom menn og kvinner	Husker ikke...		lik lønn som private for samme stilling.	
Hvilket parti kommer best ut etter den siste TV-debatten?	de konservative	vet ikke (fra tv2-nyhetene)	konservative	Cameron sitt parti, han ble utnevnt som vinner av tv-debatten	Usikker	cameon sitt parti ble sagt å være vinner av tv-debatten		Tory, konservative	Conservatives
Hellas: Hvilken nasjon er motvillige til å hjelpe, og hvilke andre land har lignende problemer?	tyskland har gått ut for å hjelpe, folkene misfornøyd, lignende problemer: portugal og spania	vet ikke (fra tv2-nyhetene)	tyskland er motvillig til å hjelpe, portugal har lignende problemer	jeg ble litt usikker på dette spørsmålet: Jeg husker godt innslaget om Hellas i forbindelse med Euroen, som vil mest sannsynlig resultere i billige ferier for nordmenn til sommeren, som også hadde bakgrunn i renten. Flere Europeiske land har lignende problemer som Storbritannia, Frankrike og Spania. (Hvor vidt dette kom frem her er jeg usikker på).	Usikker	Jeg er litt usikker på dette, men husker best at DnB ble intervjuet i forhold til rentenivået på Euroen som sies å være veldig lav. Resultatet kan bli billige sommerferier for nordmenn. Andre land som har lignende problemer er Storbritannia, Spania og Frankrike. Var det kanskje som ikke ville bidra?	tyskland	Tyskland er motvillig, Spania	Vet ikke. Spania
Hvorfor er Knausgård mediesky?	For han var så nervøs, hadde sånn angst før intervju.	Synes ikke han er særlig mediesky. vet ikke (fra tv2-nyhetene)	han har angst for pressen.	på grunn av angst	Usikker	han er mediesky på grunn av angst, fjernsynskamera gjør han nervøs	angst	husker ikke	

**Jeg har forkastet svarene fra denne respondenten da jeg mistenker at samme person har svart to ganger (se svar 4, samme undersøkelse)

Sporreskjema TV2s 21- nyheter 07.05.10

Tidsmerke	5/7/2010 21:55:53	5/7/2010 22:20:40	5/8/2010 10:05:22	5/8/2010 10:12:23	5/8/2010 10:34:00
Kryss av for alder	50 eller over	50 eller over	30-35	36-49	30-35
Kryss av for kjønn	Mann	Kvinne	Mann	Mann	Kvinne

Har du sett eller lest nyheter via andre kanaler, aviser eller nett, i tiden mellom 21-nyhetene og besvarelsen av dette skjemaet? Hvis ja, nevne hvilke.	nei	nei	nei	Nei	nei
Hvilket partiledere så du tale under innslaget fra det engelske valget?	clegg og Brown	Lederen for det konservative partiet (husker ikke navnet, noe på C) Nåværende statsminister Brown	Gordon Brown og Cameron	David Cameron	Cameron and Brown
Hvem i Høyre er mot fedrekvoten?	kvinnene	Flertallet.	Kvinnene	Landsmøtet	Kvinner
Hva sa det politiske flertallet i Oslo til søknad om muslimsk skole, og hvilken begrunnelse ga de?	protester, uten begrunnelse	Husker ikke.	de sa ja, husker ikke		Ja kunne har skolen. Klaget de hadde fått hadde ingen begrunnelse av hvorfor ikke.
Hvor var Kurt Oddekaly på debatt i dag, og hvem andre var tilstede på debatten?	debatten var med oppdretsnæringen og han stilte med livvakt Espen Lee	Han var på møte med oppdretsnæringen på Mørekysten et sted.	professorer, politikere og Lakseoppdrettere	Frøya, fiskeoppdrettere	
Hva var kravet til Bondeorganisasjonen?	ca. 1,7 milliarder	Mer penger.	mer bevilgninger	Høyere lønn	over 1 mrd
Hva er ulikheten mellom amerikanske og norske påbud for sikkerhet i forhold til subsea blow out preventer (BOP)?	I Norge forlanges det akustisk utløser i tillegg til manuell utløsning fra boredekk		vet ikke	Ein ventil	den norske har en extra med
Hva ønsker regjeringen å gjøre med forbrenningsavgiften?	Fjerne den fra oktober etter revidert nasjonalbudsjett	Fjerne den.	fjerne den	Fjerne den	slette det i neste budjett
Hva skjedde med FpU's leder i går kveld?	noen "stjal" e-post adressen og E-post adresseboken hans.	Noen stjal mailprofilen hans og sendte ut tiggermail til alle på maillisten.	han ble frastjålet mailadressen	Datamaskinen hans blei hacket	Mailen ble hacket

Appendiks 3 - Samtykkeerklæring

Mastergradprosjekt:

Publikums forståelse av TV2s nyhetssending: Retorisk multimediale-analyse av TV2s nyhetssending og empirisk kvalitativ resepsjonstudie av publikums forståelse.

Grad: Master

Fag: Medievitenskap

Institutt for informasjons- og medievitenskap, Universitetet i Bergen, Våren 2010

Samtykkeerklæring

Undersøkelsen *Publikums forståelse av TV2s nyhetssending* har som formål å kartlegge hvor godt TV2s nyhetssending presenterer sitt program for publikum. Deltagende informanter vil derfor måtte svare på spørsmål om en spesifikk nyhetssending, og deres personlige vurderinger av nyhetsinstitusjonen og nyhetssendinger generelt. Det vil også bli stilt spørsmål om informantens mediebruk og vaner.

Informanten vil være anonym gjennom hele undersøkelsen, og informantens navn vil ikke bli publisert under noen omstendigheter. Alle data som kan identifisere medvirkende personer vil bli lagret som sensitivt materiale. Informanten kan på et hvert tidspunkt trekke seg fra prosessen og prosjektet.

Deltagende informanter må være over 18 år.

Jeg er innforstått med rammene slik de fremgår ovenfor, og samtykker til denne avtalen.

Dato: 24.04.10

Kamilla Alver

Mastergradstudent

Institutt for informasjons- og medievitenskap

No Name

Informant

Appendiks 4 - Nyhetsendingenes innhold:

For å lettere klassifisere nyhetsinnslagene har jeg valgt å dele disse i tre kategorier på hhv. Kort- opp til 25 sekunder lange, mellom- fra 25 sekunder til 1.50 minutter lange og lange innslag- over 1.50 minutter.

Sending 1: Anker Pål T. Jørgensen

Kveldens saker: «Frps Siv Jensen mener det er på tide å tilgi Terje Søviknes», «Bonde mistenkt for subsidiespekulasjon» og Møt Joe; en hundre år gammel parkeringsvakt som går på jobben hver dag».

Sak 1.	På tide å tilgi Terje, Frp	TOT: 4.57 min	Lang
	Bilde av S. Jensen på talerstolen		
Del 1.	Fra landsmøtet	2.00 min	Lang
Del 2.	Søviknes i Sentralstyret?	1.40 min	Mellom
Del 3.	TV2s politiske reportar	1.17min	Mellom
-	<i>Teaser for nyhetsfrokost</i>	<i>14 sek</i>	<i>Kort</i>
Sak 2.	Manglet verneutstyr/ Politidrapet	2.19 min	Lang
	Bilde av åsted		
Sak 3.	Skader NHO	2.30 min	Lang
	Bilde av Paul Christian Rieber		
Sak 4.	Kjøp norsk	24 sek	Kort
	Bilde fra møte		
Sak 5.	Nedkjempet skatteetaten	2.47 min	Lang
	Bilde av bonden, Svein Johnsen		
Sak 6.	Ikke reis til Bangkok	20 sek	Kort

	Bilde av politibarrikade		
Sak 7.	Blodig dag i Bagdad	14.8 sek	Kort
	Bilde av utbrent bil		
Sak 8.	Må innfri her hjemme	1.46 min	Mellom
	Bilde av Næringsminister Giske		
Sak 9.	Parkeringsvakt i hundre	1.42 min	Mellom
	Bilde av Joe Binder		
-	<i>Teaser: Avinorsjefen i «nyhetsfrokost»</i>	<i>17.4 sek</i>	<i>Kort</i>
	Blank		

Sending nr: 2 Anker: Siri Lill Mannes

Kveldens viktigste saker: «Skoleelev omkom da han ville teste takluken», «USA setter inn militæret mot oljesølet» og «Gripende avskjed med artisten de aller fleste nordmenn har et forhold til».

Sak 1.	Skoleelev (15) omkom	2.40 min	Lang
	Bilde av åsted		
Sak 2.	Oljekatastrofen: Oljen når land	Tot: 5.42 min	Lang
	Bilde av rykende ødelagt oljeplattform		
	Del 1. USA	4.10 min	Grafikk: Kart over Mexicogulfen.
	Del 2: Norske politikere:	1.32 min	
-	<i>Teaser: Lav euro kan gi billigere sydentur for nordmenn</i>	<i>6 sek.</i>	<i>Kort</i>
Sak 3.	Gustav Lorentzen – 1948 - 2010	2.11 min	Lang
	Bilde av G. Lorenzen		

Sak 4.	Politimannen gravlagt	25 sek	Kort
	Bilde av fullsatt Gruben Kirke		
Sak 5.	Tiltalt for drap	23 sek	Kort
	Bilde av åsted		
Sak 6.	gutt 15, dømt til samfunnsstraff	19 sek	Kort
	Ingen introduksjon		
Sak 7.	Nær storstreik	20 sek	Kort
	Bilde av tre personer		
Sak 8.	Mørkt for Brown	1.52 min	Lang
	Bilde av paneldebatt		Grafikk: Søylediagram
Sak 9.	Billig ferie for nordmenn	1.31 min	Mellom
	Bilde av penger		
Sak 10.	Gladsak: Siste frist	1.38 min	Mellom
	Bilde av selvangivelse		
-	<i>Teaser: Mediesky Knausgård nervøs før intervju</i>	<i>18 sek</i>	<i>Kort</i>

Sending 3. Pål T. Jørgensen

Kveldens viktigste saker: «Valget i Storbritannia», «Høyre ønsker å fjerne pappakvoten» og «Fiskerikonferanse - Oddekalv møtte med livvakt

Sak 1.	Valget i Storbritannia	Tot: 2.80 min	Lang
Del 1:	Cameron får første forsøk	1.56 min	Lang
	Bilde av D. Cameron		
Del 2.	Dialog med korrespondent	1.22 min	Mellom

	i studio		
Sak 2.	Vil fjerne pappakvoten	1.46 min	Mellom
	Bilde av Høyre-logo		
Sak 3.	Bodil Baasland, siktet for bedrageri	20 sek	Kort
	Blank		
Sak 4.	Muslimskole i Oslo	1.55 min	Lang
	Bilde av arabisk lærebok		
-	<i>Teaser for kveldens siste sak</i>	<i>7 sek</i>	<i>Kort</i>
Sak 5.	Livvakt på fiskerikonferanse	2.10 min	Lang
	Bilde av Espen Lie		
Sak 6.	En milliard skiller partene	1.53 min	Lang
	Tre kyr på beite		
Sak 7.	Forsøker å tette oljelekkasjen	1.52 min	Lang
	Bilde av installasjon		Grafikk: Presentasjon av sikkerhetsventil.
Sak 8.	Regjeringen fjerner avgift	1.40 min	Mellom
	Bilde av forbrenningsovn		Grafikk: Kart over distanse mellom Norge og Sverige.
Sak 9.	Frastjålet mailadresse	1.46 min	Mellom
	Bilde av O.A. Vanebo		
-	<i>Teaser for lørdagsmagasinet</i>	<i>20 sek</i>	<i>Kort</i>